VITAE SS. IOANNIS DE MATTHA, ET FELICIS DE VALOIS, FUNDATORUM...

Francisco : de Macedo, Guillaume Chasteau, ...

H Vlage bv



Sanctus Ioannes de Matha — *Sanctus Felix de Valois*

Fundatores Ordinis SS.ae Trinit.is Redempt.is Captiuorum

Romæ Superior. licentia

VITÆ
SS. IOANNIS
DE MATTHA,
ET
FELICIS DE VALOIS,

Fundatorum Ordinis SS. Trinitatis, Redemptionis Captiuorum. Et ipsius Familię pia studia, & eximij Fructus.

Pertinet ad Bibliotecam S.ti Fran.ci Romę

Authore R. P. M. Fr. Francisco à S. Augustino Macedo, Minorita Lusitano, Theologiæ Controuersæ in Collegio de Propaganda Fide Lectore, & S. Officij Romæ Qualificatore, &c.

Accessit Appendix Reuelationis Lateranensis. Per P. Fr. Ioannem à Conceptione, Discalceatorum Ordinis SS. Trinitatis Congregat. Hispaniæ, in Romana Curiā Procuratorem Generalem.

Romę, Typis Angeli Bernabò à Verme 1660.

Superiorum Permissu.

Imprimatur.

Si Videbitur Reuerendiss. P. Mag. Sacr. Palatij Apost.

Octau. Carafa Vicesg.

Imprimatur.

Fr. Raimundus Capisuccus Ordin. Præd. Sac. Pal. Apost. Magister.



S. D. N.

ALEXANDRO VII.

PONT. OPT. MAX.

Fr. Ioannes à Conceptione S. D. F.

OPTARE magna licet cum iustum est votum, Beatiss. Pater. Nihil ego maius desiderare potui, quàm Alexandri Pontificis Maximi

Optimi patrocinium. An id iustè optarim, materies operis palàm faciet. Fundatorum Ordinis SS. Trinitatis, & Redemptionis Captiuorum, Vitas, gesta, institutum, & normam, & Redemptricis Familiæ fructus, libellus hic continet. Haud indignum Pontifice Alexandro Argumentum. Quid enim Pontifex nisi Seruatoris Christi Vicarius, qui sanguinem illius dispensat, & animos noxis eximit? Et Claues eius Regni gestat, in quo vera libertas est, & quod non nisi è mortalitatis carceribus liberi ingrediuntur? Quid Alexandro congruentius? qui ex quo solium occupauit Seruatoris munus exercuit, Ciuitates ab incendio, Venetos à periculo, Italiam, à vastitate, Romam à pestilentia liberauit? At paruum est opus. Sed non ideo Alexandri nomen non feret: nam etsi olim montes Alexandri effigies æquauit, marmora tamen, & tabulas non exclusit, imò & palæ annuli angustias in gemmula in-

cisa

cisa non spreuit. Hæc mihi animos fecerunt Beatissime Pater, vt hoc opusculum Sanctitati Tuæ, nomine publico Discalceatę Familiæ meę dicarem, quæ cum mihi Procuratoris *Generalis* Prouinciam *imposuerit, nullum à me gratius officium expectare poterit, quàm si quem mea opera libellum scribi curaui, eum nomine tuo insignem facerem, quod eximia, & antea virtus, & nunc pacata maiori ex parte Europa, felicitas, non clauso Iani templo, sed aperta* Pacis Æde, *gloriosum reddit.*

Valeat S. T. in annos plurimos.

Beneuolo Lectori.

PRÆFARI paucis in breui opere
oportet. Vix dum cœptum il-
lud, cum eſt confectum. Vti-
nàm, & perfectum. Nec tu tamẽ
non elaboratum putes, imò &
elucubratum crede. Exiguum tempus di-
xeris, ſi dies numeres: ſi horas prolixum.
Nihil mihi minus venerat in mentem,
quas haſce Vitas ſcribere. Seuerioribus
oppreſſus curis rubigine ſtylum infuſca-
ram, cum ſubitò ſum coactus detergere,
& lumina accendere. Seuocatus à ſtudijs,
& negocijs, retruſus in cellulam me colle-
gi, & omnes neruos intendi, quò breuius,
& accuratius ſcriberem. In alieno eram,
ſed mihi ex integro redditus. Itaque va-
caui. Penna ſimul, & lima vſus. Habi-
taui in libris: nec quidquam niſi ante
perſpectum, & præmeditatum ſcripſi. Ve-
ritati, cuius vetus amator ſum, vni lita-
ui. Secundum eam, ornatus rationem
habui. Nec enim amo incompta. Quòd
ſi etiam neglecta decent, pœnas incuriæ
legenti tibi haud dedero. Caſtigatus ha-
bi-

bitus festinanti congruit. Ambitiosos titulos reieci. Vitas inscripsi. Rebus, non sono ductus, ad gesta te inuito, non ad nomina. Redemptricis Familiæ Fundatores duos & Fratres, & Pares, si exprimere veris non potui, certè non fictis coloribus adumbraui. Institutum, normam, rationem vitæ, tum ab ijs actæ, tùm suis propositæ, vt vt potui descripsi. Incrementa, onera, labores, fructus, impendia vsque ad sanguinem profusum commemoraui, & in corollaria ieci, more illorum, qui ingentes rationum in tabulas digestas summas, in compendium redigunt. Suasor, & hortator, & adiutor huiusce, quale quale illud est, operis, fuit R. P. Fr. Ioannes à Conceptione Discalceatorum SS. Trinitatis Congregationis Hispaniarum Procurator Generalis, & Conuentus S. Caroli ad quatuor Fontes de Vrbe Minister, vir iuxtà litteratus, & pius, & sui Ordinis studiosus. Ille cunctantem incitauit, inchoanti adfuit, commentanti assedit, laborantem iuuit, lassum recreauit. Certè si magnum quiddam hoc esset, ad eum vti suscepti, ita ab absoluti operis gloria rediret. Cæterum totus ei Trinitariorum

Patrum Ordo gratias & agere, & habere ingentes debet; non quòd hoc à me officium, quod quàm ſit exiguum ſcio, elicuit, ſed quòd multò à me amplius, & ſuo par animo, haberẽ deſiderauit. Vale.

Fa-

Facultas Reuerendiss. P. Min. Generalis Ord. Min. S. Francisci, &c.

INspectis Approbationibus potestatem facimus P. Fr. Francisco à S. Augustino Macedo, nostri Ordinis Lectori Iubilato, &c. Excudendi librum, cui titulus est, *Vitæ SS. Ioannis de Mattha, & Felicis de Valois, Fundatorum Ordinis SS. Trinitatis Redemptionis Captiuorum, &c.* Dat. Romæ in Conuentu nostro S. Mariæ de Ara Cœli. die 24. Nouembris 1660.

Fr. Michael Angelus de Sambuca Min. Gen.

Libellum hūc ex commissione nostri Reuerendiss. P. Min. Gener. à me reuisum, ad gloria Dei, & Ordinis SS. Trinitatis, publica editione dignum censeo. Dat. Romæ in Ara Cœli die 21. Nouembr. 1660.

Fr. Petrus Paulus Lotticus sac. Theol. Lect. Gen.

Opus istud, cui titulus est, *Vitæ SS. Ioannis de Mattha, & Felicis de Valois, &c.* Ex iussu Reuerendiss. P. N. Min. Gen. diligenter, & iucundè perlegi, & prælo dignum existimaui. Prodeat igitur in lucem, ad istorum Fūdatorum, & sacræ suæ Redemptricis Familiæ gloriam. Dat. Romæ die 22. Nouemb. 1660.

Fr. Alexius Romanus in Conuentu Aracœlitano. Sac. Theol. Lector. Generalis.

Pro-

Proteſtatio Authoris.

LEctor aduerte, quod ſi quæ in recenſendis Elogÿs, ac geſtis Sanctorum Ioannis de Mattha, & Felicis de Valois, necnon in reliquis omnibus in præſenti libello contentis exarandis, complexus ſum, quæ adhuc Apoſtolicæ Sedis examen, approbationem, aut iudicium deſiderent; illa tantum affirmare velim tanquam humanam, & priuatam hiſtoriam, ſola fide ſuffultam, quam Authores à quibus eadem hauſi promerentur: nullum proinde hoc nouo teſtimonio probationis gradum, quouis etiam longiſſimi temporis curſu mox intercedente, obtenturam. Et ea qua par eſt obſequentiſſimi filÿ in Apoſtolicam Sedem obſeruantia, Decretis ſan. mem. Vrbani Papæ VIII. inhærendo, præſentes lucubrationes humillime ſubÿcio.

Fr. Franciſcus à S. Auguſt. Macedo.

INDEX

Capitum Totius Operis.

Vita S. Ioannis de Mattha Fundatoris Ordinis Sanctissimæ Trinitatis.

Cap.

Vita

Vita S. Felicis de Valois.

Corollarium primum.

Argumenta, & teſtimonia Sanctitatis Patriarcharum Ioannis, & Felicis.

tem-

VI-

VITA
S. IOANNIS DE MATTHA,
Ordinis SS. Trinitatis Redemptionis Captiuorum Primi Patris, & Fundatoris.

CAPVT I.

Natales Illustres, & mirabiles: Educatio honesta, & pia: Rudimenta liberalia, & studiosa Ioannis.

FALCONE (subalpinum id Oppidum in Prouincia est) Martha Massiliensis Ioannem ex Euphemio à Mattha susceptum die 23. Iunij anno salutis 1160. in lucem edidit. Natales infanti Parentum nobilitas claros fecit: sed quod secum ex vtero traxit omen, clariores. Grauidæ Matri, felix sibi puerperium à Deo enixè præcanti, Beatissima Virgo Maria illustri specie apparuit, & cum eam confirmasset, prædixit;

predixit; *Quem in vtero gerebat filium, eum insignem fidelium Captiuorum Liberatorem fore. Se, quæ Assertorem Mundi Virgo pepererat, id tum renuntiare, ac in posterum recipere.*

Vera & visum, & vaticinium esse, gentilitij stēmatis ratio, cuius eo euentu refricata memoria, persuasit. Erat quippe Matthicæ Familiæ insigne, effigies hominis Catenati addita Epigraphe, *O Domine libera me ab istis vinculis*. Grauem ferro, sed vacuam sensu catenam gessere ante Ioannem maiores, quid significaret solliciti, donec Ioannes præstitit redimentis officium: ac significatione impleta stemma non tàm accepit à maioribus, quàm reddidit. Eminebant in vultu nascentis clara muneris futuri indicia: erumpentes viui luminis radij, iam tum in tenebras Ergastulorum directi, vnde Captiui erant, adulto in solem puero, extrahendi. Natum his insignem prodigijs, mater spei bonæ plena, & filij loco habuit, & vtì creditum salutis publicæ pignus accepit. Ita deinceps eum educauit, vt & amori erga proprium, & fidei erga alienum satisfaceret. Amantis

more

more alebat ad vitam ; inſtar timentis informabat ad virtutem : naturæ conſeruatrix, morum correctrix. Amare, & curare puerum; ſed amor intra curam eſſe. Verum maternam ſolicitudinem præocupauerat infans indicto ſibi adhuc lactenti inuſitato, ac ſeuero quatuor in hebdomada dierum ieiunio ; quippe qui die Lunę, Mercurij, Veneris, & Sabbato admoueri ſibi vbera minimè patiebatur ; eoque matrem fortè ſolicitam, ne quæ illum illecebrę, deliciæue adoleſcentem corrumperent, metu liberabat, & quanto ſibi ſtatura eſſet Captiuorum redemptio innuebat. Cereum puero ingenium, ac ferreum, mirabili temperatura, ad virtutes, & vitia comparatum : illas vt mollis admitteret ; hæc vt aſper reſpueret :

Quam cum lacte pietatẽ imbiberat, nõdũ firmata ætate moribus cõfirmauit. Vix dum explerat ſeptennium, cum acris ingenij ſpecimen dedit. Et monuit Parentes, vt excoli, ac exerceri curarent. Nec obſtitit ætas, quominus à Parentum complexu auulſus, Aquas Sextias, inſignem doctrinarum ſtudijs vrbem mitteretur, honeſto comitatu. Ibi humaniorum lit-

terarum rudimenta poſuit, haud exiguo ſuo profectu; & pietatis monumenta reliquit magna ciuium vtilitate; quorum & collegit gratiam, & conciuit admirationem. Frequens in templis, aſſiduus in Xenodochijs, multus in ergaſtulis; orare ſuperos, curare ægrotos, ſolari vinctos, ſubleuare miſeros; miſſas ſibi ad vſus neceſſarios iuſtas pecunias cum egenis diuidere, ſibi deeſſe, alijs abundare. Cæterum in ſcholis diſcipuli, in doctrina morum Magiſtri partes impleuit.

CAPVT II.

Humanitatis ſtudia intermittit: dat ſe contemplationi: ſecedit è domo paterna in Vicinam Eremum.

VIX dum confectis humanitatis ſtudijs, tędere illud cœpit rerum humanarum; captus amore ſolitudinis vacare Deo cupiebat. Externis vinculis liber, domeſticis detinebatur: quæ ſpecie pietatis inter Parentes eò ligabant ar-

ctiùs, quò ſtringebant religioſiùs. Nec ſe expediret, niſi afflatu Spiritus ſancti impetum animi conciperet, eoque impulſus in vicinam Eremum euolaret. Viſus eſt ſibi inueniſſe domicilium inter rupes; pacem inter feras: ſic eas amplexus, quaſi in rupibus fratres, in ſaxis ſorores reciperet. Putares Ioannem à monſtris ad ciues fugiſſe. Quem non terruiſſet denſitas nemorum, antrorum obſcuritas, montium aſperitas, ferarum immanitas, & vaſtitas ſolitudinis, & quæ in ea ſibi mens timida ſpectra fingit, omni vero metu horribiliora? Hęc tamen adoleſcentis animum, vel vana pauere ſolitum, incitarunt. Nempè voluptates, quas à tergo reliquerat, horridiores putabat. Puduit ſui humanæ ſalutis hoſtem, cum ſe victum, in ijs, quas obiecerat, delicijs vidit. Ergo artibus vſus à propoſito conatus eſt auertere. Perſonam coœtanei aſſumpſit, ſocium eius ſe vitæ profeſſus eſt. Principio alacer, vt falleret: mox paulatim ſimulans ſe deficere, & infirmitatem excuſans, quas afferebat deficiendi cauſas, ijs tanquam argumentis ad deterrendum ab eo genere vitæ Ioannem

ſubdolè vtebatur. Nihil tamen profecit. Senſit dolos adoleſcens,& durius ſeſe accipiens, armis in ſe conuerſis (quæ vera eſt pugnandi cum eo hoſte ratio) multis modis ſe ipſum excrucians, pudore illum affecit, & fugauit.

CAPVT III.

Inſtinctu Diuino repetit ſtudia litterarum: mittitur Pariſios; *proficit; lauream, & Cathedram obtinet.*

NON diù tamen paſſus eſt Deus latere lumen, quo luſtrare orbem decreuerat. Iuſto, & quantum ſatis erat ad fructum ex illo receſſu capiendum,euoluto temporis ſpatio, repetendi ſtudia litterarum mentem immiſit. Domum igitur rediijt, & inexpectatus parentibus, ſe reddidit; acta cum fide expoſuit, quid in poſterum agitaret, aperuit. Lutetiam Pariſiorum, Gallicas ſe Athenas cogitare; ibi ſe altioribus diſci-

plinis

plinis imbui oportere. Facilè persuasit; & venia, & commeatu obtento, & acceptis insuper à Patre, quem nobilitas clarum vbiq; fecerat, commendatitijs ad Parisiensem Episcopum litteris, eò contendit. Recenti ab itinere cæleste Oraculum redditum, quo in suscepto proposito confirmatus ad litteras certius, alacriusque incumberet. Cum ad S. Victoris (templum idest Canonicorum Regularium S. Augustini vetus, & nobile) precandi se gratia contulisset, & ante Crucifixum ingeniculatus oraret, vocem ab illius ore his verbis expressam audiuit. *Stude sapientiæ Fili mi, & lætifica cor meum.* Hæc ter repetita, & certum de proposito, & alacrem ad studia fecit. Ac insuper desiderium in Religionem vertit. Non mediocrem expectationem aduentu suo Lutetiam, nobilis adolescens commouit: magnam, post inchoata studia profectu excitauit: quam initio egregie sustinuit, & vbi altiùs intrauit in litteras magnoperè auxit. Itaque breui inter æquales excelluit, & cum Theologiæ curriculum confecisset, dignus, qui Laurea donaretur ab omnibus est iudicatus. Sed eum, quo

nullus vſpiam honoratior habetur gradus, animus ab ambitione alienus refugiebat; nec eum preces amicorum, nec conſilia æqualium, nec monita Superiorum, vt acciperet compellere potuerunt. Tenax demiſſionis animus modeſto propoſito firmiter adhærebat. Rupem crederes, ſed Petra petram eliſit, ac rupit. Nam Sanctus Petrus, quaſi ſua ad Romanę Eccleſiæ vtilitatem intereſſet, ei ſe per ſpeciem noctu obtulit, ac seriò iuſſit oblatam lauream ſuſcipere. Sic placitum ſuperis. Paruit Ioannes tinnitui clauium, & vocis tonitruo. Itaque magno omnium & aſſenſu, & plauſu gradũ adeptus impoſita capiti lauro, minax Diui Petri fulmen euaſit. Raro aliàs in illa celeberrima Academia tanta gratulatio fuit. Ac vt ex Ioannis doctrina fructus exiſteret, egit Epiſcopus (is erat Odon à Soliaco Canonicus Regularis Sancti Auguſtini, vir in paucis doctrina, & morum ſanctimonia clarus) vt ei publica commiſſa Cathedra palàm docendi munus imponeretur. Omnium votis, & ſuffragijs reſiſtere non licuit. Suſcepit Magiſterium, & cum laude exercuit; eò profundius in animos

de-

descendebat doctrina, quò illam Doctor exemplis virtutum altiùs imprimebat.

CAPVT IV.

Imperio superiorum sacris initiatur. Ignea columna consecrati caput insistit.

NIHIL eo inuitius ad honores, etiam illos, quos Religio commendabat. Impulsu opus erat, deorsum demittendi se studio eunti, vt sursum agi posset. Ergo illi Episcopus Parisiensis, qui eum probe nouerat præcepit, vt sacros Ordines susciperet, incusso scrupulo, ni pareret. Hæc vna erat persuadendi via; iubere; vt non tam promoueri ad honores, quam descendere ex arce arbitrij obediendo videretur. Hac arte extortus Ioanni consensus, & collatus Sacerdotij honos. Cumque Episcopus sacris impositis capiti manibus, verba solemnia fatus eum rite consecraret, subitò exortus circum caput ignis lambere visus tempora,

&

& flammas circum caput fundere, quæ principio diffundi; deinde coire, & solidari in speciem columnæ, & sursum ferri. Attonitos spectaculum circumstantes terruit. Primum aspectu insolitæ rei commoueri, & ex insolentia pauescere, mox confirmari miraculo, ac recreari, tandem ratiocinari, quid illud prodigium significaret; alij ad merita initiati reuocare; in igne, si ardoris ratio haberetur, eius charitatem, si luminis doctrinam; in columna, demissionem animi si grauitas lapidis expectaretur; si soliditas, vel in repudiandis honoribus constantiam, vel perseuerantiam in bono, vel in aduersis fortitudinum significari. Alij ad ventura referre. Fulcrum, illum, & lumen, Ecclesiæ fore; nouam ad superos intrà labores igneam, vltra lacteam, viam monstrare. Quidam, cum respectu ad vetus Hebræorum in deserto ductricis columnæ potentum, iactare illum Ducem Religiosis viris fore, in solitudine iam arsisse, & iterum arsurum; quà nemo isset antea, suos ducturum: non trito itinere, sed puro, & insolito, in quo nulla extarent aliena impressa vestigia. Hos

rem

rem attigiſſe, cum primum rem fecit Diuinam, apparuit.

CAPVT V.

Cum primum facit, Angelus ſpecie Redimentis Captiuos palàm viſus, rationem inſtituti, & formam habitus oſtendit.

CELEBRIVS primum illud ſacrificium, & templi maieſtas, & adſtantium nobilitas, & frequentia fecit. In ſancti Victoris Regulariũ ſancti Auguſtini Canonicorum Fanum, Oddo Epiſcopus, & Abbas eiuſdem Conuentus Ioannes, & alter Sanctæ Genouefæ Abbas Robertus, & Abſalon, qui illi à Confeſſionibus erat, ac ipſe Academiæ Rector, & maxima profeſſorum pars, & lectiſſimi quiq; Pariſini Ciues ſacris operanti aderant. Ecce tibi ſacram in altum attollenti Hoſtiam, omnium eò conuerſis oculis, in conſpectum ſe dedit Angelus palàm Altare ipſum inſiſtens, candido veſtitu; qua

parte pectus tegebat; Cruce insignis, cuius duæ fasciolæ sic inter se commissæ, vt recta purpureum, transuersa cæruleum colorem præferret, brachijs cancellatim positis viuam aliam exhibentibus Crucem, duos ante se Captiuos, vnum Christianum, Æthiopem alterum catenis onustos habebat, super quorum capita manus ex transuersa brachiorum positione commutatas demiserat, ceu vnum altero mutare vellet. Affecit ea species vehementer omnium animos, sed sacrificantis vehementius, adeo vt extra se factus diù sine sensibus immotus consisteret, ac eo interuallo dum peregrinaretur à sensibus diuinitus accepit, institutum à se iri Religionem, cuius ille Angelus typum prætulisset, id est captiuorum fidelium Redemptricem fore. Redditus sibi sacrificium inchoatum absoluit. Auditores, vti erant recentis miraculi nouitate perculsi, eum circumsteterunt; abductum Episcopus, & cæteri primarij in Sacrarium, quid rei esset? rogarunt. Dissimulare non licuit; nec consulto de significatione, sed facto opus erat. Conuenit, vt ille Romam ad Summum Pontificem

(is

(is tunc erat Cælestinus III.) se conferret; & re, vti erat, narrata, Religionis ei institutum aperiret, approbationem, & Regulam postularet. Hanc vt facilius obtineret, litteræ ei ab Episcopo, & Abbatibus datæ, quę, & fidem dictis facerent, & personam commendarent.

Hoc illustre, sed mutũ tamen in Gallia prodigium, vox diuina in Hispania canorũ reddidit. Sanctus Dominicus suppar ętate Ioanni, quòd erat decennio minor, fuit. Huic puero litteris Palentiæ operam danti mulier quædam, quæ virtutem eius probe nouerat obuiam venit, rogans, vt fratrem, qui in potestatem Turcarum venerat suis precibus liberaret. Ad quam, Dominicùs, *vin tu*, inquit, *eo me deferre, ac fratrem hoc tuum reddito quasi pretio mutare? En ego.* Cumq. illa cohorruisset, & facturam se negaret, recepit sanctus puer tentaturum se apud Deum precibus si quid posset. Oranti coram Crucifixo, & enixè libertatem captiuo petenti, ressponsum huiusmodi Christus dedisse fertur. *Fili pro qua preces fundis, ea res te non attinet. Ad alium pertinet Doctorem Parisiēsem Ioannem, & Socios, quibus ego hanc pro-*

uinciam imposui. Aliam tu non minus nobilem suscipies, & tuis administrandam trades. Ea vox in vtramque partem verum ostentum confirmauit. Eaque item ab ostento fidem accepit.

CAPVT IV.

Romam studio Religionis Redemptricis condendæ euntem, amor solitudinis reuocat, & ad aliam Eremum traducit.

MORAM nec res, nec auctoritas patiebatur: dat se vię Ioannes; venit in Prouinciam; hàc iter erat; patria in itinere. Eo cnntendit. Domo se abdit, & colligit. Studet meditationi rerum Diuinarum, hæc mentem absorbuit, & cæteras cogitationes consumpsit, vacuus deindè, quibus eum onerabat, & negotium, & iter, curarum esse cœpit. Mens diuino illustrata lumine, cum plus in Deo videret, eius contemplatione frui maluit. Solitudo sui desiderium à teneris assueto fecit;

cit; nec vicina placuit, vnde reſpectus in patriam eſſet. Ergo redit Luteti am: litteras ijs, qui dederant, reſtituit. Declarat ſibi ſeceſſum à Deo imperatum. Forte opportunum rei tantæ præſtandæ tempus non eſſe; aliud expectandum; interim quieſcendum, & orationi vacandum. Partem communis vtilitatis eſſe, ſibi conſulere, ſeque perficere. Ardor animi, vis oculorum dicta confirmabant; permiſſum abire, quò vellet. Ignarum viæ, incertum loci, ſpiritus, qui agebat duxit in ſolitudinem Meldenſis Territorij: acceſſu difficilem, aditu aſperam, arduis montibus cinctam, quæ Brodelia nuncupata, à conſpectu hominum, vſuque ſemotam, ſola vicinia nobilem, quòd non longe ab ea Sanctus Friacrius EugenijScotorum Regis filius ſolitarius quondam vixerat. Magna in ea vaſtitate ſpecuum copia, dubium Ioãnem reddidit, quam eligeret. Scrupea illum hora vocabant; placuit quę horridius, & fędius hiabat. Huius ſe ſinu incluſit ſcrupeus hoſpes ob duritiem vitæ futurus.

CAPVT VII.

Ex hac Eremo ad aliam, cui Ceruo Frigido nomen erat, instinctu Diuino se confert, vbi Felix Valesius à Deo destinatus socius morabatur; quem adit, & alloquitur.

SEPTEM hic menses penè sepultus egit; nempe animus in cœlo erat corpore, ceu onere abiecto. Sed eum Deus suscitare decreuerat, & in publicam salutem excire, & socium in Eremo parabat. Haud procul inde in vasto nemore Anachoreta iam pridem nobilis degebat, quem multo ante spiritus illò compulerat, vt eum ad easdem vitæ rationes Asceticis operibus præpararet. Is erat Felix Vallesius Regiæ stirpis Galliæ flos, illis sentibus implicitus, vt tutiùs effloresceret; cuius cum fama latissimè emanasset, ad Ioannem, qui in viuis quodam modo esse desierat nondum peruenerat; cumque vterque Deo notus, & carus esset, neuter alteri

teri innotuerat. Iam apud Deum coniun-
cti, vbi corpore distabant: in terris inter se disiuncti, vbi non multum dissiti erant. Decebat, vt iunior seniorem quæreret. Occultum Ascetam Ioanni arcano instinctu aperuit Deus, & illius visendi desiderium immisit. Timuit sibi Religiosus animus ab impostura Diaboli; sed secum disputanti iret ne, an maneret? obiectus elegans adolescens, & maior quàm pro humano habitu timorem abstulit; Angelum professus, quæ dux viæ esset, cuius Auctor Deus fuerat: non fefellit assuetum species. Secutus est præeuntem, nec enim in antro nisi Rupes reliquerat. Ibant ocyssimè ambo; ille spiritus, hic prope spiritum; emenso iusti itineris spatio sensit Ioannes mortalem se esse. Lassus substitit. Sedentem rupes excèpit; clausit oculos somnus necessitate dulci; sed amara, cum rursus aperuit, non viso duce; non potuit non tristari; morari tamen noluit; oratione suppleuit defectum ducis. Ire vlterius pergens in pastorem incidit, qui erexit: rogans quippè, vbi nam Felix versaretur? didicit ex eo locum, quem vt certiùs nosset, digito monstrauit.

Ex horrore, & vmbra incolam ibi esse agnouit. Haud nouus veniebat, nam proxima nocte venturum Felix Deo aperiente præsciuerat. Vt in conspectum venerunt, alter alterius aspectu attoniti conticuere. Prior se Felix admiratione explicuit, cui hospes excipiendus erat. Non ei cautes innatam vrbanitatem asperitate deterserant. Introducto Ioanni sedem Felix obtulit. Sed negauit se priorem Ioannes sessurum. Hinc pia inter eos orta de sede (non absimilis ei, quæ inter Paulum, & Antonium de pane olim fuerat) contentio. Ea demum ex eorum doctrina dirempta, nempe vt ambo pariter, ac ex æquo sederent. Dein Ioannes ne diu anxium Felicem teneret, propositum sibi ait renuntiare humanis, seorsim viuere; at non sine duce, Magistroque, ne fallatur. Iuuenem se; valere impetu, sed consilio indigere. Hoc præstare exercitatos, ac ætate prouectos. Meminisse mortalem se & peccatorem natum; natura imbecillum, miserum culpa; adiutore homine opus, qui cum ægrotet, confirmet, cum erret, corrigat, cum labatur, erigat. Hac mente eò venisse, vt ab eo docto eridiatur,

exer-

exercitato iuuetur, ſeniore informetur, pio ſubleuetur; ſuam quoque operam polliceri ſi qua in re iuuenis, & rudis, ſeni ac perito vſui eſſe poſſit: haud temerè dici ſolere: hominem homini Deum eſſe; vt cætera præſtare nequeat, vnum à ſe præſtandum; cuius ſemel adhæreret lateri ab eo numquam ſe, vel latum vnguem diſceſſurum. Inter feras immanes docilem ſe diſcipulum, quem inſtituat; inter ſaxa duriſſima, ceram molliſſimam, quam fingat; inter annoſas, & aſperas ſyluas teneram plantam, quam riget; inter horrentes nemorum tenebras ſequacem eius vmbram ſe fore. Id auctore Deo conſilium ſuſcipiſſe. Hoc impellente eum currendi impetum cępiſſe, currentem in virtutis ſtadio, ſi immoderatius, contineret fræno, ſi remiſſius, incitaret admotis calcaribus. Vno verbo, in eius poteſtate ſe eſſe.

* *
*

CAPVT VIII.

Felicis Valesij ad Ioannem responsio, & adhortatio.

FELIX ad hæc nihil, niſi præmiſſa oratione; cui ſe genibus flexis dedit, reſpondere voluit. Tum deterſis, quæ eruperant, lachrimis, ſic orſus eſt. Et antea noueram te, mi Ioannes hìc afflatum ſpiritu eſse venturum, & nunc id tuis mihi verbis perſuades, quæ non niſi ab eo, qui te afflauit, dictari potuerunt. Demiſſio, quam prætefers animi de tui auctore propoſiti dubitare non ſinit. Aliena ſunt hęc ab eo ſuperbiæ patre, qui Deum deijcere voluit, ſeque in eo, è quo deijciſſet, gradu collocare. Præoccupaſti adoleſcens, quæ à me tibi ſene, vti ſum, ac erudito, cuiuſmodi non ſum, dici poterant. Immò & multa ex te loquente didici ſenex, quæ non didiceram; pudore me afficis, cum me magiſtro vſurum te dicis, cum intùs audias eum, cui ego operam multo ante dedi, ac minùs, quam tu profeci: ſed

ſed doctrinam imputas animo, cum debeas aſſignare virtuti. Ego plures numero, quam tu recenſeas, ſed numerum Deus non exigit, æſtimat pondus. Nec tu te mihi rudem finge, quem ſcio eſſe veterem Aſcetam, & pugilem in paleſtra virtutis exercitatum: nec ceram te mihi præbe, qui lucerna luces in templo Dei; nec vmbram te ſequacem voces, quem ſol Diuinus irradiat: ſocium ego te mihi parem, & adiutorem venire confirmo; immò maius quidam de te ſuſpicor, ducem mihi, & authorem magnæ rei à Deo miſſum, ad quam perficiendam adiutor, & comes ſim futurus. Sinamus tamen hæc intra ſinus occultos diuinæ prouidētiæ versari, donec ei, qui abſcondit, placeat reuelare; quod nos attinet vacemus precibus, ſtudeamus virtutibus, & qui ab hominum nos aſpectu, vſuq; remouimus, demus operam, vt quam procul ab ijs ſumus corpore, tàm propè cælites ſimus animis. Id tanquam ſenior te iuuenem moneo, ne in tuto eſſe te putes, quod è Mundi laqueis euaſeris. Non ſolus ille hoſtis eſt infeſtior; intra nos eſt inteſtinus inimicus, à quo dum viuimus, tuti eſſe

non poſſumus: qui eò pernicioſior eſt, quo tectior. Cum hoc neceſſariò pugnandum, qui ſæpe rebellat, & niſi intenta cuſtodia mentis ſit, incautis obrepit, vt deijciat. Huius nos armis Dæmon hoſtis oppugnat, qui loco non addicitur, ac in ſolitudine vacuus nos ſpeculatur, & obſidet; & cum illecebris, & lenocinijs titillare corpus induratum nequeat, ipſa virtutis profeſſione animos pertentat, & vanæ gloriæ flatu inflat, & ad ſuperbiam inducit, quò nullum malum peſtilentius. Quare vide quàm verſemur in lubrico, vbi non ſolum nobis cauendum eſt à vitijs, ſed etiam timendum à virtutibus. Hos tamen hoſtes prorsùs vincemus, ſi opem omnem, fiduciamque in diuinæ gratiæ præſidio ponamus, & quid quid boni agimus, Deo, quid quid ſecùs, nobis tribuamus.

CA-

CAPVT IX.

Exercitationes Ioannis, & Felicis in solitudine; & mirum Cerui candidi, Crucem Redemptionis insigne preferentis, ostensum.

EXINDE collatis studijs ad omnem se virtutem simul exercuerunt, altero alterum, & iuuante, & æmulante. Triennium fermè conuixere summa concordia, nisi quod alter alterum studio virtntis certabat anteire, & opinione cedere. Hoc illis ad proficiendum tempus præstitum; eo exeunte euenit, vt cum ambo, vti solebant, ad vicinum fontem animi gratia accederent, ibique de rebus diuinis sermones sererent, Ceruus candidus, quem solitum æstiuo tempore eò refrigerationis causa venire constabat, improuisus apparuit nouo insigni spectādus se aperiebat: nam inter opaca ramosis cornibus fronte, qua patuerat Crucem illam insignem ex rubro, ac cæruleo in-

brachijs diſtincto compoſitam præferebat. Inſolens res Felici viſa, qui vehementer commotus, expauit; Ioanni frequentia admirationem abſtulit; ſed auxit curam. Ambobus notus erat Ceruus, ſed ſine oſtento; tum ex illo nouus apparuit. Interea dilapſus Ceruus, quas auerterat mentes, fuga ad conſiderationem ſpectaculi, cauſamque conuertit. Obſeruarat Felix minus commotum fuiſſe Ioannem; haud temerè eſſe putauit; atque vti erat acutùs id inter loquendum iecit, & cauſam inquirens rationem elicuit. Celare Ioannes non potuit; nec Deus tacitum tuliſſet: igitur quæ antea Lutetiæ viderat commemorauit. Quibus auditis iudicauit Felix, facto opus eſſe. Cunctante adhuc Ioanne, cui angulus ille mire riſerat, & Felici minùs aſſentiente, non cedit hic. Et quid tu, inquit, moraris? & toties monitus refractarium te Deo præbes? An pudet Crucem portare, & Chriſtum vocantem ſequi? quin abis, & Ceruum illum immitaris, quem ideo miſit, opinor, Deus, vt in velociſſima fera quàm tibi eſſet properandum ſignificaret. Portauit ſecum illam, quam vidiſti, Crucem, vt te do-
ceret

ceret cum ea tibi qnoque esse currẽdum: gelidas aquarum delicias neglexit; quo moneret, tibi quas in solitudine suauitates experiris, esse relinquendas. Vætu nisi pareas, Christianæ Reipublicæ nimis incommodas, teque ingentis noxæ reum facis. Deum tentas, si vltra expectas; quid enim ille apertiùs ac mirabiliùs edere possit non video. Mouit Ioannem oratio; nec iam manere in votis erat. Ducere secum Felicem agitabat. Negabat hic vocari se; suadebat ille. Cur enim, aiebat, Deus huc me relicta Eremo vicina misit? Cur ambobus visum illud exhiberi iussit? Cur illa Crux duplici colore distincta? Cur mihi bis apparuit, semel in Vrbe, iterum in Eremo; nisi vt duo eam portaremus, & vti eam Christus cum Simone, ita & vnus nostrum cum alio communicaret? quin tu mecum in partem venis? ne vnus ego obruar pondere. Aut tibi mecum hinc eundum, aut mihi tecum hìc manendum. Ego te aut meriti, si Deus ire iubet, conportando comitem; aut culpæ, si Deus manere vetat, deserendo Crucem socium habebo.

CA-

CAPVT X.

Consultantes; nec dum deliberantes suscipere Redemptorum munus, Angeli tèr obiecta specie permouentur; & relicta Eremo Lutetiam primum, mox Romam proficiscuntur.

NON dum alter alteri persuaserat: & hoc sibi Deus reseruarat: cum proxima nocte Angelus vtriq; in somnis per speciem oblatus monuit, vt discederent, vitæ rationem mutarent, eam ad salutem communem conferrent, Captiuorum è maurorum manibus corpora, è potestate Diaboli animos liberarent. Irent Romam, Pontificem adirent, causas exponerent, normam, & leges viuendi ab eo peterent, cætera Deo committerent. Soluti somno, quæ in somnis viderant, inter se communicarunt; collatis omnibus nihil discrepare compererunt; sed vt veritas esset constantior in tertium diem remiserunt deliberationem, si fortè pro-

proximis noctibus monita repeterentur. Ex voto contigit; iterum ac tertio eadem ſuggeſſit Angelus: eo dubitatio omnis præciſa, & deliberatio conſecuta. Diſceſſere non ſine magno ſenſu doloris ab illis rupibus, quarum Ciues fuerant, intra quarum viſcera cæleſtium cogitationum fęlices fętus conceperant. Itaque iis lacrymantes vale dixerunt. Viſum Ioanni antequam Romam iretur redire Pariſios, & vbi fontes inuenerat, inde riuos deducere: & quos primùm authores conſilij habuerat ad eos deliberata referre. Eo reuerſi primum ad Epiſcopum adierunt, qui re cognita, & memoria præteriti miraculi renouata, ad conſultationem ſancti Victoris Abbatem, & alios illuſtres, & probatos viros adhibuit. Statutum rem illam è Re Chriſtiana eſſe; decretum vrgeri eam, ac perfici Romæ oportere. Datæ communi nomine ad Pontificem litteræ, quæ priuatæ Aſcetarum narrationi publicæ authoritatis pondus adderent.

Alacriter in ſpem fęlicis euentus erecti ſuſceperunt iter; quo fidentiùs irent prouidit Deus, vt confecta iam magna ex

parte

parte via Angelus eis obuius esset, & ambos in proposito confirmaret, recipiens Romæ rem illam Deo curæ fore; quare metu abiecto progrederentur, ac de euentu nihil ambigerent.

CAPVT XI.

Romam veniunt; Innocentium Papam adeunt; consilium suum exponunt.

ANTEQVAM Romam peruenirent decesserat Cælestinus III. Papa, quo viuo propositum illud Ioannes susceperat. Mors Cælestini in octaunm diem Ianuarij anno Dominicæ Incarnationis MCXCVII. inciderat; quo ipso die octauo in eius locum surrogatus Ioannnes Lotharius Anagninus Cardinalis Diaconus, qui Innocentij III. nomen accepit. Decem formè post diebus sub diem Cathedræ Romanæ memoriæ dedicatum, Eremitæ duo Romam sunt ingressi. Ea solemnitate vti ad Presbyterij Ordinem suscipiendum (erat

quippe

quippe tantum Diaconus) & primam celebrare Missam, Consecratione, & Coronatione Pontificia in Antiochenæ Cathedræ diem delata, Innocentius voluit. Non erat occupatissimo Pontifici locus audiendi quemquam priuatum, nec Eremitis externis, & ignotis copia eum adeundi; elapso biduo ad Pontificem aditus patuit; post pedum oscula negotium exposuerunt suum; dum commemorabant, commoueri primum Pontifex, & mirari; deinde ad se redire, & cogitabundus hærere, ceu secum rationes disputaret. Sanè pridie ante sedoctus à Deo fuerat de aduentu Eremitarum, vita, moribus, instituto, proposito, atque visa palàm, & audita coram cum acceptis conferebat. Nil tum ijs tamen significauit; tantum benigne excepit, & reddi sibi litteras postulauit, lecturumque se eas, & de re acturum promisit, & interim in Palatio (Lateranense illud erat) habitare iussit, & quæ opus essent ministrari.

Ab ea die Ianuarij nempe vigesima, ad nonas vsque Februarij apud Pontificem manserunt.

CA.

CAPVT XII.

Innocentium ad probandum Redemptricis familię Inſtitutum viſus inter ſacra peragenda ijſdem cum inſignibus, quibus cum olim Ioanni apparuerat Angelus, & vox de Cælo ab eo audita mouet.

VIX dum ſe receperat Innocentius, ſeque collegerat cum aperuit quas ab Eremitis acceperat Epiſcopi, & Abbatum Pariſienſium litteras, & collatione omnium, quæ ipſe per ſpeciem viderat, coram audiuerat, & tum legebat diligenter facta, induxit in animum negotium ſuſcipere, ac expedire. Id ſummo ſilentio agi voluit. Patres igitur aduocauit, rem expoſuit, maturè expendi iuſſit. Varias ſuper ea conſultationes habuit, antequàm deliberatum eſſet publicas ſupplicationes, & ieiunia triduana populo indixit, diuinam varijs modis opem implorauit. Poſtquam de re tota deli-

deliberatum fuit, vocatis ad se pridie eius diei, qua die responsum daturus erat, Eremitis, bono animo esse iussit, ac orationes ijs in proximam noctem, & lustrationem animarum, & expiationem culparum, & sumptionem Eucharistiæ in diem sequentem præscripsit; vt illuxit facturum solemniter se in Laterano Pontifex denuntiari iussit.

Conuenere primi eorum, qui tum aderant Cardinales, quibus comitatus in templum venit. Erant Ioannes Albanensis, Ioannes Sabinensis, Nicolaus Tusculanensis; Cardinales Episcopi. Centius Sanctorum Ioannis, & Pauli, Petrus sancti Marcelli, Benedictus sanctæ Susannæ, Rogerius sanctæ Anastasiæ, Cardinales Presbyteri. Gregorius sancti Georgij ad vellus aureum; Oddo sancti Sergij, & Bacchi, Ioannes sanctorum Cosmæ, & Damiani, Pelagius sanctæ Lucinæ Ad septa Solis, Cardinales Diaconi; hos lectissimi quique ex omni ordine viri sequebantur. Inter eos duo Eremitæ inusitato oris, & corporis habitu eminebant, omnium ad se oculos insolito spectaculo cõuertentes. Dies inuitabat, quæ anniuer-

saria

ſaria ſecundæ Diuæ Agnetis ſolennitatis Romæ 28. Ianuarij agitur. Sacris operatus eſt Innocentius, circumfuſa multitudinę ingenti, quam & vetus in Martyrem pietas, & inclyta erga Pontificem Religio, & rei nouitas excitauerat. Ventum ad immo lationem ſacræ Hoſtiæ, quam ſolemnibus, ac potentibus verbis mactauit; cumque eam demore elatis in altum manibus eleuaſſet, & oculos in ea defixos ferret, vidit imminentem Altari Angelum niuea amictum veſte, ſignatum pectus Cruce, Zonula recta purpureo, tranſuerſa cæruleo colore imbuta. Aſtabant lateribus duo, Maurus, & Chriſtianus, in quorum capita cancellata brachia demiſerat, itaut manus decuſſatim poſitæ vtriuſque capillos tangerent, ſpecie commutantis. Attonitum primum ea res Innocentium nouitate tenuit, mox affecit ſuauitate; recoluit quæ ex Eremitis audierat, & ſimili ſe miraculo doceri ſenſit, Deum eius inſtituti, & eſſe, & videri velle authorē. Hac mente imbutus, vt ſacra peregit, ſeq; à precibus ſtatis expediuit, acceſſiri ad ſe Eremitas præcepit, & genua aduolutos ſua benignè excepit, & corā ſic allocutus eſt. CA-

CAPVT XIII.

Innocentij ad Eremitas Patriarchas super susceptа redimendi Captiuos Prouincia plena Diuini sensus Oratio.

VOD antea cogitaram, nunc certò compèri vos authore Deo hanc viuendi rationem suscepisse, quam vos minimè inuenistis, sed institutam, & inuentam à Deo accepistis. Manifestè vidi inter sacra Angelum illum vestitu niueum, Cruce partim flammeum, partìm liuidum transuersis brachijs viuam Crucem præferentem, & Assertoris instar Redemptionis munus commutatione capitum significantem. Agite verò vos ab Angelo, & habitum discite, & officium. Tres in eo colores, personarum Sanctissimæ Trinitatis sunt symbola. Patrem candidus, colorum principium innuit; cæruleus, qui cælum, & mare refert, Filium, quo verbo conditum cælum; qui homo

factus in mare mortis immersus est, repræsentat; nisi forte à liuido colore notatur idem, *Cuius liuore sanati sumus*. Purpureus igneo rubore succensus Spiritum Sanctum, vtriusq; Patris & Filij amorem, cuius ignis est symbolum significat. Ex primo vos candorem animi; ex secundo contemplationem cælestiũ; ex tertio charitatem in Deũ, & proximum discite. Iam vero impositum cum habitu redimendi Captiuos munus quanti sit, ex eo agnoscite, quod illud Christus sibi vendicauit, ac propter solum illud prædistinatus, & natus est Christus, vt nisi Redemptor foret, Christus non foret; quamquam ille vti innocens, & Sanctus natura nos peccatores à culpis asseruit, vos homines peccatis obnoxij apęnis similes vobis peccatores homines liberatis. Ea vestri Ordinis prærogatiua est, vt ab ipsomet Deo sit institutus; solus quippe ille, qui primam Redemptionem Mundi excogitauit; hanç, quæ illius quodammodo appendix est, potuit, ac debuit inuenire. Testor me, cum sacris operabar, & in oblatum mihi Assertorem Angelum intuebar, arcana quædam verba inaudisse, quæ menti im-

impreſſa ore nunc exprimam. *Hic eſt Ordo approbatus, nõ à Sanctis fabricatus, ſed à ſolo ſummo Deo.* Eum vos à Deo acceptũ tuemini, & propagate, ſocios parate ſimiles ei, qui primam Religioſi in Altari egit perſonam, cuius cum indueritis habitum, induite innocētiam. Non decet quem primum Angelus geſtauit, cum veſtitum culparum ſordibus inquinare. Ite igitur Angeli veloces, quos Angelus ducit, & docet, ad gentem conuulſam, & dilaceratam, auulſam à parentibus, & patria vi Turcarum, & diſcerptam, ac diuiſam per vrbes, & carceres Barbarorum, ac opera veſtra in libertatem aſſerite, ad patriam reducite, ſuis, & Chriſti Eccleſiæ reddite. Hoc vobis confirmo, dum corpora à Captiuitate Maurorum aſſeritis, & animos interdum à ſeruitute Dæmonum liberaturos. Quod ſi periculo id veſtro fieri contingat, eo verius Redemptores eritis, quod Chriſto ſimiliores euaditis, cui Redemptio ſanguine ſtetit; quem ſi vos dum redimitis effundatis, non iam Angelum, ſed Chriſtum exhibebitis.

Et quoniam hic dies Agneti Virgini duplici nomine ſacer eſt; ea que cæleſtis

agnì nuptias ſanguine ſibi ſuo parauit, eo veſtram Familiam dotatam eidem Agno, qui tollit peccata Mundi, deſponſare volo Redemptori Redemptricem, ac eandem Agnetem Patronam ei in poſterum aſſigno; quam vos, & qui ſucceſſores veſtri fuerint ſingulari pietate colatis: memores eius auſpicijs Ordinem veſtrum inſtitutum.

His ad Eremitas dictis proferri iuſſit ex ante paratos veſtitus, & benedictione ſolemni, mixta cum prece, impertita, vt ſacros fecit, eos Eremitis impoſuit, qui niuea illa veſte bicolore Cruce pectus diſtinguente conſpicui, omnium oculos rapuere. Certè Innocentius cum aſpexit indutos, præter ſolidum corpus nihil inter eos, & Angelum, quem viderat, putauit intereſſe. Poſtea dimiſſa concione priuatis monitis inſtructos ornauit, & datis ad Epiſcopum Pariſienſem, Abbateſque litteris ad eoſdem illos cum mandatis remiſit, vt ab illis Regulam ſtatam, normamque certam viuendi acciperent, quam deinceps ſeruarent, quamque in methodum redactam ad ſe perferrent authoritate Apoſtolica rite confirmandam; facta inte-

terim poteſtate ſocios aggregandi, & Monaſteria condendi.

CAPVT XIV.

Decedunt Roma; veniunt Pariſios; obtinent Regulam; redeunt ad Ceruum frigidum. Prima ibi Ordinis fundamenta locant.

EREMITIS interim lacrymæ, & myxtæ lacrymis preces pro vocibus erant; vt Innocentius ſiluit ſuſpiria quoque miſerunt & in terram prouoluti pedibus Pontificis oſcula imprimebant, donec iuſſi auelli, & diſcedere, in cubiculum ſe ſuum receperunt, & noctem penè totam orando tranſegerunt. Poſtero die iter pedibus aggreſſi, mendicantium, vti ſolebant, more Pariſios rectò contenderunt; quò cum incolumes perueniſſent, ad Epiſcopum ſe contulerunt; qui auditis quæ Romæ acciderant, & lectis Innocentij litteris Abbatem ſancti Victoris, & quos idoneos

 fore

fore duxit, domum suam aduocauit; ac re patefacta, & discussa varijs consultationibus adhibitis Regulam iustam, ad quam rationes vitæ dirigerent, accuratè formarunt, eamque scriptam Eremitis iam Patriarchis tradiderunt; ea cuiusmodi fuerit suo loco aperietur.

Nihil gratiùs sanctis Viris fuit, quam sua omnia alieno arbitrio committere, & quam Regulam possent condere, eam tanquam inferiores accipere, quod insigne est sanctimoniæ argumentum. In alijs Religiosis familijs magnam sibi partem conditores vendicarunt. Hæc Ideam à Deo, exemplum ab Angelis, habitum à Pontifice, Regulam ab Ecclesia accepit. Didicerunt eius authores prius obedire, quam imperare. Relicta Lutetia, remearuut Romam: Iniecta iter facientibus diuinitus mens solitudinem, cuius adhuc desiderio tenebantur, inuisere. Eo se alacres contulerunt; arida illa senticeta rigarunt lacrymis; saxis impressere oscula; arbores cinxere amplexu; feras verbis inuitarunt amicis, atque vti dulcis est cararum, postquam amittuntur, & iterum recuperantur, rerum memoria, sic affecti

illo

illo aſpectu ſunt, vt affigi ſe locis, quibus adhærebant, inciperent, adeò vt, qui eos rupibus applicatos videret, alias rupes eſſe putaret; nec dubium quin eos rupes in ſinum acciperent, ſi ſentirent.

Igitur cum dimidium animi in loco dilecto eſſet, ac in ijs vnus animus ob charitatem ineſſet, decreuerunt, vt alter eorum ibi remaneret, & prima in eo loco fundamenta Religionis iaceret, vbi illa rudimenta poſuerat. Felici ſors manendi obtigit, quem iure quodam ſuo rupes vendicabant, quod diuturnior incola fuerat. Placuit tamen, vt ambo monaſterium inchoarent; vt quoniam ambo parentes erant, primum illum fœtum ambo formarent; locum eum deſignarunt, in quo Ceruum candidum Crucem bicolorem inter cornua præferentem viderant: cuius ſpecies tam erat altè impreſſa mentibus, vt in lapidibus etiam vellent incidere: atque vt auſpicia ſacra eſſent à Simone Meldenſi Epiſcopo (in huius territorio locus erat) ſacram eo in loco ædem ædificandi veniam ſupplices poſtularunt. Obtenta, condere cœperunt, & quoniam ad eos nō pauci fama exciti confluebant,

circumcirca rudes ex aggeſtis truncis, tranſuerſiſque lignis tumultuaria opera domunculas fabricarunt; vt ea ambirent, & ſepirent ædem, & accedentes vtcunq; exciperent. Horum nonnulli tacti deſiderio ſectandi nouam illam vitæ rationem, tyrocinium apud eos ponere voluerunt. His illis in mapalibus ſedes datæ; nobile ei loco nomen *Ceruus* fecit, non candidus à colore, nec ab æſtu calidus, ſed à fonte, quem æſtuans anhelabat, ſitiens quærebat, *Frigidus* nuncupatus. Felici omine, quod non ab ardore, quo vrebatur, ſed à remedio quo vtebatur, ideſt è refrigerio nomen duceretur. Itaque loco *Ceruo frigido* nomen deinceps fuit; nec iniuria candori facta, nam quod Ceruus niueus erat, à niue cognomen Frigidi haud inepte traxit.

Tam paruis initijs
tantus Ordo
ſtetit.

†

CA-

CAPVT XV.

Ad Vrbem Ioannes proficiſcitur: manet Felix. Domum latiorem ædificat acceptis à Gualterio, & Mathilda fundis. Socij aggregantur. Ipſe omnibus præficitur.

IOANNES vt vidit iacta Ordinis fundamenta, & Felicem idoneum ad eum tuendum ijs in locis, & in reliqua Gallia propagandum, & angeret eum cura Regulæ confirmandæ, nec moræ pretium eſſe vllum; putaret; decedere, & Romam contendere ſtatuit, & quanquam grauis vtriuſque eſſet ſeparatio priuato dolore Eccleſiæ vtilitati litandum fuit. Itaque ſalutato Fęlice, & Socijs, qui iam tum erant confirmatis, in Italiam Ioannes iter intendit. Eo profecto creuit nouorum Comitum numerus, quos cum illæ aſperæ domuncularum anguſtiæ excluderent, opus fuit ampliora quærere. Obtulit ſpõte Gualterius Philippi Auguſti Regis

Hip-

Hipparchus, & Polemarchus, ad quem cum fama Religiosæ illius Familiæ peruenisset villam ijs in vicino sitam liberaliter donauit, & opibus iuuit, vt latiùs ædificarent.

Nec donum illud tam ex munificentia, quam ex Religione ortum. Ferunt quippe Gualterum in Hierosolymitana expeditione post multa in bello illo sacro præclarè gesta, dum ardentiùs pugnaret circumuentum à Turcis captum fuisse, & cum Alapiæ in vinculis esset præcisa spe libertatis ad preces versum duorum, qui in Ceruo frigido subiecta sibi regione Eremitarum, quos probè nouerat, meminisse, ac eorum opem implorasse: ac de repente eũ, qua ratione id fieret prorsus ignarum, Alapia in Prouinciã translatum, & in oppido ditionis suæ Gande, luco Ceruo frigido vicino constitutum. Haud dubie quorum se precibus commendauerat ope Ioannis, & Felicis; quibus vt vicem merentibus redderet, situm in proximum fundum ijs addixit, & Religiosi iuris fecit: eò libentius, quod Redemptoribus donabat ab ea seruitute, quam ille durissimam suo malo expertus fuerat.

Ædi.

Ædificabatur latè, ſed ruditer; nempè ſpatia quærebant, ornatus ſolis ornandis animis intenti non curabant. Cumque adhuc concurrenti multitudini locus arctior, quam pro numero viderètur, Mathilda Comitiſſa Burgundiæ addito prædio ibidem ſuo ampliorem effecit; Arctum tamen domicilium illis, quorum charitas nullis terrarum finibus circumſcribi potuit; his duobus quę adiecta ſunt à Gualtero, & Mathilda prædijs, *Cerui* item *frigidi* nomen fuit. Omnis quippe illa regio vnius Cerui frigidi nomine appellari ſolita, quod eam Dignen paruus fluuius irrigabat, in quo ſe Ceruus ille cādidus proluebat, quod cum ſæpę ibi, ac varios, in quos paſcendo veniebat locos, accideret, fortuita ablutio toti illi tractui nomem dedit.

CAPVT XVI.

Offertur à Ioanne Innocentio Papæ Regula: ille ab hoc benignè excipitur, ea ritè dato in id diplomate confirmatur.

INTERIM Ioannes susceptum Romam iter strenuè vrgebat; eò cum exeunte iam anno MCXCVIII. initio Decembris venisset, Innocentio se cum litteris obtulit. Excepit Pontifex hominem beneuole; litteras legit attentè; Regulam mirificè probauit; & quod præsagiret animo, quanto illa Religio bono futura esset, solemni ritu quamprimum confirmare voluit. Diem præstituit XVI. Kalendas Ianuarij. Is Ordinis Natalis fuit, eo susceptus ab Innocentio, institutum probatum, Regula confirmata, dato ad publicam fidem sacro diplomate huiusce tenoris.

INNOCENTIVS EPISCOPVS

Seruus seruorum Dei.

Dilectis filijs Ioanni Ministro, & Fratribus Sanctæ Trinitatis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

OPerante diuinæ dispositionis clementia in sedis Apostolicæ specula constituti, pijs debemus affectibus suffragari: & eos, cum à charitatis radice procedunt producere ad effectum: præsertim vbi quod quæritur Iesu Christi est, & priuatæ communis vtilitas antefertur. Sanè cum tu dilectè in Christo Filij Frater Ioannes Minister, ad nostram olim præsentiam accessisses, & propositum tuum, quod ex inspiratione diuina creditur processisse, nobis humiliter significare curasses, intentionem tuam postulans Apostolico munimine confirmari: Nos vt desiderium tuum in Christo fundatum, (præterquem poni non potest stabile fundamentum) pleniùs nosceremus, ad venerabilem Fratrem nostrum Episcopum, & dile-

dilectum filium Abbatem Sancti Victoris Pa*risienses, cum nostris te duximus litteris remittendum: vt per eos, vtpotè qui desiderium tuum profectiùs nouerant; de intentione tua, & intentionis fructu, ac institutione Ordinis, & viuendi modo instructi, assensum nostrum tibi possemus securiùs, & efficaciùs impertiri.*

Quia igitnr (sicut ex eorum litteris cognouimus euidenter) Christi lucrum appetere videmini, plusquam vestrum; volentes, vt Apostolicum vobis adsit præsidium, Regulam, *iuxta quam viuere debeatis, (cuius tenorem dicti* Episcopus, *& Abbas suis nobis inclusum litteris transmiserunt), cum his, quæ de dispositione nostra, & petitione tua, (fili Minister) duximus adiungenda, præsentium vobis, & successoribus vestris authoritate cõcedimus, & illibata perpetuò manere sancimus. Quorum tenorem, vt euidentius exprimamus, inferius duximus adnotari.*

In nomine Sanctæ, & indiuiduę Trinitatis. Fratres domus Sanctæ Trinitatis, & Captiuorum *sub obedientia* Prælati *domus suæ, qui Minister vocabitur in castitate, & sine proprio viuant &c. Datis* Lateranæ 16. Kalend. *Ianuarij anno* Incarnationis *Dominicæ.* 1198. *Pontificatus nostri anno primo.*

San-

Sanxit præterea Pontifex, vt Ioannes Familiæ totius Princeps, & caput esset, idque perspicuè scripto inseruit; atque vt ab Vrbe Roma illius se instituti virtus diffunderet locum domicilio assignauit celebrem in Monte Cælio Ecclesiam Sancti Michaelis, & Thomæ à Formis (aquæ ductus hi sunt) dictam, Ioanni, ac eius instituti socijs habitandam; & quod sciret redemptionis officium, quod profitebantur, magno ijs staturum, nec posse sine magnis incommodis, ac expensis obiri, & quæ ab ijs possidentur, ea in commune Christianæ Reipublicæ bonum collatum iri, sacro illos patrimonio locupletare voluit, plurimis, vnde copiosos fructus perciperent, prædijs attributis. Extat exemplum huiusce donationis, quæ amplissima fuit, ac ne insolens videretur, eam Cardinalibus primum probari, & subscriptis nominibus firmari voluit; certauit liberalitas Pontificis cum parsimonia Ioannis, qui grauatè quæ vltro donabantur, accepit; accepta custodiuit magis, quam possedit, nec tàm bonorum Dominus, quàm administrator deinceps fuit.

Ca-

CAPVT XVII.

Incipit Redemptoris munus exercere Ioannes: Socios ad Marrochij Regẽ mittit: ad hunc dat Litteras Innocentius: & via ad Redẽptiones aperitnr.

BREVI, & liberalitatis suæ Pontifex fructum tulit: & Ioannes charitatis suæ specimen, præbuit. Nam quarto vix dũ elapso mense Ioannes collecta ex prouentibus idonea pecuniẹ summa, primam captiuorum redemptionem suscepit, & duobus ad hanc conficiendam Religiosis designatis Pontificem adijt, & re communicata ingentis eum lætitiæ, ac spei impleuit; voluit in partem operis venire Innocentius, & litteras ad Regem, Marroquiorum Miramamolinum è cuius regione christiani captiui petebantur, dedit; quarum hic exemplum iuuat afferre, quod ex eo appareat, quàm sit proprium hoc munus instituti Ordinis, & quam illud

lud acceptum Pontificibus esse debeat, & documento constet non esse alienum à sũmis Ecclesiæ Pontificibus causam Ecclesiæ apud Paganos, & Hæreticos agere, nec tam esse timendum authoritati suæ, quam cauendum, ne studio dignitatis tuẽdæ desint officio charitatis. Litteræ eiusmodi fuerunt.

Innocentius Papa III. Illustri Miramolino, Regi Marrochetano, & subditis eius ad veritatis notitiam peruenire, in ea salubriter permanere.

Inter opera misericordiæ, quæ Iesus Christus Dominus noster fidelibus suis in Euangelio commendauit, non minorem locum obtinet Redemptio Captiuorum. Vnde personis illis, quæ circa talia occupantur, fouorem debemus Apostolicum impertiri. Sanè viri quidam, de quorum existunt numero præsentium portitores, nuper diuinitùs inflammati Regulam, & Ordinem inuenerunt, per cuius statuta tertiam partem prouentuum omnium, quos vel nunc habent, vel in futurum poterunt obtinere, in redemptionem debent expẽdere captiuorum, & vt melius valeant suum propositum adimplere, cum facilius per com-

mutationem, quam per redemptionem de captiuitatis ergastulo valeant liberari; ut Paganos captiuos redimant est concessum; quos pro liberandis Christianis debeat commutare. Cæterum, quoniam opera, quæ præmisimus, & Christianis expediunt, & Paganis, huiusmodi vobis duximus per Apostolicas litteras intimanda. Inspiret autem vobis ille, qui via, veritas est, & vita, ut agnita veritate, quæ Christus est, ad eam venire quantocyùs festinetis. Datum Laterani 8. Idus Martij Pontificatus nostri anno II.

CAPVT XXIII.

Cerui frigidi Religiosus ardor. Ioannis eximiæ virtutes domi; expeditiones sacræ foris recensentur.

CÆTERVM Romæ Ioannes corpore præsēs erat, sed animа per vniuersum orbem vagabatur, studio conquirēdi, ac liberandi eos, qui in Barbarorum potestate erant. Sed cogitationem in Gallia, curamque defixerat. In Felicem, & Ceruum frigidum intentus.

tus. Insolitus socij, & loci amor mentem eò conuertebat; nec minùs Felix Romæ habitabat animo, & curas cum Ioanne partiebatur. Contulerunt per litteras studia; accepto quid vtrobique ageretur, cum res optimè procederet effusè sunt lætati; nam in Ceruo frigido calebant studia virtutis domesticæ, & redemptionis alienæ; creſcerat numerus sociorum, & noua domicilia ædificari cæpta; viri copiosi, ac pij facultates auxerant; quibus redemptionis opus vrgeretur. Hæc ad Pontificem Ioannes deferre, & ingenti gaudio perfundere, eiusque in se gratiam imprudens augère.

Id mirum in Ioanne, nihil in tantis occupationibus de studio orationis, nihil in tantis laboribus de asperitate vitę remisisse. Diù, noctuque meditatione rerum diuinarum horas plures, statas præcationibus solemnibus impendere, cilicio macerare. Corpus, flagellis cædere, inædia, & vigilijs penè conficere, humi, vel cum molliter cubandum erat, super tegetem se prosternere. Hæc magna, sed illa maiora. Altiùs in se cogitationem demittere, periculum sui facere, scrutari latebras

animi, culpas inuestigare, rationem à se suì seuerè petere, si quid deliquisset, acerbe punire; affectiones, & motus, quibus humana obnoxia est natura obseruare, quosdam præoccupare, ne existerent, si qui aut obreperent, aut prorumperent, eos conprimere, sequè in officio continere. His præsidijs mirum non est Ioannem integritatem corporis illæsam, & florem virginitatis illibatum conseruasse, quemadmodùm graues eius familiæ viri scriptis de eo suis memoriç prodiderunt.

Erat Ioanni excelsa indoles, magnus animus, versatile ad omnia, & felix ingenium; quas dotes quamquàm demissio, & modestia obtunderet, illæ tamen interdum, vel eo inuito per signa emicabant. Inciderat in Pontificem acutum, & prouidum; obseruauit hic Ioanni indolem præclaris rebus gerendis aptam, animaduertit studiosè illam ab eo occultari: hoc auxit existimationem: & stimulos addidit cupienti eum ad magna, & publica munia transferre. Sed occultè id, ac eo penè imprudente agendum. A sacris eum suis (capellanum vocant) instituit, ac ne insolentia suspicionem moueret socium

Si-

Simonem eiusdem instituti hominem adiunxit, neutrum ab officio redimendi captiuos auocauit: quæ illi commiserit munia obeunda Pontifex, quòd extraordinaria fuerint, cum propria Ordinis percensuerim, commemorabo.

Ad redemptionem captiuorum vehementer incubuit; nullis incommodis, expensis vè pepercit. Suos ad id, & verbis, & exemplo incitauit. Sæpè ipse Mauritanos portus adire, Tunetum, vbi magna tunc vis captiuorum erat, frequentare. Indè in Hispaniam, quam adhuc ex parte Mauri occupabant, traijcere, multos seruituti eximere; constat eum ambas Hispanias peragrasse, & multos ibi redemptores Christo peperisse, monasteria fundasse; quorum plurima eo authore gloriãtur; imò de antiquitate inter se contendunt, quod singulæ Prouinciȩ sibi persuadeant, quæ illum prima exceperit, eam cæteris nobiliorem fore. Inter Valentiã, & Aragoniã, Burgos, & Toletũ aliasq; Vrbes religiosa est, & pietatis plena contentio; Certè sanctum illius cum insigni habitu institutum; omnes fermè, viuo eodem, Prouinciæ in Europa sunt amplexæ.

 Nam

Nam vti Ioannes ex Italia in Hiſpanias inuexit, ita Felix è Gallia in Germaniã, Angliam, Scotiam, Hyberniamque ſuorum, quos eò miſit opera, introduxit. Reſpirare oppreſſa miſera ſeruitute Christiana cæpit Reſpublica. Innocentius ipſe ad liberanda ſacris armis Hieroſolyma animum adiecit. Indixit Concilium Lateranum, & habuit; & piam illam expeditionem decreuit; magna eſt in eo mentio de captis, eorumque calamitatibus, quorum commiſeratio inceſſerat ex quo Ioannis propoſitum agnouit. Raro quippe alius Pontifex tanto ad liberationem captiuorum ſtudio incubuit.

Et quidem ſuſceptum illud à Ioanne munus inſigni Deus miraculo confirmauit. Romam ei ex Hiſpania, & Gallia poſt cõditas ijs in Regnis, & ſtabilitas, recognitaſquè Prouincias reuerſo, Energumenus mirè à Dæmone, diùque vexatus vſu, & aurium, & vocis amiſſo, de cuius ſalute deſperatum, liberandus offertur. Comperto quo laborabat malo Ioannes benignè ſuſcipit: & preces verſus cælum primùm, mox eum intuitus verbis amicis, & pijs compellat. Sed ille ſaxeus indurue-

rat. Tunc Ioannes opere voces adiuuit, & anteriori habitus fascia, cui assuta Crux inerat prolata, eam ori Energumeni restitantis applicuit: Et Sanctissimæ Trinitatis nomen inuocauit, ac redimentis more benedictionem impertijt. Tandem tenacem illius corporis malignum spiritũ, vt auelleret imperio vsus, cædere inde, & abire, ac tutum iussit. Sensit in voce nutus diuini pondus Diabolus, frendensque, ac fremens indignantis instar recessit, & liberum hominem reliquit, & Ioannem redemptorem probauit. Magna inde, & authoris, & instituti existimatio consecuta. Nemo deinceps fuit, quin eius sacri muneris, & adiutor, & parciceps esse vellet.

CAPVT XIX.

Multis; & grauibus; dùm Redemptionem Captiuorum exercet Ioannes periculis se obijcit, & editis miraculis diuinitùs ab omnibus liberatur.

IOANNIS Deus in suscepti muneris exercitio, & periculis probabat constantiam, & miraculis commendabat pietatẽ. Semel contigit Tuneti, cum pro Redemptis Fidelibus prætium soluerer pecunijs destitui, & grauiter periclitari. Ferunt eum à Saracenis Barbaris immaniter cęsum, & tantùm non occisum. In hoc discrimine Beatæ Virginis Mariæ opem implorauit, & illius quam secum ferebat in sinu effigiem proferens quasi oppignerabat, cum subitò tanta vis nummorum affluxit, quanta ad summam, quæ deerat implendam satis erat. Sanè vbi cor eius, ibi thesaurus fuit; nempe in Virgine.

Ite-

Iterùm cùm quos, iuſta repræſentata, pecunia, liberarat, eos in nauim impoſuiſſet, ac cæteros, qui manebant piè conſolaretur, ac bono animo in reditum vſque ſuum eſſe iuberet, irritati Mauri vela anteqùam è portu ſolueret, diſruperunt, vt aut manendi in portu, aut naufragandi in Mare neceſſitatem imponerent; ipſe ad Deum conuerſus fuſis precibus tantùm concepit fiduciæ, vt demptum humeris pallium nudis nauigij malis impoſuerit, & velificarit è portu, ac intra ſex horas è Tuneto Romam enauigarit.

Rursùm, cum aliam Redemptionem Valentiæ egiſſet, & ob auri penuriam in magnum periculum incideret, Miſſam de B. Virgine celebrauit, qua finita, iuxta Altare tantam pecuniam, quanta ad Redemptionem perficiendam deerat, inuenit.

Iure Virgo iuuabat eum, qui Redemptoris aſſumpta perſona Seruatoris Ieſu Filij quodammodo vicem gerebat; nec captiuos duntaxat è ſeruitute, ſed homines interdum è Dæmonis poteſtate libeberaret.

Quæ extra ordinem à Ioãne geſta ſunt, eo-

eorum præcipua ſunt duo: alterum ſub initium Pontificatus Innocentij, alterum ſub finem. Aurcam illam Innocentij ætatem fuiſſe aiunt plerique noſtratium, ſed cum homines ea tulerit, non potuit non vitiorum ferro inquinari. Magna erat in Regnis Dalmatiæ,& Diocliæ morum corruptio, quæ ad Sacerdotes quoque peruaſerat, quin & ſummos Sacerdotes, ideſt Epiſcopos, corripuerat. Vulcanus melioris vitæ, quàm nominis Rex imperabat. Hic cum graſſantem luem illam, morum, & ſacra inuadentem videret, religione motus, Innocentium per litterras orauit, vt ad ſe Legatos mitteret, qui indicto eius nomine Concilio, Epiſcopos congregaret, & de ſumma rerum conſultarent, nam licentia viuendi doctrinam quoque corruperat. Annuit Pontifex, eamque Prouinciam Ioanni Capellano iam inſtituto impoſuit, eique vnum è fratribus ſocium dedit, cui Simon nomen erat. Hi Dalmatiam cum veniſſent, Regemque Innocentij verbis ſalutaſſent, coacto ſeptem Epiſcoporum,& Archipreſbiteri vnius Concilio, cauſam Eccleſiæ ſic egerunt, vt peſtilentiam illam paulatim

tim ſerpentem compreſſerint, & rectam morum diſciplinam tradiderint, doctrinamque Catholicam, vbi ſylueſcere cum vitijs cæperat, euulſis noxijs ſtirpibus perpurgarint, vbi minimè peruenerat, illam de nouo plantauerint, & Regnis illis ſalutem, lucemque attulerint. Quod ex Actis Concilij, & Regis ad Innocentium datis litteris conſtat. Subſcriptiones Legatorum extãt ante nomina Epiſcoporum, ac nè quis dubium mouere poſſit *Fratrum* appellationem nominibus proprijs præfixã habent.

Vt ex Tom. 1. Epiſt. Innoc. III. lib. 2. in ſequentibus dabimus.

IN-

INNOCENTIVS PAPA III.

Ioanni Capellano, & Simoni Subdiacono nostris Apostolicæ sedis Legatis.

A Apostolicæ sedis authoritas, quæ per diuersas mundi partes plenitudinem obtinet potestatis, illius sequens vestigia, qui Beato Petro, Pasce oues meas, tertio replicauit, in partem solicitudinis viros conuacat prouidos, & discretos: qui gregem Domini, & pabulo salutis reficiant, & viam eis æternæ fælicitatis ostendant. Ad quorum siquidem auxilium, & iuuamen, vt Ecclesiasticæ potestatis authoritas in sua semper maneat firmitate, cum requirit necessitas, aliquos à suo latere dirigit, & transmittit, quibus legationis iniungit officium exercendum.

Hac itaque consideratione diligenter inducti, & charissimi in Christo filij Vulcani illustris Regis Dalmatiæ, & Diocliæ præcibus inclinati; qui vt ad eos Legatos mittere deberemus instantissimè postulauit, Vos, de quorum probitate Nos, & fratres nostri plenam fidu-

ciam

ciam obtinemus, ad Dalmatiam, & Diocliã Prouinciam duximus transmittendos, in Prouincijs ipsis vobis authoritate præsentium Legationis officium iniungentes, vt quæ inueneritis corrigenda corrigatis, destruatis, & euellatis superflua, & nociua; ædificetis, & plantetis vtilia, & honesta, quatenus cum Domino dicente reddetis talenta, vobis reddatis credita duplicata; à nobis, & fratribus nostris valeatis in domino multipliciter commendari.

Datum Lateran. VI. Idus Ianuarij.



IN-

INNOCENTIVS PAPA III.

Regi Dalmatiæ scripsit epistolam, videlicet;

Vulcano illustri Regi Dalmatiæ, Diocliæ, &c.

VT euidentius Euangelica doctrina pateret, & in omnem terram, iuxta verbum propheticum, sonus Apostolorum exiret, & in fines orbis terræ verba diffunderentur ipsorum, noster Dominus, & Magister, qui præbuit nobis exemplum, vt sequamur vestigia eius, discipulos suos per vniuersas mundi partes ad prædicandum dixerit, &c.

Intelligentes igitur per litteras tuas nostro Apostolatui præsentatas tuæ deuotionis ardorē, quod videlicet Romanam Ecclesiam matrem tuam super omnia post Deum diligere, & honorare proponis, & mandatis nostris omnimodis inhærere, iuxta quod à nobis tua nobilitas postulauit, Dilectos Filios Ioannem Capellanum, & Simonem Subdiaconum nostros, de quorum scientia, & probitate Nos, & fratres nostri plenam fiduciam obtinemus, de fratrum no-

nostrorum consilio ad partes tuas duximus dirigendos : per apostolica tibi scripta mandantes, quatenus eos tanquam Apostolicæ sedis Legatos benigne recipias , & honestè pertractes : & quæ secundum Deum in partibus ipsis duxerint statuenda suscipias humiliter, & sine refractione conserues : vt cum ad nos domino dante redierint , nobis referre valeant tuæ deuotionis effectum , & Romana Ecclesia tuis efficacius possit intendere incrementis. Nos enim eis dedimus in mandatis , vt Apostolicam in te confirmantes doctrinam, reforment quidquid inuenerint reformandum , & tanquam membra capiti Apostolicæ sedi conformēt; in ipsius deuotione pariter , & obedientia solidantes.

Per quos etiam pallium , plenitudinem scilicet pontificalis officij venerabili fratri nostro Dioclienſi Archiepiscopo transmittimus, vt in partem nostræ solicitudtnis euo atus, sine defectu valeat officij sui debitum adimplere . Dat. vt supra .

Scriptum est super hoc in eumdem ferè modum vxori eiusdem Regis ; Et nobili viro Seruię magno Iupano,& vxori eius; necnon Archiepiscopo Diocliensi , cæterisque Ecclesiarum Prælatis.

Rex

Rex Dalmatiæ Innocentio III. Respondit.

Beatiſſimo, atque Sanctiſſimo Patri, & Domino Innocentio, Dei gratia Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſummo Pontifici, & Vniuerſali Papæ, Vulcanus eadem gratia, Diocliæ, atque Dalmatiæ Rex ſalutem, & deuotionis affectum.

VEnientibus ad noſtram præſentiam Domino Ioanne Capellano, & Domino Simone religioſis, & diſcretis Sanctæ Catholicæ, & Apoſtolicæ ſedis legatis, amodò iucundati ſumus, quia ſicut Solis ſplendor in virtute ſua radians totum orbem videtur illuſtrare, ita illorum ſancta, & ſalubri prædicatione totum Regnum noſtrum creditur fore illuſtratum. Vndè meritò dicimus; Viſitauit nos Oriens ex alto. Illorum itaquè probitate, & ſcientia nos informati, Deo, & Paternitati veſtræ inumeras grates rependere curamus: quia tales ad nos miſiſtis, quales in voto ſemper

ha-

habuimus suscipiendos, diuino munere praeditos, quia omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est.

Praesentatis igitur litteris vestris, intelleximus quia postulationibus nostris Apostolatus vestri beatitudo misericorditer acquieuit. Vnde nos cum magna animi deuotione praecepimus, vt per totum Regnum nostrum omnia, quae secundum Deum sunt, ordinent, & confirment. Quae autem contraria sunt, iuxta illud propheticum euellant, & destruant. Accedentes itaque ad locum, vbi antiquitùs concilium celebrari solitum fuit, Sanctam Synodum celebrare studuerunt, de vitijs, & virtutibus subtiliter differentes. In communi Deo, & Beatissimae Mariae perpetuae Virgini, & Beato Petro Apostolorum Principi, necnon & Apostolatui vestro laudum praeconia persoluentes, &c.

Respondit etiam Innocentio Magnus Iupanus; & Ioannes Archiepiscopus Dioclienſis, referens gratias pro accepto pallio, & Legatos laudans, post cuius litteras immediatè ponuntur Acta Concilij, in quo plura stabilita fuerunt decreta, quorum vnum solummodo, alijs breuitatis causa omissis, recensère contentus ero.

In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Nos Ioannes Capellanus, & Simon Subdiaconus Domini Innocētij Papæ III. Apostolicæ sedis Legati, ad euellenda nociua de agro Dominico, & virtutum plantaria vtiliter inserenda, videntes multa in Clero, & populo Dalmatiæ, & Diocliæ corrigenda, de Sanctorum Patrum Concilijs decreta præsentia duximus innouanda.

In primis itaque decernimus, vt nullus Episcopus aliquem ad sacros Ordines per pecuniam promouere, seu Ecclesiastica beneficia alicui, prætio interueniente, concedere præsumat.

Cum enim Dominus præceperit Apostolis, gratis accepistis, gratis date, & Spiritus Sancti gratia venalis esse non possit, quæ in sacris confertur ordinibus, graui puniendus est pœna, qui Spiritus Sancti dona venalia exponere non veretur. Quo circa præsenti decreto statuimus, vt quicumque Episcopus hoc agere conuictus fuerit, omni Ecclesiastica careat dignitate: & sine spe restitutionis tam ille, qui dederit, quàm ille, qui scienter sacros Ordines pecunia interueniente receperit, perpetuò deponatur, &c.

Ego Frater Ioannes Domini Papæ Capellanus

Apo-

Apostolicæ sedis Legatus scripsi, & supscripsi.
Ego Frater Simon Domini Papæ Subdiaconus, Apostolicæ sedis Legatus subscripsi.
Ego Ioannes Dioclensis, & Antibarensis Archiepiscopus subscripsi.
Ego Dominicus Archipresbyter Arbanensis subscripsi.
Ego Petrus Seuariensis Episcopus subscripsi.
Ego Ioannes Pelatinensis Episcopus subscripsi.
Ego Petrus Aruastinensis Episcopus subscripsi.
Ego Dominicus Soacinensis Episcopus subscripsi
Ego Natalis Dulcinensis Episcopus subscripsi.
Ego Theodorus Sarcanẽsis. Episcopus subscripsi

Hinc certe, quàm fuerit eximia Ioãnis virtus apparet, quòd illius vsuram tam citò Pontifex exegit.

Non minus clara, & vtilis altera ei ab eodem Innocentio imposita Inquisitoris Prouincia. Quippe cum hæresis Albigensium recens exorta in apertam Ecclesiæ perniciem grassaretur, & multos inficeret, ac nisi sisteret, plures infectura videretur, visum est Pontifici obstare principijs, & certos quosdam viros doctrina, & moribus conspicuos deligere, quibus mandatum, inquirere diligenter de authoribus primùm, tùm de sequacibus, eosque no-

tare, & seuerè corripere, errores prodere, ad eos eiurandos monere, ac proposita anathematis pęna compellere; qui dãnarent, eos ad communionem Catholicam recipere, qui adhęrerent, in eos animaduertere. Hos Inquisitores ab officio dici voluit. Nec dubium quin si ei malo pares medici quærendi erant, hi duo potissimum eligendi essent, qui magna tunc in Europa opinione virtutis florebãt; quãtum vero illud fuerit, argumento sit Concilium Oecumenicum Laterani ab Innocentio celebratum, in quo illa hęresis Albigẽsium proscriptis authoribus est damnata.

Notius iam erat nomen Ioannis, quàm vt vnius Prouincię, aut Regni terminis contineretur. Cumque fama implesset Galliam, desiderauit Philippus, qui tum regnabat Augustus; illius operam, in arduis, quæ illi inciderunt rebus componendis. Iustum videbatur exigere, cùm Ioannes Gallus esset; itaque Regis mandato grauissima negotia suscepit, & confecit, quæ haud mediocrem Regno vtilitatem, & Regi gloriam attulerunt.

Nec factis solùm Ioannes, scriptis quoque

que inclaruit. Edidiſſe Commentarios in quatuor libros ſententiarum; Apologiam Fidei aduerſus Vualdēſes; Tractatus quoſdam Aſceticos, Paræneticos ſcripſiſſe, nonnulli eius Ordinis Authores tradunt. Mirum eſt homini occupatiſſimo ad id otium fuiſſe; verum commentarios iuuenem Pariſijs elaboraſſe dedicatio operis facta Mauritio à Soliaco Epiſcopo ſuadet; cætera horarum ſucciſiuarũ fructus Opuſcula extiterunt. Cum præſertim aſſidua Oratio in eas Commentationes eruperet, quod ſint ſorores duæ Oratio, & Commentatio, quæ ſe inuicem iuuant, ac tuentur. Illuſtre ei teſtimonium doctrinæ reddidit Philippus Auguſtus, cum Theologum ſibi domeſticum adſciuit, vt Authore, & Conſultore Ioanne, nihil præter conſcientiæ leges, vel ſuſciperet, vel præſtaret. Tanti Regis Conſiliarius viuum eſſe oraculum debuit, & qui iura foris dabat, domi eum cortinam habere oportuit; illum igitur Theologi nomine ad Lateranenſe Concilium deſtinauerat, ſed morte præuentus illud munus obire non potuit.

CAPVT XX.

In morbum incidit Ioannes. Præparatur religiosè ad mortem. Obit felicissimè. Patrat mira; effertur; sepelitur; Epitaphio de mandato Innocentij decoratur.

CONFECTO quinquagesimoquarto annorum curriculo metam Ioannes attingebat. Biennio ante præsagia mortis habuerat; cum defunctum Socium Carissimum Fęlicem accepisset, quo nuntio eum cępit dolorem, vt ex illius maximo sensu vicinam sibi esse mortem conijceret; & quidem desiderio cælestis patriæ teneri deinceps cæpit: eos stimulos Felicis memoria infixos animo decedentis reliquerat. Obseruatum est toto illo biennij spatio ita vixisse, vt quasi in limine æternitatis positus humana à tergo relinqueret, eaque non nisi auersus respi-

ce-

ceret, quòd rectè immortalia intueretur. Hinc lachrymæ, hinc suspiria, hinc querelæ, detineri se in ergastulo corporis, mortalitatis vinculo præpediri, alas sibi ad euolandum præcidi, tàm quod viueret affligi, torqueri, & cruciari, quàm cæteri, quod morituri sunt pauere, dolere, ac queri solent, sic quippe vixerat ille, vti exul à Cælo, hi sic viuunt, vti addicti terris. Magnum eo Ioannes, biennio virtutum compendium fecit; ceu nihil anteactæ vitæ tempore profecisset, ita omnes animi ad profectum neruos intendit; nouas excogitauit merendi vias, miras Deo placendi excogitauit artes; acutè pius, subtilitèr religiosus: sed vix addere quidquam poterat; præoccupauerat penè omnia ardens spiritus; itaque studium tantũ, & desiderium augere potuit, plura quàm soleret, præstare vix potuit; ergo repetere, quæ antea egerat, necesse fuit: erat tamen maior in agendo vis; apparebat in eo quædam festinatio, vtì properantis, & studium plura cupientis.

Transacto biennio in febrim incidit; sensit extremam fore, nec diuturnam; ita se comparauit ad mortem, ac si omnibus

indigeret ſalutis præſidijs, moriebatur timidior, vt tutiùs moreretur; luſtrauit diligenter animum, confeſſione crebrò expiauit; Euchariſtiæ viaticum ad iter illud nouiſſimum de manu Fr. Orberti Angli ſumpſit. Oleo Sancto ad luctam extremam vngi ſe fecit; Fratrum, ac Filiorum ſtipari ſe cætu, & ſolemni ritu orante; quorum ille intermixtas lachrymis voces, ſuis item præcibus nunc præibat, nunc ſequebatur. Præſenſit triduo antè mortem; iuſſit propè ſepulchrum lectum ſibi, hoc eſt tegetem ſuam ſterni, & circumponi ea, quibus macerare ſolebat corpus inſtrumenta, cilicium, catenas, flagra, manicas, pedicas, tegumenta oculorum, obturamenta oris, & huiuſmodi, quæ ad cruciatum corporis excogitauerat, ijs cũ lachrymis valedicere, ſuis commendare; & imminente iam morte, inquit,

Filij Cariſſimi, èn hæreditas, quam vobis teſtamento reliquo; ſeruate, memores mei. Decedo, non ſine deſiderio veſtri, ſed me cõſolor, quod præcedo, breui ſecuturos, quid enim eſt in hac vita diù? Chriſtus me vocat; Ei vos ego & nunc commendo, & coràm in ſuperis, ſi eò me hic

ſanguis (crucifixus erat præ manibus) immerentem perduxerit, commendabo. Vos veſtris me ſacrificijs abeuntem, & precibus proſequimini. Perſtate in propoſito; opem ad id gratiæ, implorate. Perſeuerantibus corona donatur; at ipſamet perſeuerantia donum eſt Dei; eam vos ab eo pulſando, petendo impetrabitis; iam vox me deficit. Paternam vobis benedictionem impendo. Valete. Et ad Crucifixum cõuerſus, dum conſueti pſalmi canerentur ad illum verſiculum. *In manus tuas commendo ſpiritum meum.* Animus cæpit à corpore auelli; idque ex anhelitu grauiore, & recedentium oculorũ albore apparuit, ſed mox ad ſe reddijt, & ore ad Chriſti latus applicato tantiſper ſpectauit, donec Canticum Benedictus ad eum eſt locum canendo deductum. *Per viſcera miſericordiæ Dei noſtri*, quo tanquã nuntio ſalutis accepto, expirauit.

Lachrymas fratrum erumpentes tenuit ſtupor; nam ſubitò ex illius demortui vultu eximius quidam ſplendor emicuit, qui oculos recreauit, & animos ſpe impleuit, quippe lux illa ſignum erat gloriæ,

qua

qua spiritus fruebatur. Vixit annos 53. menses 5. dies 24. Decessit 17. Decembris die, anno 1213. decimo sexto postquam fundauerat Ordinem anno. Mansit in eo lectulo prope sepulturam corpus eodem in vultu, vigore, qui viuo fuerat. Fama viros plurimos exciuit, ac miseros in primis, & pauperes, quorum pater erat; inter eos fœmina vna brachium manca, illius vsum recepit, & quatuor cæci, cum faciem cadaueri admouissent, lucem inde traxerunt. Eò magis creuit multitudo. Iam Cardinales confluebant. Ipse Innocentius Pontifex motus est, & quem viuum vnicè dilexerat, videre mortuum voluit; Cumque vidisset magno sensu pietatis affectus, permisit quatuor dies sic expositum iacere, quibus transactis funus indixit, & sepulchrum nobile, ac editum eo in templo Sancti Thomæ de Formis fabricari iussit. Elatus est solenni pompa, ipsomet Pontifice, stipante Cardinalium cætu, committante funus, donec sepulchro illatum cadauer causam morãdi abstulit. Iusta ei sunt ante, & post eam diem ritè persoluta. Impressum Ioannis nomen

Innocentius in pectore retinebat; ac nè illud mortalitate periret, æternare quo poterat modo ſtatuit. Iuſſit ergo ei marmoreum ſepulchrum erigi, ac vt in edito ad ſpectaculum eſſet duabus columnis ſuperimponi, & ſepulchrali marmori breue epitaphium incidi; quod adhuc conſpicitur. Sic.

Anno Dominicę Incarnationis Milleſimo centeſimo nonageſimo ſeptimo. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ Tertij anno primo, decimo quinto Kalendarum Ianuarij. Inſtitutus eſt nutu Dei Ordo Sanctę Trinitatis, & Captiuorum à Fratre Ioanne ſub propria Regula ſibi ab Apoſtolica ſede Conceſſa. Sepultus eſt idem Fr. Ioannes in hoc loco anno Dominicæ Milleſimo, *ducenteſimo, decimo tertio. Decēbris vigeſima prima.*

Poſt

Post obitum ingens illius reliquijs habitus honos; claros esse oportuit cineres, à quibus oleum diù manauit, nè quis putaret extinctum lumen, quod oleo nutriebatur.

VITA S. FELICIS DE VALOIS

Ordinis SS. Trinitatis Redemptionis Captiuorum Primi Patris, & Fundatoris.

CAPVT I.

Ex Parentibus Regiæ Gallicę stirpis Ambiani nascitur Felix auspice Deipara: sacro fonte luitur: Hugo appellatur. Postea Felix nuncupatur.

FELIX Gallia Regibus è frondoso Regię stirpis trunco Felicem hunc ramum Cælo inserendum emisit. Auulso quàm innato felicior. Quà opacior arbor densiùs germinabat Vallesia fętura, in lucem exijt. Patre Ranulpho Hugonis Franci filio, quem Henricus I. genuerat Vermanduensi,& Vallesio Comite,geminato ad gloriam titulô Principatus, famam

mam vel ipso nominum sono trahente. Matre gemina Patri, Eleonora Theobaldi III. cui magno fuit cognomen, Comitis Blesiensis, & Campanensis filia; Theobaldi IV. quem bonum appellant, soror; quæ ad thalamos solùm sexum imparem attulit. Conceptum in Sancti Quintini propriæ ditionis Vrbe fœtum, apud sanctum Vedastũ celebre Cameracẽsis tractus Monasterium voluit religiosè exponere. Nouerat vterum se ferre noui thesauri custodem, quem non nisi Deo committeret. Imminentis puerperij mortales sensus Eleonoram monebãt. Eò se magis Aris addicere, & dolores prece leuare.

Semel ante Altare Sancti Hugonis, cuius illud templum seruat reliquias, Nouendialia sacra agenti, cum prolixa oratione somnus irrepsisset, visum est videre Virginem Deiparam Filium brachiorum amplexu implicantem, & alteri, qui lateri hærebat infanti admouentem. Hic situ inferior sertum gestabat, ille ex alto Crucem ostendebat. Mox decussatim extensis brachiolis dona inter se commutarunt; & floridus Cruce accepta Crucifer, & Crucifer florea vice Floridus extitit. Som-

niare

niare se, ac iure credebat Eleonora; & tamen mirari, & ostenti sensum ratiocinando inquirere. Cum noua species admirationem auxit, & detraxit anxietatem. Improuisus S. Hugo existit comitatu amplo, ne videretur vel mortuus solus fœminam alloqui; & ad Eleonoram. *Quem tu*, ait, *putas alienum esse infantem, ille tuus est fœtus, ille Lilia Gallica, quibus innascitur, cruce mutabit*. His dictis euanuit, & ostentum desijt. Mater somnium fuisse vigilās sensit; sed euentus probauit vaticinium; Nec ibi tamen, quod optabat, fœtum emisit; sed in via, Ambiani; præter opinionem edidit, anno 1127. quinto Idus Aprilis. Lustrali Baptismi aqua tincto inditum Hugonis hereditarium ab Auo nomen, quod postea cum statu deposuit, & Felici mutauit. Cæterum in itinere, ac penè inexspectatus debuit nasci puer, Felix postea vocandus similis felicitati, quæ votis quærentium non respondet, sed inopina venire amat. Sic Felix spem Matris nascendo delusit, & nomen impleuit.

CA.

CAPVT XX.

In morbum incidit Ioannes. Præparatur religiosè ad mortem. Obit felicissimè. Patrat mira; effertur; sepelitur; Epitaphio de mandato Innocentij decoratur.

CONFECTO quinquagesimoquarto annorum curriculo metam Ioannes attingebat. Biennio ante præsagia mortis habuerat; cum defunctum Socium Carissimum Fęlicem accepisset, quo nuntio eum cępit dolorem, vt ex illius maximo sensu vicinam sibi esse mortem conijceret; & quidem desiderio cælestis patriæ teneri deinceps cæpit: eos stimulos Felicis memoria infixos animo decedentis reliquerat. Obseruatum est toto illo biennij spatio ita vixisse, vt quasi in limine æternitatis positus humana à tergo relinqueret, eaque non nisi auersus respi-

ceret, quòd rectè immortalia intueretur. Hinc lachrymæ, hinc suspiria, hinc querelæ, detineri se in ergastulo corporis, mortalitatis vinculo præpediri, alas sibi ad euolandum præcidi, tàm quod viueret affligi, torqueri, & cruciari, quàm cæteri, quod morituri sunt pauere, dolere, ac queri solent, sic quippe vixerat ille, vti exul à Cælo, hi sic viuunt, vti addicti terris. Magnum eo Ioannes, biennio virtutum compendium fecit; ceu nihil anteactæ vitæ tempore profecisset; ita omnes animi ad profectum neruos intendit; nouas excogitauit merendi vias, miras Deo placendi excogitauit artes; acutè pius, subtilitèr religiosus: sed vix addere quidquam poterat; præoccupauerat penè omnia ardens spiritus; itaque studium tantũ, & desiderium augere potuit, plura quàm soleret, præstare vix potuit; ergo repetere, quæ antea egerat, necesse fuit: erat tamen maior in agendo vis; apparebat in eo quædam festinatio, vtì properantis, & studium plura cupientis.

Transacto biennio in febrim incidit; sensit extremam fore, nec diuturnam; ita se comparauit ad mortem, ac si omnibus

indigeret ſalutis præſidijs, moriebatur timidior, vt tutiùs moreretur; luſtrauit diligenter animum; confeſſione crebrò expiauit; Euchariſtiæ viaticum ad iter illud nouiſſimum de manu Fr. Orberti Angli ſumpſit. Oleo Sancto ad luctam extremam vngi ſe fecit; Fratrum, ac Filiorum ſtipari ſe cætu, & ſolemni ritu orante; quorum ille intermixtas lachrymis voces, ſuis item præcibus nunc præibat, nunc ſequebatur. Præſenſit triduo antè mortem; iuſſit propè ſepulchrum lectum ſibi, hoc eſt tegetem ſuam ſterni, & circumponi ea, quibus macerare ſolebat corpus inſtrumenta, cilicium, catenas, flagra, manicas, pedicas, tegumenta oculorum, obturamenta oris, & huiuſmodi, quæ ad cruciatum corporis excogitauerat, ijs cũ lachrymis valedicere, ſuis commendare; & imminente iam morte, inquit,

Filij Cariſſimi, èn hæreditas, quam vobis teſtamento reliquo; ſeruate, memores mei. Decedo, non ſine deſiderio veſtri, ſed me cõſolor, quod præcedo, breui ſecuturos, quid enim eſt in hac vita diù? Chriſtus me vocat; Ei vos ego & nunc commendo, & coràm in ſuperis, ſi eò me hic

ſan-

ſanguis (crucifixus erat præ manibus) immerentem perduxerit, commendabo. Vos veſtris me ſacrificijs abeuntem, & precibus proſequimini. Perſtate in propoſito; opem ad id gratiæ, implorate. Perſeuerantibus corona donatur; at ipſamet perſeuerantia donum eſt Dei; eam vos ab eo pulſando, petendo impetrabitis; iam vox me deficit. Paternam vobis benedictionem impendo. Valete. Et ad Crucifixum cõuerſus, dum conſueti pſalmi canerentur ad illum verſiculum. *In manus tuas commendo ſpiritum meum.* Animus cæpit à corpore auelli; idque ex anhelitu grauiore, & recedentium oculorũ albore apparuit, ſed mox ad ſe reddijt, & ore ad Chriſti latus applicato tantiſper ſpectauit, donec Canticum Benedictus ad eum eſt locum canendo deductum. *Per viſcera miſericordiæ Dei noſtri*, quo tanquã nuntio ſalutis accepto, expirauit.

Lachrymas fratrum erumpentes tenuit ſtupor; nam ſubitò ex illius demortui vultu eximius quidam ſplendor emicuit, qui oculos recreauit, & animos ſpe impleuit, quippe lux illa ſignum erat gloriæ,

qua

qua ſpiritus fruebatur. Vixit annos 53. menſes 5. dies 24. Deceſſit 17. Decembris die, anno 1213. decimo ſexto poſtquam fundauerat Ordinem anno. Manſit in eo lectulo prope ſepulturam corpus eodem in vultu, vigore, qui viuo fuerat. Fama viros plurimos exciuit, ac miſeros in primis, & pauperes, quorum pater erat; inter eos fœmina vna brachium manca, illius vſum recepit, & quatuor cæci, cum faciem cadueri admouiſſent, lucem indè traxerunt. Eò magis creuit multitudo. Iam Cardinales confluebant. Ipſe Innocentius Pontifex motus eſt, & quem viuum vnicè dilexerat, videre mortuum voluit; Cumque vidiſſet magno ſenſu pietatis affectus, permiſit quatuor dies ſic expoſitum iacere, quibus tranſactis funus indixit, & ſepulchrum nobile, ac editum eo in templo Sancti Thomæ de Formis fabricari iuſſit. Elatus eſt ſolenni pompa, ipſomet Pontifice, ſtipante Cardinalium cætu, committante funus, donec ſepulchro illatum cadauer cauſam morādi abſtulit. Iuſta ei ſunt ante, & poſt eam diem ritè perſoluta. Impreſſum Ioannis nomen

In-

Innocentius in pectore retinebat: ac nè illud mortalitate periret, æternare quo poterat modo statuit. Iussit ergo ei marmoreum sepulchrum erigi, ac vt in edito ad spectaculum esset duabus columnis superimponi, & sepulchrali marmori breue epitaphium incidi, quod adhuc conspicitur. Sic.

Anno Dominicę Incarnationis Millesimo centesimo nonagesimo septimo. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ Tertij anno primo, decimo quinto Kalendarum Ianuarij. Institutus est nutu Dei Ordo Sanctę Trinitatis, & Captiuorum à Fratre Ioanne sub propria Regula sibi ab Apostolica sede Concessa. Sepultus est idem Fr. Ioannes in hoc loco anno Dominicæ Millesimo, ducentesimo, decimo tertio. Decēbris vigesima prima.

Post

Poſt obitum ingens illius reliquijs habitus honos; claros eſſe oportuit cineres, à quibus oleum diù manauit, nè quis putaret extinctum lumen, quod oleo nutriebatur.

VITA
S. FELICIS DE VALOIS
Ordinis SS. Trinitatis Redemptionis Captiuorum Primi Patris, & Fundatoris.

CAPVT I.

Ex Parentibus Regiæ Gallicę stirpis Ambiani nascitur Felix auspice Deipara: sacro fonte luitur: Hugo appellatur. Postea Felix nuncupatur.

FELIX Gallia Regibus è frondoso Regię stirpis trunco Felicem hunc ramum Cælo inserendum emisit. Auulso quàm innato felicior. Quà opacior arbor densiùs germinabat Vallesia fętura, in lucem exijt. Patre Ranulpho Hugonis Franci filio, quem Henricus I. genuerat Vermanduensi, & Vallesio Comite, geminato ad gloriam titulo Principatus, famam

mam vel ipſo nominum ſono trahente. Matre gemina Patri, Eleonora Theobaldi III. cui magno fuit cognomen, Comitis Bleſienſis, & Campanenſis filia; Theobaldi IV. quem bonum appellant, ſoror; quæ ad thalamos ſolùm ſexum imparem attulit. Conceptum in Sancti Quintini propriæ ditionis Vrbe fœtum, apud ſanctum Vedaſtũ celebre Cameracẽſis tractus Monaſterium voluit religiosè exponere. Nouerat vterum ſe ferre noui theſauri cuſtodem, quem non niſi Deo committeret. Imminentis puerperij mortales ſenſus Eleonoram monebãt. Eò ſe magis Aris addicere, & dolores prece leuare.

Semel ante Altare Sancti Hugonis, cuius illud templum ſeruat reliquias, Nouendialia ſacra agenti, cum prolixa oratione ſomnus irrepſiſſet, viſum eſt videre Virginem Deiparam Filium brachiorum amplexu implicantem, & alteri, qui lateri hærebat infanti admouentem. Hic ſitu inferior ſertum geſtabat, ille ex alto Crucem oſtendebat. Mox decuſſatim extenſis brachiolis dona inter ſe commutarunt; & floridus Cruce accepta Crucifer, & Crucifer florea vice Floridus extitit. Som-

niare

niare se, ac iure credebat Eleonora; & tamen mirari, & ostenti sensum ratiocinando inquirere. Cum noua species admirationem auxit, & detraxit anxietatem. Improuisus S. Hugo existit comitatu amplo, ne videretur vel mortuus solus fœminam alloqui; & ad Eleonoram. *Quem tu*, ait, *putas alienum esse infantem, ille tuus est fætus, ille Lilia Gallica, quibus innascitur, cruce mutabit*. His dictis euanuit, & ostentum desijt. Mater somnium fuisse vigilãs sensit; sed euentus probauit vaticinium; Nec ibi tamen, quod optabat, fœtum emisit; sed in via, Ambiani; præter opinionem edidit, anno 1127. quinto Idus Aprilis. Lustrali Baptismi aqua tincto inditum Hugonis hereditarium ab Auo nomen, quod postea cum statu deposuit, & Felici mutauit. Cæterum in itinere, ac penè inexspectatus debuit nasci puer, Felix postea vocandus similis felicitati, quæ votis quærentium non respondet, sed inopina venire amat. Sic Felix spem Matris nascendo delusit, & nomen impleuit.

CAPVT II.

Offertur Infantulus S. Bernardo. Ab eo amanter ſuſcipitur. Grande in ea ætatula patrat miraculum. Ab Innocentio II. trimus benedicitur.

NATO Felici Eleonora lac prę-buit; ſed melle illud condire ſtuduit. Igitur Claram Vallem adijt, & Bernardum quæſiuit, quem cęleſtem fauum ſciebat. Hic verbis Infanti mel inſtillauit, nec abſtinuit amplexu, quod credidit Bernardus in lilia, & roſas incidiſſe; obtulit ante aram Deo floridum pignus, tanquam faſciculum. Apem Bernardum credidit, qui vidit puerum in vlnis geſtantem.

Reditus domui operari cæpit, antequã loqui poſſet. Aruerat per duritiem cæli ſolum; induruerat illud inſtar peccatorũ, qui delinquendo obdureſcunt, vlturum culpas, quas non rigant lachrymę. Nubes ſubſidium pluuiarium negabant: pe-

rierat

rierat ſementis: nè herba quidem extabat in ſulcis. Araſſe litus coloni videbantur. Ardore campi exuſti, hiatibus crebris, tãquam oribus aquas anhelabant. Sed eos humor deſtituerat, & animantes glebas rodebant, ceu rabidæ dentibus terram morderent. Homines ſtupor cæpit, & deſperatio. Pauperum turbæ domum Hugonis, ceu aſylum quærere, ſed ibi quoque exhauſtum penu raros panes in ſinu vaſto ſeruare; eoque ſibi domeſtici timere, nè ſi pauperibus donarentur, dominos deſtituerent. At in manibus pueri & horrea, nubes erant, ſigno crucis edito illa replenda, hæ cogendæ. Imbecillitas tardabat remedium, ſed neceſſitas compulit baiulum ad regendam manum, & effingendam prope penum ſicco in aere humidam Crucem. Cælum diceres ab intelligentia raptum, ex cuius motu influxio benigna maturauit frumenta in agris, & domi auxit panes, qui viſi ſunt turgere, & creſcere, & alij naſci ex alijs. Sedata fames aſpectu vbertatis, niſi ſtupor miraculi abſtulit famem. Vidit illa Regio prodigium renouari, quod ad mare Tiberiadis Chriſtus patrauerat panes oriri ex pa-

nibus. Nec puer afferebat, sed multiplicabat. Citra sudorem, & culturam. Nempè innocentes ab inuocenti prouenerant, cum sudor, & cultura noxæ supplicia fuerint.

Trimus cum esset, Carnutum, vbi tunc Theobaldus degebat, venit Roma Petri Leonis (Anacleto illi Pseudopontifici nomen fuit) iniuria pulsus Innocētius II. Huc eò Eleonora Matre deducēte delatus Hugo. Abblandiri pedibus cæpit, & oscula infigere. Alliciebat manus, vt benedictionem eliceret. Sensit alludentis Infantis delicias Innocentius, collegit ad se arctiùs, & pectori applicitum fouit indulgenter, & vltrà benedictionem manum, amorem cordis impendit.

CA-

CAPVT III.

Cum lacte discit pauperis miserias leuare. Huius puerilis pietatis, & largitatis mira exempla afferuntur.

ERVDITA ad largiendum manus mirum non eſt, quòd portentum ediderit; ſemel accidit, vt qui Theobaldi ab eleemoſynis erat paupertatem multorũ in amplo atrio ſtipe leuaret. Viſus eſt ab infante ex nutricis brachijs pendulo, ſubitò eò propendere, vbi manus largientis erat. Auertit in ſe Principis Theobaldi oculos. Iuſſit obſecundari Hugoni. Voti compos diſtribuenti numos adhæſit. Striċtim ille, & parcè donabat. Offenſus puer, ac eò magis, quòd ingens loculus pecunijs turgidus ex latere pẽdebat. Nè ocioſus eſſet effecit. Iniecta manu detraxit. Vna vice totum donauit, quod tenere non potuit. Ditauit multos, & compendium temporis fecit, & onere diſtributorem donauit. Riſit Theobaldus, ac iuſſit, vt

deinceps ad ſtipem erogandam infans adhiberetur; ſed eo effecit, vt illa indulgentia puero facta in caput ſuum poſtea rediret.

Accidit quippe Theobaldo cum Hugone iter facienti in pauperem incidere, quem neceſſitas obuium fecerat. Huic quod ſeminudus erat palliũ ſuum Theobaldus iniecit. Miratus pietatem pauper acceſſit fidentior, & iuſtum ab eo veſtitum poſtulauit, ac vt ex integro pius eſſet rogauit. Oſtendit patẽs frigori pectus thoracem elicuit, mox nudas tibias tibialia extorſit, quorum appendices calcei fuerunt. Animi è gelu facti: perrexit ſpoliare Theobaldum non manibus, quod latro non erat, ſed precibus, quod amicè impetrabat. Paulatim ex diuite pauperem Theobaldum fecit. Chirothecas e manibus extraxit, annulum dempſit ex digito, collare deripuit collo, cùmque interior factus ire vlterius ad galerum auferẽdum pergeret, ſubridens Theobaldus auertit manum, & ſiſte, inquit, Frater. Hucuſque licet; nam ſi mihi galerum eripis caluitiem riſui expones. Reſtitit pauper, & abſtinuit, & remiſit manus, nè virtutem

in

in iniuriam verteret. Nec inſolens ea ſpecies virtutis Hugoni fuit, quo cum Auunculus de pietate certabat.

Præter alias, quas Hugo iam grandiuſculus erogabat ſtipes, ſolebat ex appoſitis in menſa cibis partem egenis mittere, & fermè quod magis ad palatum erat eo ferculo pauperculum puerum recreare; in quo Ieſu ſibi imaginem proponebat. Delectari ea indòle Theobaldus Auunculus, & illam confirmare exemplis, vt Ideam domi eſſe monſtraret. Huius ſpecimen ambo ſingulare ediderunt. Incedebant equites eaque ad Claram Vallē ex Vrbe qua exceſſerant duci via, cum ijs leproſus miſer habitu, & aſpectu miſerabilis occurrit. Affecit ea ſpecies amborum animos; ſed vehementiùs Hugonem, quod iunior, atquè adeo ad ſenſum pietatis mollior commouit. Veniam petijt ab Auunculo deſcendendi ex equo ad eũ tractandum, & fouendum. Habita confeſtim in pedes ſe dedit, & leproſum amplexu excepit, & recreauit. Inde pudor nobilis in Theobaldo, quod à puero vinceretur; deſilit ergo. & ipſe ex equo, accedit, & partiri ſecum munus Hugonem

cogit. Admisit hic in partem Auunculum. Humanissimè igitur ambo leprosum suscipiunt, mollissimè tractãt, blandissime tergunt, exactissimè mundant, multum puris, pædorisque detrahunt, ac in se transferunt. Mox egregiè mundatum in locum vrbi vicinum vehunt; ibi domunculam struі iubent, certo in dies victu constituto. Confecto itinere reuersi, de eo percõtati benè habere accipiunt, sed intra morbum tamen tenacem corporis, cui semel adhæserit. Cæperat Hugonem amor leprosi, cui nihil erat miseria pulcrius. Quotidie de mensa ex illatis missibus vnum ad eum mittere, sæpe ad eum inuisendum exire, & cum eo perhumàniter agere, & amicissimè confabulari. Diù tenuit consuetudo.

Interim aberat Theobaldus Reipublicæ causa, eoque absente leprosus in sinu Hugonis placide decessit, a quo tumulatus, & procuratus iustis solutis. Redijt Theobaldus, & qnod transeundum redeunti iuxta domunculam leprosi erat, eò diuertit. Reperijt illum pro ostio stantem, non vegetum solum, sed nitidum, & decorũ, & quàm prohumano habitu maiorem.

rem.

rem. Stupuit, & quis nam esset, & an ille ipse, quem in eo loco reliquerat leprosus, interrogauit. Cui ille; ipse ego sum, inquit, ac meliùs habeo extrà mortales miserias positus compos æternæ felicitatis, cuius partem grati animi significationem duco. Ac idcirco, vt tibi gratias agerem, è superis, vbi sum, veni, tu ex equo ad me descendisti, ego ex astris ad te desscendo; & eiectis ex facie splendida subitò radijs oculos Theobaldi perstrinxit, & euanuit. Hoc ille cum Hugoni retulisset, & iustum ei gaudium attullit, & ad pietatis studia magnopere confirmauit.

CAPVT IV.

In Cænobio Claræ Vallis disciplina litterarum, & morum imbuitur; Matri, & Auunculo Deum propitiat.

NVTRICE, & baiulo eguit Hugo, quæ aleret, qui portaret imbecillum. Padagogo non indiguit, quòd ratio, & indoles præoccuparunt disciplinam; verum idea opus erat, ad quam se componeret. Eam Clarauallis in Bernardo exhibebat, qui multas ibi viuas effigies à suis adumbratus expresserat. Eò missum puerum non exempla, sed Idea ad se conuertit. Seruare Bernardi gesta, & dicta, modestiam oris, grauitatem incessus, sobrietatem victus, assiduitatem orationis, asperitatem vestitus, macerationem corporis, custodiam sensuum; & altius per hos quasi aditus intrare in animũ, & virtutes occultas penetrare: hæc admìrari primum, deinde adumbrare, & ad se

trans-

transferre, vt paruulus Bernardus in Monasterio esse videretur. Ac vtì Bernardi virtus diserta, & polita literatura erat; ita Hugoni placuit eam expolire doctrinã, & rubiginem quodammodo asperitate vicontractam studijs mitioribus detrahere.

Erat tunc in Clara Valle Henricus à Francia Ludouici Crassi filius, Ludouici iunioris frater, qui postea Rhemensis Archiepiscopus fuit. Educatus ibi à puero Deo se votis emissis manciparat, & sub Bernardo Magistro mirè profecerat. Huic Hugo eius consobrinus cõformandus traditus, non vtì Vrsæ fætus lingua fingengendus, sed vtì Aquilæ pullus Soli exponendus, non ex vngue suspensus ad periculum, sed extra illud positus ad præcepta ad vnguem seruanda. Hic stimulauit ad virtutem exemplo; at breui se vidit æquari; puer enim ætate canos maturitate proferebat; celer cursus otium calcaribus fecit. Tunc totum opus, & negotium erat. Itaque breuì anteuertit docentem, & ad imitationem solum Bernardum sibi proposuit. Sequebatur currentem, sed non æquis passibus, conabatur tamen, & impetus apparebat.

Dùm

Dùm ibi morabatur, magna infortunia Eleonoræ Matri, & Theobaldo Auunculo inciderunt, quibus vehementer conflictati respirare vix poterant. Innotuerunt ea puero. Ad preces conuersus Aræ Deiparę se addixit, & Hostiam Candidam inter lacrymas egit Christo pro Matre, Auunculoque mactandam. Flentis oculos imago Deiparæ adhibita Filioli manu extersit; & illo oblato oppignerauit fidem citò eos liberatum iri. Lachrymas risus, & pax secuta.

CAPVT V.

Pauperi subuculam donat. Insigni sicario vitam ab Auunculo exorat. Mortuum ad vitam reuocat; Matrem amittit.

VNVM Spiritus ille Hugonis igneus ferre nõ poterat. Claustris contineri, & legibus frenari. Liberior ad omne virtutum genus exercendum esse volebat. Meditabatur iam tùm solitudinem,

nem, at vltra Eremum cogitationes ad communem ſalutem dirigebat, vt cum ſibi conſuluiſſet, cæteris abundè prodeſſet: & quod intra ſe diſceret, in alios effunderet. Exhibat ergo à ſeptis cum Auunculo, dum ibi vterque verſabatur, & cum illo mira patrabat. Ac Theobaldus exẽplo erat: occurrit ei pauper coopertus morbis, nudus veſtibus: auidus illius miſeriæ, auertit à via, & in in remotum, ac ſine arbitris locum deduxit. Primum ſtuduit tegere opus virtutis; detraxit intimã ſubuculam, & pauperem ea adhuc calida, ceù cum ea & Cordis calorem traduceret, occulte donauit, ac cæteras ſibi veſtes rurſum induit, ne quiſquam animaduerteret. At proxima nocte ſubter ceruical abſconditam reperit: viſum eſt imitari cælum Hugonem ſecreto donantem, cum ſilentio noctis vſum eſt ad redendam ſubuculam, & auxit opinionem locus ſubter ceruical omninò ſecretus, niſi quòd odorem ex ſe ſuauiſſimum emittebat; noluit fraudare Deus virtutis opus, odore exempli.

Solent magnanimi proprijs periculis minimè terreri, alienis cruciari; quod

mala

mala propria cum intra sint, ab ipsorum animo absoruentur, aliena quòd extra sunt nequeunt ab illo consumi; atque adeò volunt ea pietatis velut vnco ad se trahere, vt consumant. Huius magnanimitatis specimen præbuit Hugo, cum Carnuti Theobaldo, & Bernardo Comes iret. Obuius eijs fuit misellus addictus Cruci, qui ad patibulum ducebatur. Commoueri se Hugo sensit, & quod illa Ciuitas in Theobaldi potestate erat, condonari ei reo noxam, & remitti pœnam ab eo petijt. Nouerat Theobaldus hominem insignem esse sicarium. De eo monuit Hugonem, & suasit, vt à proposito liberandi desisteret. Non esse è Republica eiusmodi perduellibus parci, esse puniri. Hærebat tamen firmius dolor, quàm vt illis verbis possit auelli; emisit lachrymas, & iuuit preces. Rogatus, cùr tàm obstinatè indulgeret commiserationi? in hęc verba prorupit: *Quis, & qualis ille antea fuerit, nescio; noui quid ei futurum sit. Sanctus insignis euadet*. Excepit vocem Bernardus, & confirmauit. Victus Theobaldus, abire liberum iussit; causam aperuit, rogauit, vt fidem vaticinij impleret; nec fe-

fefellit fideiussores; nam in Clara Valle professus perfectissimè vsque in finem vixit.

Ab imminente hunc morte eripuit. Illum post mortem suscitauit. Parisijs in Troiæ ludo,(non enim abhorrebat à militaribus, quæ in vsu erant in Gallia exercitationibus) simul cum Rege in stadio decurrenti quidam se se in medio cursus ardore obijecit, ac ex equorum impetu excussus, & mox obtritus perijt. Cœpit omnes dolor, cuius ad Hugonem maior pars attinebat: ingenitam pietatem stimulauit pudor ex fortuita nece. Igitur omisso ludo ad iacentem se contulit, & præmissis iustis precibus Sanctissimę Trinitatis nomen, & opem implorauit; eo prolato, ceu sono animam infudisset in vitam reuocauit. Et illud omen futuræ redemptionis vltra miraculum fuit: & sanctissima Hugonem Trinitas eo beneficio deuinxit, vt suo tempore fænus exigeret; & quod semel in mortuo egerat, in captiuis sæpe exequeretur.

At enim qui ignoto vitam precibus cõtulit, Matri charissimæ extremè laboranti lachrymis impetrare non potuit. Publi-

co-

co natus bono, minùs domesticis prodeͤrat, plus alienis, externis postea profecturus. Igitur monitus à Deo est, compotem se voti non fore, morituram matrem, quo maior superstiti libertas ad vacandum superis, ad quos euolabat mater, deinceps esset. Hoc ægrotanti renuntiato, & illa se morti libens permisit, & ille se ad vitam Asceticam comparauit, & palàm viuere desijt.

†



CAPVT VI.

Post mortem Matris ad Aulam à Ludouico Rege consobrino reuocatur. Crucem Hierosolymitanam suscipit; ad bellum Varijs armorum exercitationibus se comparat. It, reditque ex bello sacro, & capta ex consecuta theatri ruinam strage occasione, rebus humanis nuntium remittit.

MORTVA Matre, Ranulpho ad secundas trãseunte nuptias, visum est Ludouico Regi, qui eas suaserat Hugonis curam suscipere, & in Aula educare. Parere opus erat Regi, in quo inerat, & amor propinqui, & authoritas imperantis. Eò libentius venit, quòd Rex expeditionem Hierosolymitanam agitabat; cuius insigne, ac pignus Crucem Hugo amabat, & præferre cupiebat. Interim dum necessaria (& magna rerum moles erat) parabantur, bellicis artibus operam

ram dedit. Excelſa indoles ad arma pietatis ſtudio acuebatur. Igitur & domi, & foris exerceri cæpit. Domi in paleſtra gladiatorium munus obire, eius artis numeros noſſe omnes, & cum hoſte collato pede confligere, enſem enſi tranſuerſim admouere, tentare vires, & facto periculo conuertere ad ictum, & in latus flectere; deſignare ictui locum, ac eo ferrum dirigere; nunc puntim petere, nunc cæſim ferire, nunc recto brachio arcere longiùs hoſtem, nunc collecto ad ſe trahere, & tractum vel arte vulnerare, vel ſcuto impellere, & gradu mouere. Nec minus in ſpeculis eſſe, & ſe tueri. Auertere ictũ, nunc reiectu gladij, nunc obtentu ſcuti, vitare declinatione corporis, colligere ſeſe, ſubtrahere, & orbe clypei protegere, & munire; petitiones partim vi repellere partim arte eludere. Hæc in paleſtra.

In Hippodromo illa; equum inſtratum aſcendere, impellere, incitare, in curſum laxatis habenis effundere, ad motis calcaribus vrgere, confecto curriculo adducto fræno ſiſtere, cohibere; iterùm in orbem circumducere, & gyros agere; per

eadem

eadem veſtigia ducere, ac reducere; interdum tolutim incedere, & gradus glomerare, ac ſubinde lentare ardorem, & lentè remiſſo fræno procedere. Tandem vehementius incumbere, & intentata virga in ſaltum incitare; corpus ſuccutere, cogere mordere frænum, & ſpumas agere, & anteriores pedes erigere, poſterioribus inniti, & poſtea terram effodere, & ſepulturam hoſti minitari.

Foràs in Catadromo ſeromachiã exercere, & propriùs periculo cum alijs equitibus ad bellum prælụdere. Solent nobiles equites Galli in turmas oppoſitas diuidi, haſtis puris, & ſcutis armari, ex aduerſo concurrere, ac inter ſe intentis haſtis confligere; nunc recta obniti, nunc ex obliquo aggredi, nunc longo facto excurſu, veluti ex inſidijs redire, & de repente inuadere, nunc circumductis equis obſidere, nunc auerſis equis, terga more fugientium, inſequentibus reddere, demiſſis in dorſum parmis, ne feriantur, nũc conuerſi quaſi è fuga redire, & inſectantes auertere, & eorum terga ſumere, & mutata ſorte belli inſectari. His permixtus Hugo alacriter omnẽ imaginarij præ-

lij aleam ſubibat. Nec his tantum, ſed viam alijs exercitationibus, tum equeſtris, tum pedeſtris militiæ ſe ad bellum Hugo comparabat, & alacris militis, & periti ducis ſpècimen præbebat. Hæc tamen ille non popularis auræ captandæ gratia, quamquam eam abundè colligebat, ſed ſtudio piè cum Turca hoſte pro Aris, locisque ſacris bellandi agebat. Nec vana ea oſtentatio fuit. Profectus eſt cum Rege Ludouico, & cum ingenti, quem hìc adornarat, collecto exercitu mare traiecit, & expeditionem cruce inſignis ſuſcepit. In qua præclara tum pietatis in ſecūdis, tum fortitudinis in aduerſis documēta dedit; nec minora militaris virtutis, quoties tum hoſte pugnatum. Verum occulto Dei iudicio euenit, vt infeliciter illa expeditio Regi cederet, & magna militum, nauiumque vi amiſſa, & re infecta domum rediret.

Calebant adhuc & arma, & animi; quare imaginaria illa prælia, ac imprimis Haſtiludia exercebantur. Sed ne Hugonem militare illud ſtudium ab inchoato virtutis curſu abduceret, accidit res memorabilis, quæ ab armis eum ad ſacra tradu-

xit.

xit. Nam cum in ſtadio armatus cum alijs equitibus ludicram pugnam pugnaret; in medio ardore certaminis pars theatri ſpectantium, qui frequentes conuenerant pondere obrutum, ſubita ruina prolapſum ingentem hominum ſtragem fecit. Hoc infortunio altiùs Hugo proculſus renunciare rebus aulicis decreuit, ſeque Deo, quod antè optauerat, penitùs conſecrare,

*

* *

CAPVT VII.

Initiatur ſacris. Operatur; ſecedit in ſolitudinem; primum in ea ſolus diù: poſtea inuentus à Ioanne, cum eo tres annos degit. In diſceſſu Romam à ſe Ioannis animo linquitur; & mortem ſibi ſuam præſagit.

RELICTA florentiſſima domo, præciſa ſpe Regni, quam Salicæ legis priſca, & firma virtus proximam fecerat, ſolitudinem cogitauit. Ac ne anſam præhendendi ſe vllam Aulæ in poſterum daret, dicari priùs Deo ſuſceptis ſacris voluit. Fecit publicè, ac litato hoſtiæ ſe ſuę victima mactauit. Longinqua recedenti placebant; Vaſtam Brodeliæ Eremum in Prouincia eſſe inaudierat; cui venerationem attulerat Sãctus Fiacrius Regius iuuenis Scotus, qui Regno eam ſuo prætulerat; ibique ſolitarius ſanctiſſimè vixerat. Erat tamen adhuc loco integer hor-

horror ex receſſu, eumque Religio auxerat; creuit in Hugone eò ſe transferendi ardor,exemplo accendente ſtudium. Mutauit cum habitu nomen, ne qua ſui memoria eſſe poſſet; & quoniam miſerum ſe ante exiſtimabat, Felix tunc dici voluit, cum ſe fortunatum putabat. Extabant in eo monte quædam, ſed iam penè excſa Fiacrij veſtigia. Ijs cum ſimilia impreſſiſſet Felix, extare cæperunt. Inuenit ædiculam Deiparæ Virgini Sacram, quam Fiacrius crexerat; prope habitare decreuit; curam ſtruendę domus ſpecus abſtulerat; veſtitus aſper, & rupibus ſimilis cariem non timebat. Calcei non exituro opus non erant; victus, inediam prope ex aſſiduo ieiunio acturo, parabilis. Potum aqua ex vicino riuo offerebat: occupatio intrà mentem futura erat. Omnia Felix prona Genio ſuo reperit; quæ ibi egerit conijciendum eſt, non narrandum, cum ſilentio, & in ſeceſſu tranſacta ſint. Mira opinor audiremus, ſi loquerentur ſaxa. Satis hoc fuerit ſcire, ſepeliſsè illum ſe ante diem in profundo horridę ſpeluncæ ſinu, iunxiſſe cum noctibus orando dies, lachrymis rigaſſe cautes, con-

cussisse saxa suspirijs, cruciasse miris modis corpus, sensuum vsum magna ex parte sibi abstulisse: quid enim in horrida Eremo spectabile oculis? quid inter vlulatus ferarum, strepitusque sonantium syluarum iucundum auribus? Quid radices herbarum, & poma insipida, & syluestria, & frusta rancidi panis manducanti gustui gratum? Quid in loco humido, & cænoso vermibus obnoxio odoratui suaue? Quid sacco aspero, & rudi induto humi cubanti, durissimo in saxo sedenti, nihil, nisi rupes, arbustaque præhendenti, molle tactui obuenerit? Ecquis hæc delicatulus recens ex aula ferret? Imò ecquem robustum, & induratum ista non frangerent? Tolerauit omnia, & grauiora alia Felix, non tàm suis viribus, quàm ope, & virtute eius, qui ei singulari beneficio illam mentem immiserat.

Constat eum ibi vixisse annos viginti, antequam eò Sanctus Ioannes à Mattha se conferret, eumque aperiret. Prius tamen à Felice compertus; nam vt ille impulsu Dei hunc quæsiuit; ita & hic illum instinctu Dei quærentem agnouit; quod venientem salutando apparuit, proprio

quip-

quippe nomine Ioannem appellauit, & qui ſuum obliterauerat, alienum impreſſerat. Miratus eſt Ioannes, cùm prodi ſe vidit, ac ex eo quanta eſſent Felicis apud Deum merita cognouit. Cætera exinde notiora eſſe cæperunt. Quæ illo, quòd ambo pariter ibi morati ſunt, triēnio egerint, altum in ſolitudine ſilentium inuoluit, niſi quæ illi prodi voluerunt. Ea pauciſſima; modeſtis hominibus prorſus tacentibus, aſſuefacti quippe rupibus taciturni euaſerant. Cæterum redditis luci, & ad commune bonum conuerſis, opera lucem conſecuta patuerunt. Et his nonnulla Felicis propria commemorare operæ pretium ducimus. In ſupremo illo à Felice Romam cauſa Inſtituti confirmandi Ioannis digreſſu, cum inter ſe ſalutarent, & valedicerent, tantus dolor occupauit Felicem, vt deliquium animi paſſus fuerit. Amiſſo ſenſuum vſu, regere ſe non potuit; & inter manus aſtantiū prolapſus diù mortuo ſimilis iacuit. In alio naturæ deficientis ex cari deſiderio argumentum eſſet; in Felice prodigium fuit; & quidem præſenſit is, in eo diſceſſu mortem ſignificari ſuam Ioanne abſente,

nec ſe illum deinceps viſurum animo prę-uidit. Ea conſideratione abreptus mortui perſonam corpore geſſit, quam ſuſceperat animo; & quæ intùs meditabatur, foris expreſſit.

CAPVT VIII.

In Cœnobio proficit. Deiparam Virginem cum cœtu Cœleſtium matutinas preces recitantem audit; & comitatur Canentem. Captiuorum Redēptionem ſtrenuè iuuat.

CVM ſolitarius viueret, precum, & meditationum interuentu verſabatur in ſuperis. Poſtquā ſolitudinem conſuetudini Fratrum poſtpoſuit, apud eum habitarunt ſuperi; ne quis eum quod ſolitarius eſſe deſijſſet deſcendiſſe exiſtimaret. Ædificato iam in Ceruo frigido amplo Cœnobio, & frequenter habitato à fratribus, & noctes matutinis pſalmis re-

ſo-

ſonante, accidit, vt pulſantis negligentia æra Campanæ ea ipsa ſacratiori nocte natalium Deiparæ anniuerſario peruigilio, penitus ſilerent. Quamquàm hoc non negligentię, ſed prouidentiæ aſsignandũ videretur. Qui enim poſſent ea nocte fratres vigilijs aſſueti, tam profundè ſopiri, quam Religio, vel inſuetis reddit inſomnem? Vigilabat de more Felix, & quòd horas præuenire ſolitus, in chorum prior venerat. Meliores ibi pſaltes ſocios habuit. Deipara Virgo è cęlo lapſa ſecum adduxerat cælites; ac vt habitus loco reſponderet, & ne concentus vocum à conſpectu oculorum diſcreparet, cùm Virgo ipſa, tùm comitatus ſolemnem Familiæ Crucem geſtabat. Eminebat Deipara, & nitida luce perfuſa vincebat tenebras. Et quaſi expectaſſet, dum veniret Felix ſiluit, vbi is adfuit, voce ſuauiſſima præcìnuit Antiphonas. Secuti ſunt Angeli Sanctis intermixti. Diuiſi in choros alternis canentes Matutinum cum Felice officium perſoluerunt. Fuit hoc futuræ mortis præſagium; cantus ille Cygnæum quiddam præſeferebat.

Quanto ſtudio Redemptionem Captiuo-

uorum ſuſceperit, quæ in vita Ioannis ſcripſimus, abunde teſtantur. Ac ne Præfectura, quam tot annis geſsit in Ceruo frigido ſcrupulum moueat; reuocatis ad calculum rationibus, & inito numero captiuorum, qui opera Felicis liberati ſunt, efficiunt ſummam IVMCXIx. Quam qui cum annis, quos ab inſtituto Ordine vixit, conferat, non ætati iam exactæ, ſed charitati eximiæ reſpondere comperiet.

CA-

CAPVT IX.

Certior instantis mortis ab Angelo factus, & ad eam obeundam à Deipara Virgine confirmatus, sanctissimè moritur.

IAM corpus oneri, ætas tædio erat: vitam in malis, mortem in delicijs numerabat. In spe decedendi solatium, hospes vixerat, domicilium optabat, nihil humanum adhæserat; Cœlum in votis, & oculi in Cœlo. Nouerat viam, sidera obseruarat, & triuerat contemplando, & intima melius tenebat, quò immiserat cogitationes, probarunt desiderium superi, quod iustum erat. Iuuabant anni graues, maturumque tempori fructum reddiderant; Virtus assidua exercitatione emeritum fecerat. Ergo nuntius ad eum Angelus mittitur, nec nouus ijs assueto venit. Hic mortis imminentis certiorem fecit, Nemo vnquàm

ei

ei tam læta nuntiarat. Alius exinde color, alius vigor, alia hilaritas; festiuior de instante morte certus extitit, quàm qui è faucibus mortis ereptus vitę restituitur. Vnum cruciabat, Patrem se filiorum esse, quos in Christo genuerat; habebat eos in visceribus, eumque illi in animos demiserant, tam altè, vt auellendus esset. Ergo ex illo vulnere dolor. Mitigauit Deipara Virgo suprema, qnæ ei supererat ad viuendum, die. Hac ei se videndam obtulit, eximia forma, splendore cincta, Matrē se Dei confessa, & species illud affirmabat. Bono animo esse iussit. Iret libens, quò Deus vocabat, non idcirco defore ijs, quos relinquebat corpore, cum memor animus futurus esset. Perire, quod mortale erat, aspectum, & vsum; manere immortales cogitationes, charitatem, pietatem erga eos, quos amabat. Atque vt omnem mærendi occasionem tolleret, solicitudinem in se reijceret. Matrem omnium sese fore recepit. Tunc lætitia Felix perfundi, exultare animo, quòd Deipara in suam eos tutelam suscepisset. Desiderare ardentiùs mori, quod morte sua tantum patrocinium suis parabat. Cun-

ctis

ctis, quæ ad salutem Christus instituit, præsidijs se munierat. Horæ, & hostis conscius, sibi mire diffisus, totus ex Christo pendere, in eius se sinum proijcere, insinuare plagis, proluere sanguine: astantes præcari, vt sui memores in sacris essent. Hortatus est deinde ad extremam illam luctam suos: monuit, vt ita viuerent, quasi morituri. Eos feliciter mori, qui sibi mortis imaginem viui proposuissent. Se, quos in Eremo egerat annos, eorum nunc cum in vita esse desineret, fructum colligere; nec minùs eorum, quos in Cœnobio duxerat, & in salutem proximorum impenderat vsuram cum fænore capere; idque ex voluptate, quæ recolentem præterita afficiebat, constare.

O fortunatam, inquit, illam meam in Brodeliam ex Aulę tumultu fugam! O felices, quas orando insomnis traduxi noctes! O beatos quos legendo, & psallendo consumpsi dies! O dulces, quas fudi præ dolore de admissis peccatis lachrymas! O gratos gemitus; O bene collata suspiria! O suaues cruciatus corporis! O amabiles pænas, quibus me afflixi! Acerbæ

bæ tunc, & spinis asperiores, nunc rosa, & viola molliores; quòd si hæc tàm iucũda sunt, vel in exilio morienti, quanto erunt incundiora in patria viuenti? Nec mihi ego tamen quicquam arrogo, qui sciam miserum, & peccatorem esse. Et ad crucem conuersus, Tu me, inquit, Christe consolaris, tu in spem erigis: His vulneribus sum assertus; hoc sanguine sum redemptus. Huius me virtus in Eremum compulit, hæc in solitudine confirmauit, hęc mihi redimendi captiuos studium immìsit. His mea suspiria, lachrymę, flagra, ieiunia, meditationes, & si quid honestè, aut sensi, aut egì acceptum refero. Huic me cruci tecum affigito, clauis firmato, ne me tempestas hæc mortis demergat. Da corpus amplexui, da plagas oculis, da latus animæ, quam exhalo.

Audiebant hæc Filij, & cordibus imprimebant infusis lachrymis, quibus notas firmarent, & inscriberent. Inter horum gemitus, *in amplexu crucis, Christo immoriens decessit*, exacta senectute annorum 85. ex quibus viginti in Eremo solus, tres comite Ioanne transcegit. Obijt

anno

anno ſalutis 1112. die 4. Nouembris.

Mortem æra campana nullo mouente nuntiarunt, ipſo pondere ad mærore ruente. Sonus triſtis, ac inopinatus mixtam cum horrore triſtitiam attulit audientibus; lugendam eam eſſe mortem, vel ferreis cordibus docuerunt. Illius hominis iacturam non accerſito, & parco dolore, ſed innato ſenſu, non coactis lachrymis, ſed ſponte fluentibus eſſe lugendam, cum ipſa met æra impetu ſuo, non expectato alieno impulſu, ſonuiſſent.

†

CAPVT X.

Post mortem apparet Ioanni, eique Vale supremum dicit, & cõmendat suos. Offertur, & procurato ei funere sepelitur.

MOX vbi efflauit animam, Romæ conspicuum se Ioanni dedit, ceu dimidium in hoc animæ, quem vnicè dilexerat pomæ, situm repeterat,vt integer ad superos migraret. Feriabatur fortè Ioannes forensibus curis, quibus eum sępe distrahebat Christiana Respublica, seque domi ad orandum collegerat, cum manifesto in lumine speciem ingentis viri aspexit. Nota videbatur; sed improuisa, & ingens lux oculos pręstinxerat. Dum hos ad videndum confirmat, mulceri aures dulci, & amica voce sensit *Frater*, aiebat, Ioannes salue. En ego Felix quondam tuus tibi me sisto; cum primum corporis exolutus stinculis hùc euolare fas fuit; Tui amor

prius

priùs me tenuit, quam cupiditas gloriæ; & pars huius, quam libo, ad te pertinet, quòd meus animus tibi coniunctissimè adhæserat, & qui studia tecum, curasque partiebar, æquum est, vt gaudium, & lucem communicem. Tu me in solitudine recreasti, ego te in exilio consolabor. Tu mihi ad detrahenda captis vincula author fuisti. Ego ijs liber, acceptam tibi libertatem fero. His tamen implicitum, nexumque te mecum hinc deducam, quòd nùnc te arctiùs, & purius diligo. Memoria tui apud me erit, quando desiderium pati nequeo. Tu, qui adhuc mortalia pati potes, & mei memoriam, & desiderium serua. Ex duobus nostrum, mihi prius discedendum fuit, qui te ætate multo antecesseram, & quòd officio minor eram, mè priùs cura cum vita deseruit. Te, qui priores habuisti partes, & quo magis est opus, diuturnior vita manebit. Perge ire, ac vrgere opus, redimendo corpora è seruitute Maurorum, & animos à potestate Dæmonum; nihil gratius Deo te facere posse confirmo. Ceruum frigidum tibi commendo. Illic meum corpus iacet. Eò tu animi curas transfer viuus, quando

H huc

huc ego animum tranſtuli mortuus . Iam que vale. Deus me vocat. Et loqui Felix, & videri deſijt, & multa dicere parantem Ioannem fuga deſtituit.

Mixtum hic dolori gaudium ſenſit, vtri magis ſe daret, diù ambiguus ſtetit. Dolebat iacturam in Felice factam, quod ipſe ſocium, & fratrem, & adiutorem amiſerat, & angebat eum ſolitudo filiorum, quos tot in locis (nam multos ille Chriſto in Gallia, Germania, Anglia, Belgioque genuerat, qui parente optimo orbati mærebant) ille ſolus, ac longe poſitus ſolari, ac regere non poterat; dolebat deſiderari doctum, & ſanctum magiſtrum, & ducem, qui domi fratres inſtitueret doctrina, & exemplo confirmaret; & foris educeret armatos monitis, munitos præceptis ad Redemptionis officium exercēdum, præparatos. Se pluribus negocijs deſtitui, curis publicis implicari, diſtrahi varias in partes animo, minus poſſe domeſticis munijs attendere. Felicem, qui per ætatem, & genium ſe collegerat, & cogitationes omnes ad inſtitutionem fratrum, & Captiuorum Redemptionem reuocauerat, eum deeſſe egerrimè ferebat. Sed

vicit

vicit tamen dolorem gaudium, cuius sensus erat nobilior, quòd dolor sentiebat incommoda; at gaudium aliena bona sequabatur, & honestiùs affectum mouebat. Æquum esse, vt Felix grauis annis, confectus cruciatibus corporis, perfunctus laboribus missionem obtineret, ac mercedem reciperet, & Deo frueretur: Se, qui valeret ætate, ac viribus integer erat, maneret, & laboraret; cùm præsertim tot fratres, & socios Felix reliquisset, qui subsidio esse possent, ac non paucos parasset ipse in Italia, & Hispania, qui & domi studio virtutum operam dabant, & foris Redemptionis munus exercebant. Hæc vice mœroris, & gaudij versabat animo Ioannes, vtriusque tamen affectus potens, neutri plusquam deceret, indulgebat.

Interim apud Ceruum frigidum funus Felici parari; nobile illud reddidit frequentia populi, quem eximia viri Sanctictas mouit, ad eum ante sepulturã visendum, & post sepulturam venerandum; nemo fuit quin lachrymaretur, vel ex desiderio, vel ex pietate, qua religio animos imbuebat. Cum efferri cæpit publica cõploratio orta est, in quam communis a-

mor erupit; ſed vt magna eſſent ſigna doloris, nec cauſas dolendi æquare, nec ſenſum exprimere. Ille verus erat dolor, qui vehementius angebat, vbi non apparebat. Plus famæ attulerunt Felici occulta ſuſpiria, quam apertæ lachrymæ. Deſtinatum ei ſepulchrym in Sacello erecto ab Hugone Caſtillionio authoris nomine celebre, quod S. Ioannis nomine dicitur. In illud corpus illatum multorum votis ſequentibus, floribus opertum, & irrigatum lachrymis, vt anima recuperata ad immortalitatis gloriam effloreſcat. Interim quieſcit, & expectat reſurrectionem.

Co-

Corollarium Primum.

Argumenta, & teſtimonia Sanctitatis BB. Patriarcharum Ioannis, & Felicis.

CAPVT I.

Notæ à rationibus ductæ afferuntur.

VIRTVTIS dùm viuitur comes ſæpe inuidia eſt. Poſt mortem extincta inuidia ſuccedit deſiderium, ac ex eo Religio, & honor exiſtit. Sequax eſt virtutis iam in tuto poſitæ cultus, tamquàm iuſta merces mortuis, & efficax ſtimulus viuis. Pars eſt quippe immortalitatis veneratio, quę animis iam è corpore exolutis tribuitur. Nec verò opus eſt accerſiri, aut trahi eam: ſponte venit, adeſt non vocata. Naſcitur in corde: atque vtì non imperatur, ita nec impeditur. Serpit paulatim, & igne pietatis accenſa funditur, & continentis incendij more

corripit oppida, Ciuitates, Prouicias, Regna, nec locorum terminis continetur, nec temporum ſpatijs remittitur. Imò quò longius tenduntur ætates, eò maiore ſe vi emittit, & creſcit. Ac vti fluuij, quorum fons ob longiſſimum, quem trahunt curſum, ignoratur, nobiliores habentur; ita; & Sanctorum virorum memoria, cuius multorum ſæculorum decurſu initium conſumitur, maiorem illis, & fidem, & exiſtimationem conciliat. Nam ipſa vetuſtas quò longius eſt ab adulatione, & gratia, eò eſt à ſuſpicione falſitatis remotior.

Prima igitur nota BB. Patriarcharum. Sanctimonię eſto: priſca ante quadringẽtos annos ijs habita veneratio; quæ per tot ætates ad nos inuiolata peruenit: & conſumptis ijs, per quorum tradita ſubinde erat manus, viua in nobis, & integra perſeuerat, perſeuerabitque, dum Aræ, ac templa, & ſacra manebunt.

Secunda nota ſit. Munus Patriarcharum, ad quod ſunt à Deo deſtinati, & aſſumpti; cum præſertim tot prodigijs, & miraculis Religionis huius inſtitutio abũdarit: quæ certè vix vlla alia plura, & maiora

iora producet. Solet quippe Deus, quos ad altiſſimos fines eligit, ijs dotes, donaque congrua præparare. Itaque vix eſt in Eccleſia noſtra Religioſi Ordinis Fundator, quin Apotheoſim ſit conſecutus; quod ſi quis eſt illius adhuc expers, ſuo illam tempore, vti par eſt credere, obtinebit.

Tertia, Inſtituti altitudo, & finis nobilitas. Ideſt Redemptio Captiuorum fidelium è Barbarorum ſeruitute; quæ non minus corporibus, quàm animis conſulit. Qua in re vti nomine Chriſto ſeruatori ſunt ſimiles, ita & virtutibus eſſe debuerunt. Certè non crederet Deus Crucem ſuam, nec committeret redemptionis officium, niſi ijs, qui & Cruci adhærerent, & ſe ab hoſtium animi ſeruitute liberarent, nec eos vtriuſque officij compotes, & erga ſe, & erga alios authores efficeret, niſi in ſe prius virtutem Crucis, & ſanguinis fructum experti eſſent.

Quarta, præclaræ eorum, conſpicuæque virtutes, quæ ex ſuperiori narratione apparent; quos enim Deus conſecrari vult, eorum in illuſtri loco virtutes ponit, vt accendant exemplo; quod à conſecratione opinionem, & vim acquirit. Sanè qui

eas seriò expendat faces animo sentiet admoueri.

Quinta, quæ illorum opera, & interuentu Deus operatus est miracula, & portenta, quibus eorum acta sunt intertexta: quæ vtì supra naturæ vires sunt, ita significant ab ijs tantùm patrari, quibus Deus concessit naturæ vitia ope gratiæ superare; & quòd sibi sunt charitate coniuncti, eos omnipotentiæ suę participes reddit. Si enim Spiritus Sancti, qui Diuinus est ignis, flammis accenduntur, æquum est, vt Filij, qui Dei brachium est, virtute, in edendis miraculis vtantur.

Sexta, populorum omnium, qui Catholici sunt in eorum cultum, venerationemque consensio, vt etiam dissiti locis, diuersi linguis, habituque, imò ingenio, studijs, moribusque alij ab alijs abhorrentes, dummodo Ecclesiæ membra, & partes essent, eos Sanctorum loco, & olim habuerunt, & nunc habeant. Itali, Galli, Angli, Scoti, Hiberni, Germani, Belgę, Hispani, qui & ijs Aras erexerunt, & imagines collocarunt, & Sacra instituerunt, & Institutum sunt amplexi, & Ordinem celebrarunt. Idque maximè obseruandum

dum, quòd eò quò Catholica penetrabat Fides, eò illi etiam accedebant, quò non peruaſerat, eos non peruenire. Vbi deficiebat, eos quoque eſſe deſinere. Quemadmodum in Anglia, Scotia, Hibernia, Saxonia, aliiſque huiuſmodi regionibus, vbi dum Romana fides floruit, eorum & veneratio, & Religio floruerunt, vbi graſſantibus Hæreſibus defloruit, defloruerũt. Id etiam mirabile eſt, quod Hiſpania, quę Catholicę fidei ſemper tenax, & Religionis amantiſſima fuit, inter omnes alias eorum ſtudio teneatur; adeo, vt cum ij Galli eſſent, multo magis in Hiſpania, & colantur, et celebrentur; et ipſorum Ordo amplificetur, et ornetur, et officium redemptionis frequẽtius, et accuratiùs, et religioſiùs exerceatur. Teſtimonijs rem probemus.

CA.

CAPVT II.

Venerationis, & cultus antiquitas expenditur.

ANTIQVITAS cultus, et venerationis haud diù post eorum mortem cæpit: idque ex eo manifestum fuit, quod anno 1248. annis 35. post mortem S. Patriarchæ Ioannis, Nicolao Generali Ordinis VI. Breuiarium in lucem editum fuit cum officio vtriusque Patriarchæ, eorum vita per lectiones distincta, vti fit in festis Sanctorum, quod Arelatæ in cœnobio fratrum huius ordinis inuenitur, et ex manuscriptis Tabularij Romani conuentus patet. Quod certè argumento est multo antea eorum memoriam sacram, sanctamque fuisse: nec enim tam citò inter sanctos Breuiarij referrentur, nisi ab eorum obitu opinio sanctimoniȩ alijs idoneis argumentis testata fuisset.

Prȩterea Generali Alardo VIII. Ordinis procurante Vrbanus Papa IV. in Vrbe veteri ambos Patriarchas consecrasse,

&

& in Album Cælestium retulisse die IV. Octobris anno 1263. à Ioanne defuncto 50. narrant historici eiusdem Familiæ nobiles Georgius Innes Scotus lib. 1. cap. 1. & Ioannes Figueras Carpit. in Annalibus ad annum 1263. & in Chron. Ordinis ad Generalem 8. Alardum, Ioannes Bla-Keney de mundi ætatibus lib. 8. cap. 12. & Franciscus Alois in suo Gallico compendio. Et ex scriptoribus externis Guilelmus Spina Benedictinus in histor. de aduentu Religionum in Angliam Centur. 1. cap. 8. pap. 209. & Traianus Maffei Florentinus in historia manuscripta de vita Sanctorũ Patriarcharum, & nouissimè refert, & idoneis coniecturis munit Ioannes Tamayo Salazar in suo Martyrolog Hispano to. 6. in 21. Decembris.

Id omnino constat anno MCCXCI. in Comitijs Ordinis Generalibus habitis apud Ceruum Frigidum, in quibus creatus est Ioannes Boylace Minister Generalis X. huiusmodì Canonem factum fuisse. *Festiuitates nostrorum Patrum Ioannis, & Felicis solenni ritu celebrantur. Festum scilicet Sancti Ioannis sub XII. Kal. Ianuarij, quo die corpus eius noscitur sepultum. Festum*

ſtum vero Sancti Felicis primi huius Conuentus Prioris IV. Nonas Nouembris. Quem his verbis conceptũ affert Figueras in Chron. ann. 1291. fol. 129. & ex eo Tamayus 6. tom. die Decembris 21. cui manuſcripta Conuentus Hondiſcontani inferioris Germaniæ in Archiuio ſeruata fidem faciunt; qui certè Canon haud fieret, niſi interueniſſet authoritas Apoſtolica, cuius eſt indicere Sanctis ſacra, & ſòlemnia. Imò & Canon videtur ſupponere iam inſtitutas antea eſſe illas feſtiuitates, quas tunc ſolemnes, & publicas fieri conceſſum, ac ijs dies certos, & ſtatos aſſignari, ac ſacris in Faſtis ordine ſuo collocari.

Compertum item eſt, Ioannem XXII. anno MCCCXVIII. poteſtatem feciſſe Prouincijs huius Ordinis Angliæ, Scotię, Hiberniæ, recitandi officium, ac dicendi Miſſam propriam horum Patriarcharum; extatque Breuiarium antiquiſſimum in lucem editum anno MCCCXXXX. quod à ſe Pariſijs inuentum teſtatur Fr. Ioannes à Figueroa in manuſcripto, quod eſt in Tabulario Romani huiuſce Cœnobij S. Caroli. De quo maius eſt adhuc teſtimoniũ in Conuentu Sancti Bernardi Alcyræ in

Pro-

Prouinçia Aragoniæ, nā ibi reperitur Codex vetuſtus, in quo ſic habetur. *Feſtum vnicorum Patronorum, & Patriarcharum Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis eminēt. Doct. S. Ioannis de Falcon. & Mattha Apoſt. in Regno Dalmatiæ, & Diocliæ. Et S. Felicis de ſtirpe Regis Francorum ſolem.* 2. *Claſſ. cum octaua ex Indulto Ioannis* 22. *anno* 1318. Cuius rei ijdem, quos proximè citaui Authores ſunt. Imo addit Trayanus Maffei ab eodem Ioanne 22. Iubileum item anniuerſarium pro diebus eorundem Patriarcharum natalitijs eiſdem Prouincijs fuiſſe conceſſum; idque ex monumentis authographis Domus Auerdonenſis oſtenditur. Qua de re dilucidè Pater Georgius Innes Scotus lib. 3. de fundat. Ordinis SS. Trinitatis. Acceſſit huic antiquitati iurata, & publica fides decem grauiſſimorum teſtium, qui Romę anno 2630. Vrbano VIII. Pontifice de mandato Sacræ Congregationis Rituum ſolemni more exanimati, & interrogati vetuſtatem huiuſce venerationis, & cultus multis, & magnis argumentis aſſeruerunt; quorum nomina in Indice Authorum proferemus.

CA-

CAPVT III.

Huiusce cultus vetustissimi ab initio per manus traditi ad nostra vsque tempora, perpetua, & nunquam interrupta transmissio.

TRADITIONIS quantà sit in Ecclesiasticis rebus vis, & authoritas docuit Tertullianus lib. de carne contra Marcionem cap.2. & S. Chysostomus in cap.2. Epist. ad Thessalon. hom.4. & Theophil. ad eundem locum; & imprimis S. Augustinus Epist. 128. ad Ianuar. vbi eam saluberrimam regulam dicit. Hanc adhibeamus, ac ea adhibita monstremus cultum vtriusque Patriarchę iustum, ac Religiosum apud omnes fore, dignumque qui ab Apostolica sede palàm, ac vniuersis Fidelibus imperetur. Illum ergo tam antiquum, & à tot retrò sęculis inceptum cultum continuo ductu fuisse per cõsequentium annorum seriem retentum, & ad nostra tempora transmissum omnino

no liquet. Infinitum esset omnia eius signa numerare, præcipua recensebimus. Et quoniam in sacris officijs Breuiarij versamur in Cœnobio Barsusenæ in Burgundia in prisco Breuiario manuscrpito, quod ipsum indicat vetustatem, officium est Sāctorum Patriarcharum cum lectionibus ex eorum vita, gestisque depromptis. Narrat Ioannes à Figueroa in suo autographo supra citato.

Post inuentos typos exijt Breuiarium Prouinciæ Aragoniæ recognitum, & reformatum à Leone X. an. 1517. quod initio habet historiam reuelationis, & apparationis factæ Innocentio III. expressam imagine, & narratam historicè, ac typis mandatam, vti nos eam in vita Sancti Ioānis cap. 12. scripsimus. Itaque, & sacrificantis Innocentij, & Angelum cruce insignem, & captiuos redimentem inter sacra virtutis effigiem repræsentat. Hoc autem Breuiarium, quod hìc mecum dum hæc scribo, in hoc Sancti Caroli Discalceatorum Congregationis Hispaniarum Cœnobio ante oculos habeo, magnæ authoritatis est, quod illud Leo X. recognoscendum, & examinandum dederit insi-

gni

gni viro Syluestro de Pricio Apostolici Palatij tunc Magistro, à quo & probatum, & confirmatum est, dato in id diplomate Pontificio, quod initio præponitur; curauit autem hoc fieri Episcopus Cluniensis Petrus de Aponte. Eiusmodi autem Breuiarij assiduum fuisse iam tum in Aragonia, & alijs Prouincijs vsum, ex ipsomet tenore Breuis patet, & affirmat Figueroa. Plura eiusmodi in Gallia celebrata etiam ante excogitatos typos, mihi est idoneis argumentis compertum. Quorum vestigia in Ceruo Frigido, Parisijs, Tolosæ, Auenione, Aquis Sextijs reperiuntur. Post typos noua extiterunt; quę & Antiphonas, & Versiculos, & Orationem antiquorum retinent, quas postea proferemus. Quid! quod Ecclesia Meldensis, ob celebrata in ea olim præclara Concilia insignis, in suis pręcibus, quas palàm, & solenniter fundit, mentionem Sanctorum virorum facit, quòd primum eorum Ordinis à Ceruo Frigido dictum Cœnobium in sua sit Diœcesi collòcatũ. Eadem ratio commemorationis seruatur in Missa: nam in pluribus huiusce Religionis domibus, de ijs Missa vtì de Sanctis

consecratis cum Oratione propria celebratur: qui mos nouus esse non poteſt,ſed ab antiquiſſimis temporibus tractus, & traditione iuſta nixus. Cui fidem faciunt teſtimonia illa decem teſtium, qui ſeuerè, ac ex præſcripto examinati, & interrogati,id compertum eſſe confirmarunt.

Ab officio, & Miſſa ad Aras, & effigies gradum faciamus. Hoc ſanè oculis patet. In omnibus Europæ Catholicæ locis, vbi ſunt Trinitariorum Conuentus,& Ecclesiæ, Altaria Patriarcharum Imagines exhibent, non inornatas, & vacuas, ſed radijs. & diadematibus cinctas, & ornatas; nec opus eſt exire Roma, cum in ea occurant ſpectacula. Nam in maioribus huiuſce Ordinis Altaribus Romæ ab antiquiſſimo tempore ſemper fuerũt Patriarcharum imagines collocatę diadematum, & radiorum ornamenta illuſtres; vti hodie ſunt, & à fidelibus coluntur Romanis Pontificibus permittentibus. Illud autem Romæ inſigne ad gloriam eſt,quod in Eccleſia Sanctæ Franciſcæ Romanę,altare maius duas imagines amborum Patriarcharum diadematas, & radiatas intuentium oculis repræſentat. Eſſe autem

has tabulas, & ſtatuas Sanctorum Patrum antiquiſſimas apparet ex ijs, quæ ſunt Toleti, Matriti, Oliſipone, Salmanticæ, Granatæ, Cæſarauguſtæ, Segobiæ, & alijs Hiſpaniarum clariſſimis Vrbibus. Inter quas duæ ſunt memorabiles. Vna, quæ Murziæ viſitur in vetuſtiſſimo Conuentu à Rege Alphonſo IX. ædificato; altera, quæ Malagæ ſpectatur in Cœnobio, quod Ferdinandus III. Rex erexit, quæ duæ vtroque Patriarcha cum diadematis, & inſcriptionibus ſanctos eos teſtantibus illuſtri ſpectabiles, oculos ad ſe conuertunt. Nec opus citare teſtes, vbi oculi fidem faciunt. Illud momentum affert, quòd Granatæ frequentiſſimæ Imagines Sanctorum more exornatæ ſunt; quòd fama conſtans eſt puerum Sanctorum implorato auxilio à morte ad vitam ea in Vrbe fuiſſe reuocatum, quemadmodum in eo inſtrumento teſtium proximè citato continetur. Nec ea Ciuitas leui de cauſa illud tantę erga Sanctos pietatis ſpecimen dedit. Atque omnes penè commemoratæ imagines illa ſunt Angeli Redemptoris apparitione conſpicuæ, vt vel mutæ ſcriptis altiùs clament rem prorſus eſſe in-

indubitatam. Nec vero huiuſmodi effigies immobiles omnes, & intra domum continentur. Exeunt domo, & in publicum prodeunt, ſeque interdum à tenebris liberant, & vtì Redemptorum ſunt, ita ſe domeſticis illis carceribus eximētes iuſtam in ſe Redemptionem exercent, & quòd celebritatem amant, vt in multos incurrant, quos iuuent, diebus lætioribus, ac ſolemnioribus cum inſignis aliqua ſit ſupplicatio, in ferculis triumphantium more per vrbes, vrbiumque illuſtres maximè regiones portantur. Quod ipſum argumentum eſt eximiæ Sanctitatis. Is autem mos præcipuè in Hiſpania, quæ Religioſiſſima eſt inoleuit; quod nos quotannis certis quibuſdam anniuerſarijs ſolemnijs intuemur.

Poſt aras, imagines, & ſolemnitates, quæ videntur eſſe muta quædam, quamuis ſint publica teſtimonia, ſequuntur ea, quæ voce, et ſcripto fiunt; vtì ſunt conciones de eorum laudibus habitæ, et elogia ſacra, et quod illuſtrius eſt, commemoratio inſerta Catalogo Sanctorum, qui in Martyrologio collocantur. Hæc omnia Sanctis Patriarchis teſtimonia, et red-

dita sunt olim, et hodie redduntur; conciones de ijs publicæ in templis habentur; Panegyrici ijs dicuntur; Elogia eorum recitantur, nec nisi auribus est opus ad ea percipienda. In Martyrologijs sacratiùs commemorari legendo ea comperimus; nam in Hispanico ab Ioanne Tamayo Salazar composito, & Ludugni recèns excusso, inter Sanctos refertur Ioannes de Mattha hoc elogio ad diem 21. Decembris. *Beatus Ioannes de Mattha Institutor, & Patriarcha Ordinis SS. Trinitatis.* In Gallici autem Martyrologij suppleméto, quod Andreas à Sussai edidit tomo 2. fol. 1204. Amborũ Ioannis, & Felicis his verbis cõmemoratio fit. *Beatæ memoriæ Ioannes de Mattha nobilis Gallus è Prouincia Phocensi Doctorque Theologus Parisijs insignis, qui diuina inspiratione afflatus Ordinem Sanctissimæ Trinitatis de redemptione Captiuorum in loco Cerui Frigidi. Diæcesis Meldensis, suffragante sibi Felice de Valesio Anachoreta Sanctissimo, cui in solitudine illa se purioris vitæ studio coniunxerat, approbante Innocentio III. Papa, instituit.* Vt alia non essent Anglicana, & Germanica: satis hæc essent duarum illustrium Ecclesiarum ad

co-

eorum ſanctitatem confirmandam. Haberemus plura, ſi ea hæreſis in Anglia, & Germania non extinxiſſet. Inter alias inſcriptiones, quæ plurimę ſunt, Vbedæ vetuſtam S. Ioannis à Mattha effigiem ambit hæc, *S. Ioannes à Mattha Fundator Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis, & Captiuorum.* Hoc titulo decorari Ioannem iam inde à priſcis illis temporibus conſtat ex lapide marmoreo, qui Illerdæ in domo PP. Redemptorum viſitur, in quo ſunt inciſa Hexametra, quæ quoniam rem memorabilem, & ad Patriarcham noſtri Seraphici Ordinis Franciſcum pertinentem verſu narrant, hìc afferre volo.

Illerdæ quondam Sanctus de Mattha Ioannes
Grande Monaſterium charis fundauit Alumnis
Permagnæ pietatis Opus: quippe omnibus ægris,
Sanis, pauperibus potuit, ſimul, & peregrinis,
Hoſpitium, victum, necnon ſolatia præbens.
Hìc Barchinona rediens Pater ille Minorum.

Sanctus Franciscus venit, hospitioque receptus
Vna cum paucis socijs commitantibus illum.
Gratior haud potuit Triados tunc hospes adesse
Fratribus, aut cuius pietas tam clara niteret.
Postquam igitur ternos per menses hæserat illum
Optimus ille Pater, quoddam cum diuite Ciue
Fecit amicitiam Raymũdo nomine dicto,
Illius atque opibus Conuentum fundat adauctus,
Biscẽntũ à dicta distantem passibus Vrbe,
Nuncque locum Sanctæ Claræ Monialibus offert.
Quem, & nunc retinent, magna pietate Celebres.

En Ioannes *Sanctus* dicitur, quem titulum & simplicitas, & candor temporum, vtì apparet ex versibus commendant, & nomen *Sancti* Francisco item appositum, eodem ambobus sensu impositũ confirmat. Omittimus alia illustria testimonia, ne prolixi videamur.

C A-

CAPVT IV.

Summorum Pontificum erga eosdem Patriarchas studia, & testimonia sanctitatem eorum significantia.

QVANQVAM non pauca obiter dicta sint, quę rem in titulo positam continent, operæ tamen pretium erit ea colligere, & ex alijs locis in proprium conferre. Ab Innocentio III. Ordinis auspice incipiamus. Duo hic Pontifex exhibuit signa illustria erga Ioannem, primum in funere, secundum in sepulchro. Comitatus enim est funus illius; et astitit exequijs cum cætu Cardinalium; quod non legimus fecisse Pontifex erga priuatos, nisi cum eorum illustris virtus, et Cælo digna, præsentiam illam nouo quodam iure postulabat, quemadmodum legimus in vita Sanctę Clarę, cuius funeri astitit Innocentius IV. Deinde iussit ei sepulchrum in excelso poni, et elogio decorari; quod ar-

gumentum ijs præſertim temporibus ſanctitatis eſt, quæ illa eleuatione tumuli ſignificari videtur; perinde ac corpus ad animi gloriam aſpiret, et quaſi conetur cum eo aſcendere: atque hoc inter ſigna cultus numerat Caſtellinus de certitud. gloriæ Sanctorum Dei, tit.de dilig. antiq. ſeru. cap.2. num.41. §.1. et 5. vtrumque autem conſtare ſuis locis oſtendimus.

Vrbanus IV. quod proximè ſcripſimus SS. Patriarcharum memoriam ſolemni ritu conſecrauit; ijſque ſacra, et ſolemnia indixit die 4. Octobris 1263. quo nihil amplius deſiderari poteſt ad teſtimoniũ, et fidem Sanctitatis. Sic affirmant illi ſeptem Authores, quos initio capitis ſecundi huius Corollarij dedimus.

A Ioanne XXII. idonea habemus: nempè Miſſa, et officij proprij ab ijs recitandi facultatem, vtì conſtat ex proximè dictis; et probatur ex proceſſu manuſcripto authentico Romani Cœnobij S.Caroli ad quatuor fontes; et ex memoriali typis mãdato authore Alexandro Mauſonio, et oblato Papę Vrbano VIII. Quæ Miſſæ, ac officij conceſſio quanti momenti ſit patet; cum non niſi Sanctis, quorum eſt con-

ſe-

ſecrata memoria, concedatur. Accedit ab eodem Ioanne 22. conceſſum fuiſſe Iubilæum in feſto Sanctorum Patriarcharũ Ioannis, & Felicis pro Prouincijs Angliæ & Scotię, quod ab eo Pontifice impetrauit frater Eduardus Rabiſon Miniſter Cõuentus Auerdonenſis, quod antiqua exẽplaria manuſcripta Auerdonenſia teſtantur, & refert Georgius Innes Scotus lib. 3. Hoc autem argumentum eſt indubitatæ ſanctitatis.

Poſt Ioannem non dubito quin alij Põtifices multis ſignis teſtati fuerint ſanctitatem horum Patriarcharum, illi præſertim, quorum tempore Breuiarum Anglicanum extabat; nec enim opinor, niſi authoritate Apoſtolica illæ Antiphonæ, & verſus, & orationes confici poſſent. Sed illius candor ætatis impetrato beneficio nihil amplius curauit, quam implere munus precandi, quod optabat.

Vrbanus VIII. Pontifex qui ſacrorum, & Religioſus, & cultor, & fidelis cuſtos extitit, & cum nectare ſuauitatis aculeos ſeueritatis coniunxit, Sanctorum Patriarcharum ornauit altaria, & eos ſanctorum titulo affecit, ac dum pœnas Purgatorij

re-

remittebat redemptores illos imitatus, eosdem Beatos esse, & ab illis pœnis liberos declarabat. Igitur Conuentui Romano Patrum Trinitariorum à Sancta Francisca dicto, eiusdem rationis indulgentiam contulit singulis diebus Lunæ animam è purgatorio emittendi, facta mẽtione sanctorum his verbis. *Altare*, inquit, *Sanctorum Ioannis*, *& Felicis*; Dies fuit 25. Iunij. Annus MDCXXXXIV. Pontificatus 21. quasi hoc illi Cœnobio testamento reliquerit. Idem duodecim ante annos in exemplo facultatis datæ P. Hieronymo Velez Procuratori Ordinis Generali ad recitandum officium S. Agnetis more patronorum, Sanctorum nomen Patriarcharum litteris suis inseruit. dicens. *Quod olim Ordo huiusmodi &c. sub Regula Patriarchis dicti Ordinis Fundatoribus tradita*, *institutus fuit*, *&c.* Ponitur annus 1623. Pontific. 10. dies 20. Nouembris. Eodem eos titulo decorauit in Bulla, qua fratribus Discalceatis eiusdẽ Ordinis cõmunia facit cæterorum ordinum priuilegia eisdem vtitur verbis; sic *Fratres, & Religiosi eiusdem Ordinis iuxta particulare eorum Institutum à piæ memoriæ Innocentio Papa*

pa

pa III. etiam prædecessore nostro approbatum, sub Regula propria sanctis Patriarchis Ioanni, & Felici, &c. subscriptio est anno 1634. 5. Cal. Aprilis, Pontific. sui anno vndecimo. Videatur Cherubinus 4. Tom. in Appendice constit. XXI. & etiam in constitut. XIX.

Innocentius X. non minora dedit Sanctitatis Patriarcharum testimonia. Is ergo in formula similis Indulgentiæ concessæ domui Tolosanæ Santissimæ Trinitatis, vtitur his verbis. *In ea sit Altare Sanctorum Ioannis de Mattha, & Felicis Valois*. Romæ die 26. Aug. 1648. Pontif. ann. 4. Idem concedens Iubilæum omnibus vtriusque sexus fidelibus visitantibus Ecclesiam Fratrum Discalceatorum Madritensem in die sacro Sanctis Ioanni, & Felici, quam ibi ait esse diē 17. Decembris, hæc verba ponit. *Qua inibi celebratur festum Sanctorum Ioannis, & Felicis fundatorum dicti Ordinis*. Expeditum die 20. Ianuarij an. 1648. Pontificatus an. 4. Et ipse antea concesserat perpetuam indulgentiam visitantibus Ecclesias tam Fratrum, quam Monialium Ordinis Sanctissimæ Trinitatis Toletanæ Diœcesis die 17. De-

cem-

cembris, qua ibi festum Patriarcharum dicti Ordinis SS. *Ioannis*, *&* *Felicis* celebratur. Romæ die 9.Octobris 1646.Pontific. ann. 2. Duo hic argumenta præclara eorum sanctitatis habemus. Alterum cõmune cum alijs à titulo *Sanctorum* ductũ, alterum proprium; probari festum solemne eorum, & publico Iubilæo confirmari.

Alexander VII. D. noster eodem titulo Sanctos Patriarchas affecit, & Ecclesias eorum ijsdem priuilegijs donauit. Primum Altare Sanctorum Patriarcharum Romæ in Ecclesia S. Franciscæ, quod maius est, prerogatiuum fecit, vt qui in eo Sacerdos quoque Lunæ die Hebdomadario cursu recurrente, & octo illis anniuersariæ commemorationis defunctorum faceret, ei quam designaret animam piãtem Purgatorij igne culpas, illam flammis eximendi potestas fieret. Data die 1. Maij 1655. Pontificatus anno 1.

Secundum, Ecclesiam Fratrum Discalceatorum Aquis sextijs sitam eo sacro priuilegio donauit, vt omnes ex vtroque sexu fideles, qui vtì procuratis animis anniuersario solemni die *Sanctorum Ioannis*,

&

& Felicis Patriarcharum dicti Ordinis, religionis ergò visitarent, & statas preces dicerent, indulgentiam plenariam, & omnium remissionem peccatorum obtinerēt. Concepta verba, quæ rem continent hęc sunt. *Die festo Sanctorum Ioannis, & Felicis Patriarcharum dicti Ordinis, &c.* subscriptum est die 20. Iun. anno 1655. Pontific. 1.

Has omnes litteras Pontificias partim ex autographis, (qua ręcentes erant) partim typis expressas, (quæ antiquiores,) vidi, & auidè legi, & author sum extare.

Ex hac ratiocinatione per tot capita ducta, constare puto indubitatam esse sanctorum Patriarcharum Sanctitatem; nihil enim desideratur eorum, quæ ad Apotheosim exiguntur. Quod breuiter commemorando proximè dicta ostendo.

CAPVT V.

Quo cultu, & honore in Ecclesia isti Sancti Fundatores celebrentur.

PRÆMITTENDA, & proponẽda hìc est doctrina Cardinalis Bellarmini tom. 1. 7. Contr. Gener. de Sanctor. Beatitud, lib.7. cap. 7. Honores, qui Sanctis deferri solent, septem numerari. Primus, cum inscribuntur in Catalogo Sanctorum, & in Fastos Ecclesię relati palàm coli, & haberi sancti iubentur. Secundus cum in publicis Ecclesię precibus inuocantur. Tertius cum ijs Aræ eriguntur, & templa dicantur. Quartus cum Missa, & officium Canonicarum horarum de ijs dicitur. Quintus cum dies festi in eorum memoriam celebrantur. Sextus cum eorum insignes radijs, & diadematis pingũtur. Septimus cum eorum reliquiæ honeste locantur, & publicè honorantur.

His ferme omnibus honorum generibus ornatos sanctos Patriarchas fuisse, ex

dictis constat. Et quidem affectos eos secũdo, tertio, & quinto, & sexto, hodieque ornatos videmus. Septimum item genus indubitatum est, cum eorum vbicunque sint corpora sanctè colantur, & religiosè habeantur. Quod si Lipsana non sint, id potius existimationem augeat, quàm minuat, cum sit argumentum erga inuiolatum corpus reuerentię, quòd præstat integrum seruari, quã in Lipsana concisum distribui, vtì accidit Sanctorum Petri, & Pauli, S. Augustini; Francisci, aliorumque corporibus, quorum reliquias, aut nullas, aut raras thecis inclusas videmus. De quarto; quamuis Missa, & officium hodie integra non sint, extat pars nobilis, quæ suadet olim suam integritatem, & iustam formam habuisse, vti nos diligenter probauimus. Atque vt id Lectoribus persuadeamus, lubet hic producere Antiphonas, & Orationes ex veteri Breuiario Anglicano edito anno 1432. superioribus Romæ exhibito anno 1649.

Ad Vesperas, Antiphona.

Laudemus viros gloriosos, & Patriarchas nostros

ſtros in generationibus ſuis. Qui de illis nati ſunt reliquerunt nomen narrandi laudes eorum.

℣. *Exultent iuſti in conſpectu Dei.*

℟. *Et delectentur in lætitia.*

Oremus.

D*Eus, qui per Beatos Patres noſtros Ioannem, & Felicem, hunc Ordinem, ſub nomine Sacroſanctæ Trinitatis, ad redimendos de poteſtate Saracenorum captiuos, cælitus inſtituere dignatus es: præſta quæſumus, vt eorum ſuffragantibus meritis, à captiuitate corporis, & animæ te adiuuante liberemur. Per Dominum noſtrum, &c.*

Ad Laudes, Antiphona.

Sint lumbi veſtri præcincti, & lucernæ in manibus veſtris, & vos ſimiles hominibus expectantibus Dominum ſuum, quando reuertatur à Nuptijs.

℣. *Corpora ſanctorum in pace ſepulta ſunt*

℟. *Viuent nomina eorum in æternum.*

Oremus.

DEus, qui nos Sanctorum confessorum tuorum Ioannis, & Felicis Patrum nostrorum confessionibus gloriosis circundas, & protegis: da nobis ex eorum imitatione proficere, & intercessione gaudere. Per &c.

Itaque nullum ex his honorum generibus desideratur: solùm primus, quòd culmen, & apex est, videtur deesse. Nam illa est vera, & legitima consecratio, quę græcè Apotheosis, latinè canonizatio dicitur. *Quid enim est*, ait Innocentius c.1. de Reliquijs, & venerat. Sanct. *Canonizare Sanctos, quàm Regulariter statuere, quod aliquis honoretur pro Sancto?* Et Hostiensis ibi num.3. & Ioannes Andreas perspicuè; *Canonizare est aliquem sanctum per Papam Catalogo aliorum Sanctorum adscribere, & publicè, & solemniter declarare.* De quo tum Theologi, tum Canonistæ consentiunt. Anton. in sum. par. 3. ar. 22. cap. 5. Viguer. in Inst. Theol. cap. 10. de virt. Fidei §. 5. num. 14. Bellarm. tom. 1. contr. 7. Generali, lib. 1. de Beatitudine Sanctor. cap. 7. Turrian. in 2.2. disp. 17.

dub.1. Granadus in 2.2. contr.1. de Fide Retract.7.dispur. 3. Cardinal. Tuscus in Repertorio. Verbo Canonizatio. Castel.de Canonizat. Sanct. & Contelorus de Canoniz.cap.1.ad quem gradum, imò fastigium BB. Patriarchas haud liquido constat peruenisse.

Nihilominus si verum est, quod nos superius tot Authoribus idoneis viris diximus, eos ab Vrbano IV. in Fastis Ecclesiasticis esse relatos, ne hoc quidem honoris genere priuantur. Verum quamuis de eo minimè constet, non ideo in altissimo Sanctitatis gradu non eminent, cum reliquis omnibus honorum generibus afficiantur, quorum ijs multos contulerunt Pontifices, alios certè permiserunt, & permittendo probarunt, quod tacitæ cuiusdam, & virtualis, & loquuntur Theologi Canonizationis est genus; D. Thoma 1.2. q.97. authore, vbi sic. *Ita*, inquit, *alicuius Sancti cultus ex consuetudine Ecclesiarum generaliter introductus vim habet ex approbatione tacita, vel expressa Summi Pontificis*. Quo genere Canonizationis multi Sanctorum Consecrati sunt; vtì ostendit Bellarminus tom.1.c.8.lib.1. & Granado cit.

sect.

sect.3. num.16. & Castellinus, qui longum eorum Catalogum texit. Patet autem Summos Pontifices ferentes, ac prudentes hęc honorum genera collata Patriarchis permisisse imò & multa in illos contulisse, & quotidie noua conferre: Nec quicquam detrahere, sed augere. Qui ergo non tacitè consentiunt Consecrationi? Atque huiusce consensus perspicuum signũ dedit Vrbanus Papa VIII. anno 1625. cum decreto suo iussit radiorum Orbes, & diademata Sanctorum, quorum est memoria consecrata, propria, ijs qui consecrati non erant detrahi, & cauit ne deinceps eiusmodi insignia, nisi Canonizatis imponerentur; etenim nihil horum detractum est Romæ, vel extra Romam Sanctis Patriarchis, cum tamen ij, & radiatis, & diadematis capitibus in Aris principalibus eminerent, atque ab omnibus spectarentur. Quod ante me obseruauit Doctissimus P. Fr. Leander à Sanctissimo Sacramento Discalceatæ familiæ Minister Generalis in sua epist. Dedicatoria tom.2. quæst. moral. Quare dubitandum non est, quin Sanctissimi Patriarchæ in excelso sint gradu Sanctitatis constituti.

Sanè qui ſecum reputet quanta ſit Fidelium erga illos Religio? quanta in ijs fiducia? quæ in eos pietas? quæ frequentia in eorum templis? quæ Coronæ circum altaria? quæ donaria in tholis? quę anathemata in Aris? quæ vota ante effigies? quæ concentus ſuauitas? quæ odorum fragrantia? Is profectò ſibi perſuaſerit eos inter Sanctos eſſe numerandos; & licèt ſaxeus ſit, ad fidem hiſce teſtimonijs habendam emolleſcet. Maneat igitur Sanctos Patriarchas Ioannem, & Felicem Illuſtres Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis, & Captiuorum Fundatores, dignos eſſe quibus omnia, ſi quæ deſunt, ſacri honoris inſignia conferantur.

Co-

Corollarium Secundum.

De Regula, & Fructibus huius Religionis.

CAPVT I.

Regula propia Ordinis Sanctissimæ Trinitatis.

CONSTAT ex ijs, quæ supra commemorauimus Innoc. III. imperasse Ioanni, & Felici, vt Regulam acceptam ab Episcopo Parisiensi, & Abbate S. Victoris, ad se afferrent, quam ipse confirmaret, & traderet obseruandam. Propriam eam, & instituto, ac fini congruentem esse, eamdem legenti patebit, nam caput illius, & præcipuæ partes versantur, in Redemptione Captiuorum cōmendanda, & promouenda. Quod apparet ex cap.2. & 13. quæ longiora sunt, & rationes pecuniarias ad Redemptionē Captiuorum exactè, & accuratè præscri-

bunt; Qui proprius finis eſt huiuſce Religioſę Familiæ. Cęteræ partes;quę ad domeſticam diſciplinam ſpectant, ita ſunt in præcepta, monitaque digeſta, vt ad eum finem mirè conducant. Hanc Regulam ita concinnatam, à pijs, & doctis viris Epiſcopo, & Abbate, Innocentius III. confirmauit litteris Apoſtolicis; quas inſertas tomo 1. Epiſt. Innocen. legimus, & apud Cherubinum reperimus hanc regulam primam. Aliqui Pontifices poſt Innocentium pro ratione temporum, quæ multum momenti moribus afferre ſolent, modicè temperarunt. Alexander IV. Clemens IV. qui pios ea de re Vrbani IV. conatus, quibus eſt immortuus, ad exitum perduxit, & Pariſijs iterum ab Epiſcopo, & duobus Abbatibus S. Victoris, & Sanctæ Genouefæ de mandato Vrbani recognitam, & paulùm deflexam Regulam ad ſe miſſam litteris publicis fidei ratam fecit. Verum id obſeruandum, nihil ferè de Regulis ad Redemptionis rationem, effectumque ſpectantibus eſſe aut imminutum, aut mutatum. Hæc & integra, & inuiolata manſere.

Cæterum propriam eſſe huiuſce Religioſi

giosi Ordinis Regulam non iam ex notis, sed ex ipso textu apparet. Quamuis enim illius Authores instituti Augustiniani, id-est Canonici Regulares essent, ita se gesserunt, vt libero iudicio, & vacuo affectu, proposito sibi fine illius, quam informabant familiæ, rationes ad eum viuendi contulerint. Qua in re Germanos se Augustini, & Filios, & discipulos sunt professi, quem ego ita facturum existimo. Tam est ille Candidus, & ab omni pręoccupati animi nota alienus. Equidem cũ accurratè (quod me pungebat studium, quo Augustinum pesequor) vtramque Regulam, idest has Trinitarias, cum illa tertia Augustiniana, quę duas alias continet priores, satis longa (tres quippe Regulas Augustinus edidit, quæ habentur 1. tomo operum S. Augustini,) contulissem, ac eò accuratiùs, quod scirem nonnullos authores in ea esse opinione hanc Trinitariam ex Augustiniana sumptam esse, atque adeo affirmare Trinitarios Patres in Augustini censu numerari; fateor ita dissimiles inuenisse, vt omnino diuersas iudicauerim. Cuius rei idoneus testis sum, & cui fides sit adhibenda; cum

nemo me Auguſtini ſit, quod omnibus notum eſſe puto, amantior, & eius gloriȩ auidior. Sed vna me veritas mouet, & hanc vnam Auguſtino præpono.

Quod ſi quis tamen velit contendere multa eſſe in his Regulis virtutum prȩcepta communia, non repugnem, ſed ea non magis ſunt ex Auguſtini Regula deſumpta, quam ex Euangelio, & Apoſtolica doctrina. Qua ratione æquius eſt dicamus ea vnde deſumpſit Auguſtinus, indè illius diſcipulos deſumpſiſſe. Sunt quædam præcepta omnibus Chriſtianis, quȩdam item Religioſis communia. Hæc autem non poſſunt propria dici, cum ab omnibus ſeruari debeant. Itaque ſi quid hoc iuuat cauſam Auguſtinianam, æque iuuabit Baſilianam, aut Benedictinam, cum in his regulis eadem illa præcipiantur. Sunt autem ea, quæ ad charitatem, & contemplationem, & patientiam, & demiſſionem animi, & correctionem fraternam ſpectant, quȩ nemo non Religioſus obſeruat. Quemadmodũ igitur inepte quis diceret trium votorum profeſſionem ab certa Regula ſumi, quod vota ſint ſtatus Religioſi propria, non vnius certæ Regu-

le Religiosorum, ita absurdè pronuntiabit hæc rectè viuendi præcepta, quæ Monachis sunt communia ab vna, vel altera Religione desumi, cum ea statum, & rationē eorum comitentur. Adijci hæc ipsa, quæ possent videri deducta ex aliena Regula, quod morum documenta sint, ea sic concipi, & formari in præcepta, vt modus ipse, ratioque locandi omnem similitudinem tollat. Quod qui attentè vtramq; leget Regulam animaduertet.

Vno verbo. Non est PP. Trinitariorum Regula aliena, sed propria, idque non modo certū existimo, sed Religioni proximum. Sanè mihi aliter sentienti scrupulum moueret illa solemnis inscriptio antiquitate venerabilis monumento Ioānis in S. Thoma de Formis incisa, quæ disertè ait. *Sub propria Regula*, quod mutum testimonium omnium ablatrantium voces refutat, nec ego contra eos, qui refragantur alio argumento vterer, quàm illo ipso saxo auulso, vt eo hiantia illorum obturarem. Ac vt fidem meam vendicem de astruenda Religione refragantibus, affirmo rem hanc quodammodo iam in sacram transisse. Etenim coram

Pon-

Pontifice Gregorio XIII. in oratione ad ipſum habita, Fr. Franciſcus Bochetus Vicarius Generalis eandem hanc, quam protuli inſcriptionem recitauit, & illam particulam *Sub propria Regula*, vtì erat inciſa, pronuntiauit, quàm Pontificis aures, cum reliqua de inſtituto Ordinis narratione, libenter ſuſceperunt. Maius adhuc pondus habet, quod Vrbanus VIII. calculo ſuo adiecit, cum in Bulla de recitando officio duplici, & cum octaua in feſto S. Agnetis ſecundò, data 20. Nouemb. an. 1632. Pontificatus 10. eandem formulam *Sub propria Regula* vſurparit, & publicam ei authoritatem, & fidem fecerit. Itaque cum in ſacram tranſierit, religioni dandũ, ſi quis de ea dubitarit.

CA-

CAPVT II.

Fructus horum Gallici horti Liliorum, è Redemptione Captiuorum collecti.

VTI propriam hic Ordo regulam habuit, ita & proprium redimendi Institutum. Hæc prærogatiua est. Virtus Trinitariæ Familiæ, quod nulla prçter eam alia ex instituto sit Redéptrix. Non negamus illustrem multis nominibus Ordinem, qui *à Mercede* appellatur eā obire, & obijsse Prouinciam: sed negamus ijs ex instituto proprio conuenire. Emittunt quidem ea de re votum, sed additum, non deductum ex ratione instituti. Cuius vi tenentur Patres Trinitarij Captiuorum Redemptionem suscipere. Hic enim vnicus, & principalis illius institutionis finis tot miraculis illustratus.

Atque vt id manifestiùs appareat, rem narro, & miram, & gratam opinor lectoribus, ipsemet Patres *B. Mariæ de mercede* in-

ingenuè faſſi ſunt, & litteris mandatam in archiuio S. Adriani de Vrbe ſeruant, à quo illam extraxit Mag. Ioannes à S. Roberto, ſeu Figueras; & de qua interrogatus R.P. Vicarius, & Procurator generalis, Mag. Michael de Alcantara Mercenarius planè aſſeruit. Igitur anno 1429. orta nobilis inter PP. vtriuſque Redemptionis Familiæ quæſtio eſt. Vtri earum munus hoc conueniret? Cauſa Romam delata, & coram Martino V. Pontifice, & Collegio Cardinalium magna contentione agitari cæpit, quam augebant ſtudia partium, Rege Aragonico Patribus Mercenarijs, & Regibus Galliæ, & Hiſpaniæ PP. Trinitarijs ex aduerſo fauentibus. Dirimendę litis gratia è re viſum, vt ex vtraque vna conflaretur: Sed noua inde extitit controuerſia, vtrius nomen, ac titulus futurus eſſet? nam euenturum prorſus erat, quod fluuijs confluentibus accidit, vt minor dum confluit nomen, & famam amittat. Igitur placuit ſortibus rem committere, quarum exitus in re pia, adiunctis, quibus omnes ſtudioſè vacabãt precibus, Religioſus futurus erat, ac diuinæ prouidentiæ aſſignandus. Nec Patres

tres detrectarunt modum. Conuenit inter omnes, vt cui fors faueret, is Ordo prærogatiuã, & nominis, et dignitatis ferret. Hoc est, vt si Trinitarij primi sorte exirent, Ordo deinceps diceretur *Sanctæ Trinitatis de mercede, & Captiuorum.* Sin contra *De mercede Sanctissimæ Trinitatis, & Captiuorum.*

Ventum ad sortes; versata vrna sortem extractam Patribus Trinitarijs prærogatiuas dedit. Confecta res erat, sed ne casu accidisse videretur, iterùm tentare sortes placuit. Itaque rursum iniecta nomina Ordinum, & educta, rursum Patribus Trinitarijs sors reddita. Iam persuaderi sibi omnes id haud temère esse, ad prouidentiam Dei rem spectare. Cumque hoc animis præcepissent, repetere sortes voluerunt, id mirum, *quod septies extracta sors Trinitarijs Patribus addixit.* Quo patuit ijs Redemptionem esse addictam. Hoc satis fuit Patribus Trinitatis. Iure contenti, quoniam graue erat Mercenarij nomen suum submittere, & munus pro studio, & nuncupato voto susceptum non tam suo, quam alieno arbitrio exercere, & quia Religiosa æmulatio officia pieta-

tis augebat, & Rex Aragoniæ impensè ijsdem fauebat: æquius visum est nihil mutari, ac rem, in quo antea erat statu, relinquere, vt ambę Familiæ redemptionem promouerent, vt fieri ingenti cum fidelium vtilitate videmus.

Age vero, quod nostrum est, quis fuerit Redemptionis cursus, & fructus ab institutione huius Religiosæ familiæ monstrare agrediamur, vt appareat, quàm illa instituto, ac fini suo responderit.

Vix dum orta Religio in ipsis cunabulis Redemptrix fuit, vt cum lacte, quem biberat, sanguinem suum impenderet. Anno 1199. Author ipsius, & conditor Ioannes primam redemptionem indixit. Collegit vndecunque quas potuit opes, ac Ordinem suum ipsis penè, quibus inuolutus in cunis erat, panniculis exuit, vt captiuos indueret. Ac omnino spoliaret, nisi Innocentius, & Philippus Augustus, & Mathilda Comitissa Burgundiæ, & illustris quędam fæmina Gallicana Maria Panateria subsidium mitterent. Hoc accepto, duos elegit ex primis, qui in Ceruo Frigido professionem emiserant graues, & doctos viros, Fratrem Ioannem Anglicum

cum, & Gulielmum Scotum: qui Romæ profecti vt à capite inciperent, Maij die 30. anno 1199. Marrochium venerunt cum litteris Pontificis, quemadmodum supra commemorauimus, & captiuos 186. seruitute liberos secum eodem anno, sexto Octobris in Patriam reduxere.

Gratum opus Pontifici, ac Regibus fuit quod è re Christiana, & publica esset. Igitur Ioannes ipse proximo 1201. anno prouinciam suscepit, & comite Fr. Ioanne Anglico Tunetum nauigauit. Vnde 120. eduxit, & suis reddidit. Auxit profectus studium. Rursum anno 1204. Tunetum redijt, & 104. alios vinculis exemit, & exemplo incitauit alios. Nam è Ceruo Frigido Felix suscepto studio ex suis misit, qui idem pietatis munus ex officio exercerent, tam prospero exitu, vt quo tempore vixit, eo 4119. vti antea diximus, liberauit.

Ea fama mouit Philippum Augustum sacrum bellum magno apparatu aggressum comites eos in Castris habere, ac eorum opera vti, quam illi insignem dederunt in curandis militibus, & captis redimendis, et infidelibus conuertendis, et

mul-

multo clariora facerent, si eius expeditionis exitus preclaris initijs respondisset. Cumque Ioannes comperisset maiorem captiuorum partem Hispanos, quorum portus obnoxij Afris sunt, esse, in Hispaniam se contulit, vt ibi fundaret sui Ordinis domos ad ferenda captis subsidia: quas cum multas erexisset, et singularem erga suos tum Regum, tum Prinpum virorum liberalitatem expertus esset, Romam venit. Nec diu cessauit, anno quippe 1210. aliam Tunetum expeditionem suscepit: ac 220. Christianos asseruitj: et non sine magno periculo suo, et ingenti miraculo, quod retulimus, Romam saluis omnibus remeauit. Eodem anno remisit Tunetum Fratrem Guilielmum Scotum, et Fr. Thomam Gualterum, qui inde 114. captiuos extraxerunt. His quinque redemptionibus tribus à se, duabus à socijs factis docuit, quàm eius, quod à Deo acceperat instituti religiosus custos, et obseruator esset, suisque eò deinceps ituris impressa vestigia reliquit. Sacras vero has expeditiones æquato cum plagis Christi numero fecit.

Defunctis Parentibus, relictam sibi hæ-

re-

reditatem adijt Religio. Atque vtì hęc domi crescebat, ita foris propagabatur. Alumni Redemptores euadebant: & quas comparabant copias, eas in commune captiuorum subsidium conferebant. Recensere omnes ab initio ad nostra vsque tempora Redemptiones, operosum erit, nec id nos, qui compendio scribimus, exactè præstare possumus. Summam tamen earum, quæ distinctè à scriptoribus commemorantur, inibimus, & in Hispanijs, quæ plures, & copiosiores, & manifestiores sunt, maius studium ponemus.

Vt à fonte incipiamus, Prouinciæ Gallicanæ, quæ octo sunt, ad annum vsque 1637. Ducenas, septuagenas, ternas, Redemptiones egerant, captiuos trecenos millenos liberarant. Prouincia Anglia dum stabat, centum octaginta sex recensebat, magno numero captorum asserto. Prouincia Scotia, quinquaginta quatuor numerabat. Quot fuerunt liberati non constat. Prouincia Hibernia, sexaginta Redemptionum author fuit. Captiui ignorãtur. Ex Prouincia Russiæ sexaginta aliæ Redemptiones in Persiam, & Tartariam ad annum 1420. exierant. De captis nihil

hil. Prouinciæ Palestinæ anno 1455. cum Reesse desijt, septendecim supra centum Redemptiones fuerunt. Prouincia Siciliæ anno 1551. sexaginta expeditiones redimendi causa susceptas commemorabat. Prouincia Neapolitana anno 1349. octogenas senas censebat. Prouinciam Germanicam ad annum vsque 1414. cum iam turbari cœperat, centenę quadragenę ternæ insignem reddiderunt.

Ad Hispaniam veniamus. In quatuor Prouincias diuisa est. Hispanicam, (quæ Castellanam, Legionensem, Nauarricam comprehendit.) Bęticam, Aragonicam, Lusitanicam. Etsi Bętica vsque ad Philippi II. tempora eadem cum Hispanica fuerit, atque adeò Redemptiones cum illa communes habuerit. Singularum, & Redemptiones, & redemptionum fructus numeremus: vt quantum vniuersus Ordo profuerit ex vna Hispania satis appareat. Nec verò omnes sigillatim recensebimus, partim quòd multarum ad nos haud peruenerit notitia, partim quòd earum, quas compertas habemus, Ioannes Tamayo Salazar nobilis author Hispanus Catalogum instituit accuratissimum, in

quo

quo, & Redemptorum nomina ponit, & Oppida Maurorum, vnde captiui liberati ſunt, indigitat, & annum, quo factæ ſunt Redemptiones aſſignat. Vtì videre eſt Martyrologio Hiſpano tom. vlt. ſexto, die 21. Decembris. Cui authori, ob id maximè ab vniuerſo Ordine agendę, ac referendę ſunt gratiæ.

Igitur Hiſpanica, (quæ Bęticam inuoluit) Prouincia, quo anno has pias expeditiones, ideſt MCCL. ſuſcepit, ab eo, ad MDCLVII. Generales Redemptiones fecit LXXII. certas, & conſtantes. Has quippe duntaxat profero. De alijs mox dicturus, in quibus, inito numero Captiuorum, ſumma eſt viginti tria millia, ſeptingenti, viginti ſeptem. Aragoniæ recenſentur XXV. Redemptiones. Redempti V. millia, ducenti, ſeptuaginta ſeptem. Portugallia numerat LXXIII. Redemptiones. Earum fructus, liberata capita quindecim millia ſexcenta ſex. Præter has, multæ aliæ à priuatis Religioſis ſuſceptæ, vel proprij Capitalis, vel aliorum, qui eas illis demandabant, opibus. Quæ ingentem Captiuorum multitudinem in libertatem vindicarunt. Hæ videri poſ-

ſunt apud P. Fr. Petrum Lopez de Altuna, & P. Fr. Bernardinum à S. Antonio, in hiſtorijs Ordinis.

Verum, vt appareat, quàm gratum Deo opus Redemptionis hoc fuerit, prouidit ipſe, vt loco trium Prouinciarum, quas Hæretici in Anglia, Hibernia, & Scotia extinxerant, tres aliꝗ in Hiſpania reſurgerent, quas ſeuerioris diſciplinæ ſtudiũ, ad inſtaurationem primitiuæ Regulæ, excitauit. Cuius author reformationis fuit, admodum religioſus, & venerabilis *P. Fr. Ioannes Baptiſta à Cõceptione*, de cuius Beatificatione illuſtris eius Diſcalceata Familia apud S. Sedem Apoſtolicam agit.

Et quamquam his Patribus Excalceatis principio non licuerit, ob Paupertatem, & difficultates rerum domeſticarum, & paucitatem fratrum, & curam tuendi recèns natam familiam, eamque fouendi, & confirmandi; necnon ob lites ijs à PP. Calceatis, & de Mercede, ſuper miniſterio Redemptionis motas, in redimendis captiuis occupari. Vbi tamen domos certas, & ſtabiles, & Prouinciam conſtantem, & quietam, ſublatis, victiſque litibus, habuerunt; quod tandem anno MDCXXV.

ſunt

ſunt conſecuti, tam ſtrenuam huic negotio operam nauarunt, vt mirum ſit, tot captiuos redimere, tam breui tempore, & tam exiguis copijs, potuiſſe.

Ergo, anno MDCXXV. prima fuit ſuſcepta redemptio à Patribus Gabriele ab Aſſumptione, & Sebaſtiano à Matre Dei, qua Tetuaui LII. Captiui ad pileum vocati, liberi in Patriam remiſſi. Secunda anno MDCXXXII. authores fuerunt PP. idem Sebaſtianus, & Gaſpar à Regibus Tetuani, & Zale, è quorum ergaſtulis LXIX. ſunt educti. Tertia anno MDC. XXXIV. eidem Fratri Sebaſtiano ex præſcripto Regis Catholici demandata Zale, quę LVII. milites, & pueros tres, patrię quaſi renatos peperit. Quartam anno MDCXXXVIII. PP. Frãciſcus à Cruce, & idem Gaſpar à Regibus Tetuani patrãrũt; & LXXX. ſeruituti exemerunt. Quinta anno MDCXL. eoſdem habuit redemptores. Liberi CXIII. captiui eorundem opera ſunt effecti; inter quos tres fratres minores fuerunt. Sexta facta fuit anno MDCXLII. Redemptoribus ijſdem Patribus Algerij. Hanc illuſtrem fecit effigies Deiparæ Virginis Mariæ è manibus Mau-

 ro-

rorum erepta, quam CLVI. sunt Christiani, Ducem, & auspicem libertatis consecuti. Septime anno MDCXLIX. operam dederunt PP. Benedictus à S. Michaele, & Michael à Virgine. Algerij CVII. vinculis exoluti. Octaua, quam præstitere an. MDCLIV. PP. Antonius à Spiritu Sancto, & idem Michael, CXXVI. e Tetuani carceribus liberos proprijs laribus restituit. Nona anno MDCLVIII. quæ ab eodem P. Michaele, & P. Andrea à S. Hieronymo suscepta est, CXLIII. Algerio emissi; inter quos erant VI. Religiosi; Carmalitæ excalceati tres; Franciscanus vnus; Prędicator alter; tertius Iesuita. Harum Redemptionum Catalogus in tabulas per annos digestus, qui captos, sexum, nomina, ætatem, patriam, locum, vnde sunt eruti, distincte exhibet, in hoc Sancti Caroli cœnobio, in primo atrio domus visitur. In quibus, nongenti, & vndecim captiui censentur, & non pauci ex Italia. In quorum omnium redemptionem, pie, & largiter vltra ducenta, & viginti scutorum millia, tùm ex proprijs, tùm ex oblatis à fidelium pietate, sunt expensa. Quòd si hæc infans adhuc, & pene

nè in cunabulis posita Familia, præstare potuit, quanto maiora adulta, & confirmata patrabit?

Quòd si alias redemptiones, tùm Generales, tùm priuatas, quarum incertus est annus, & authores minus comperti, numeremus, & numerum captiuorum, tum ex ijs, tum ex illis, quas modo recensuimus exactè ineamus, Redēptiones 1361. Redempti III. supra CC. millium summā cōficere, scriptores idonei testantur. Quò fermè redit illa, quam Ioannes Tamayo Salazar in suo Martyrologio proponit. Nec tantum capti à seruitute, sed reliquiæ, Agni, Imagines Christi, & Deiparæ, & Sanctorum ab iniuria sunt liberatæ.

In hoc verò pium, & charitatis plenum opus, non modo tertiam partem bonorū, quæ iam addicta ex vi regulæ est, sed etiā ad communem vsum, victumque necessaria sæpe, & interdùm sacra vasa, et vestes conferuntur, exutis Fratribus, spoliatis Altaribus, vt captiui induantur. Quanto autem id præter impendium periculo fiat, ex auaritia, et immunitate gentis, quacum de redemptione transigitur indè fuerit

rit ęstimare. Id vt appareat, non ab re erit aliquot ex his, qui in exercitio huius muneris mortem pro Christo sunt passi, recēsere. Argumento quàm cum fuerint Redemptores, qui sanguine suo redemptionem perfecerint, imitati eum, qui nos omnes à Diaboli seruitute sanguine suo redemit.

CAPVT III.

De Fratribus huius Familiæ, qui in odium fidei mortem obierunt.

PVRPVREA oportuit esse hęc Lilia orta in Gallia, & quę Cruces, et Redēptores pepererāt, nō potuerūt non rosas de passione rubras procreare. Quo enim Crux, nisi ad mortē? Quo redēptio, nisi ad martyrium per effusi sanguinis viā duceret? Ferax igitur Trinitarius Ordo Athletarum Christi fuit. Non est animus omnium numerum inire, sed eorum summam facere: et eos duntaxat, quos immanitatis Barbaricæ Mauritanus turbo ab-

 stulit

ſtulit, ſtudioſiùs commemorare.

Primos Chriſto mactauit bellicus Federici II. Imperatoris furor, qui cum impia aduerſus Pontificem Gregoriũ IX. & Eccleſiam, arma ſumpſiſſet, & Italiam vaſtaſſet, ac Romæ Vrbi immineret, vt hanc peſtem auerteret Pontifex, ſuos Crucibus munitos in aciem eduxit, inter quos Trinitarij Patres ſexaginta, illuſtriores bicolore Cruce, eminebant. In hos ergo deſeuijt truculentus Imperator, & captos, partim in Crucem egit, partim iugulauit, partim medios diffidit, partim combuſſit. Omnes miris modis cruciatos è medio ſuſtulit. Horum nomina exciderunt. Vnius, qui ijs præerat, nomen extat. Frater, is erat, Iacobus Leonenſis. Sexaginta hoſce fortes ad cuſtodiam lectuli Salomonici, Eccleſiæ ſuæ, in qua requieſcit, his armis inſignis Chriſtus adhibuit. Hæc prima acies fuit.

Secunda multo numeroſior. Conſtantinopoli à Mahometo capti: cum in omnia Chriſtianorum capita immanis ille, & atrox Tyrannus ſine diſcrimine ſæuiret, CXII. Religioſi ex Ordine Trinitatis viri, agitante in rabiem Turcam odio Fidei,

quam

quam, & Cruce, & voce testabantur, ad necem ducti, nobilius sanguine fuso, Christo testimonium reddiderunt. Eos ad mortem alacriter pro Christo subeundam adhortãte P. Prouinciali Fr. Leonardo Morciano. Eadem rabies integrum sanctimonialium monasterium euertit, in quo tres, & quinquaginta varijs cruciatuum generibus sunt extinctæ. Verè Lilia virginitate candida, sed in rosas meliùs commutatæ. Agnum, qui pascitur inter Lilia, apud superos, mixtis inter Lilia rosis, vberiùs pasturæ.

In Anglia, & Scotia, & Hibernia, non acies, sed integri Martyrum exercitns sũt. Reficiente à Romano Pontifice, & Romana Ecclesia Henrico VIII. Rege, omnes eo Regno furiæ sunt in catholicos emissæ, ac dehacchatæ. Religiosos Trinitarios tẽpempestas illa irarum inuoluit, & oppressit. Itaquè ipsomet, quo primum desciuit à fide, & mente, anno, Oxoniense Monasterium spoliauit, & Fratres omnes occidit, Ministro in patibulum acto, & pectore discisso, & exsecto corde, interfecto. Anno proximo, duobus alijs monasterijs Lodinensi, & Nouicensi excisis, cẽ-

tum

tum circiter fratres, pars ſtrangulati, pars flammis abſumpti, quidam è Superioribus exquiſitiſſimis ſupplicijs necati. Quadriennium hic furor Henricanus deſeuijt, qui multos corripuit, & diſcerpſit.

Immanitas Henrici præ crudelitate Eliſabethæ manſuetudo videri poterit. Nulli ætati, ſexui, Domui Religioſæ pepercit. Ex Trinitatis Familijs, ne veſtigium quidem manſit, præter fumantes vſtulatorum cadauerum reliquias. Incendium non niſi in turbas ſæuire poterat. Itaque ſemel XC. iterum LXXX. rurſum LXX. combuſti. Domus Religioſæ florentes antè, ac copioſæ, ſolo æquatæ. Ingentes in frequentibus vrbibus lachrymas fecerũt; ſed palmarum ſyluas in ſuperis plantarunt.

Vicina Hibernia maiori arſit incendio. Ex eius monaſterijs quingentos Martyres diris cruciatibus affectos ad ſuperos per illas ruinas triumphantes miſit. Scotia ſuas victimas Agno immolauit. Numerus incertus eſt, ſed ingens multitudo fuit. Hos illæ tres Prouinciæ fructus Cœlo tulerunt. Gallia purpuream ſe, ſex ſupra viginti noſtrorum ſanguine, quem Hugo-

noti

noti ad Rhodanum effudère, agnouit, & ijs diſtinxit Lilia. Varij diuerſis in Prouincijs Religioſi vitam pro Chriſto ſuam profuderunt viceni ſepteni, quorum nomina in libro vitæ cenſentur. Illorum & illuſtris memoria, qui ex Hibernia profecti ad Euangelium Barbaris gentibus annuntiandum, cum Æthiopia peragrata, Babylonem veniſſent, ibi fidem, quam prædicabant, ſanguine confirmarunt. Vnus eminet Hiberni principis filius B. P. Fr. Artus Onellus, qui Regiam, vndè prodierat, ſtirpem, palma inſerta nobilitauit.

A ſeptentrione, Onello Duce, ad Orientē auecti, in multos incidimus Catholicæ fidei Trinitarios Vindices; qui cruenta via præter lacteam, ſuperos petierunt. Hieroſolymitanū cœnobiū LXVIII. Damiaticum LIII. ignea ſidera aſtris addidit. Domus illa Panis ſacra Bethleem intra Chriſti cunabula, ſepulchra martyrum locari voluit; nam in cœnobio XXXIV. in Collegio XLII. à Turcis interfectos, ſinu ſuo complexa, eodem affectu fouit, quo infantem Chriſtum antea in gremium acceperat, & Innocentium ſuorum meminit, cum ſuſcepit.

Ad

Ad Orientem, alij clariùs occiderunt, quàm ſol oriatur. Primus emicuit Fr. Petrus à Couillone Luſitanus, qui nouos illos Argonautas, Iaſone Vaſco à Gama illuſtriſſimo Duce, mox Architalaſſo, & Comite Indiguerię nobiliſſimæ domus authore, quæ hodie Marchiones Niſences edidit, comitatus, non aureum vellus quęſiuit, ſed Agnum in Cruce immolatum barbaris annuntiauit; Auroræ thalamos ſanguine diſtinxit. Alter ſecundus tempore, ſed par meritis Fr. Albertus à S. Spiritu Maſſanenſis in Iaponia, quò poſt lõgiſſimos nauigationis periodos captus deuenit, cũ Euangeliũ Chriſti liberè prædicaret, morte glorioſa immaniter vſtulatus occubuit. Has nobis Aſia gẽmas pertulit; duos alios Belgium; vnum Gallia, quis crederet? peperit. Fr. Ioannẽ à Toleto, & Fr. Bartholomæum Ferdinandum Lutherani in Belgio, & Fr. Ioannem à Carba in Gallia, diris affectos cruciatibus interfecere. Nec Hiſpania tot Martyrum mater, quos alebat lacte ad effundendum in alijs Prouincijs ſanguinem, Martyribus caruit, qua mater non erat. Granatæ quippè nouerca Maurorum ſecta remanſerat

ſerat

ſerat. Huius Fr. Marcus Criado manu interemptus, Matri Hiſpaniæ perſuaſit, vt ſuas reliquias exciperet ſinu, nefarias illas Mauritanas expelleret.

Sed iam ij me vocant, quibus ſtylum ſacraui, quòd ipſum redemptionis munus ſanguine ſuo ſacratius reddiderunt. Tetuani Fr. Franciſcus Truſſiſal redemptione multorum peracta, cum deficeret cum pecunia prædem ſe pro ea, vademque dedit, ac eo nomine coniectus in vincula, quod datam fidem præſtare non potuit, diù, multumque vexatus obijt. Fezij Fr. Auguſtinus Meneſius aſſertis è Maurorum poteſtate Chriſtianis non paucis, voluit & Mauros à ſeruitute Dæmonis liberare, & verum animorum redemptorem agere. Cumque concionari cœpiſſet lapidibus obrutus, & in carcerem detruſus, ac demùm extinctus eſt. Marrochij eadē palma, ſed maiore prouētu illuſtrior, Fr. Ignatiū Ianarez decorauit. Hic ingenti numero captiuorum vinculis exempto, quòd maximè doluit ſeptem pueros fidem abiuraſſe, & Turcis cor dediſſe, omnem lapidem ad eos reuocandos mouit. Ac effecit, vt non modo redirent, ſed etiam

palàm

palã Mahometo renuntiarent & pro Christo vitam profunderent. Quare in ergastulum missus, in quo cum diù fuisseterũnas, & miserias tabis lente secuta, consumptus est.

Algerij tres PP. Fr. Bernardus Monroyus, Fr. Ioannes Palacios, & Fr. Ioannes del Aquila illustrissimum fecere Martyrium. Redemptione plurimorum confecta, & numeratapecunia, cum horam soluere vellent, detinuit Nuntius acceptus de Fatima filia Hameth, Axæ Principis ea in Vrbe viri, à Christianis capta, & Sauonam ducta, vbi se sacris nostris initiarat, nec redire in patriam volebat. Eo irritatus pater cum Magistratu egit, nè captiui cum redemptoribus portu exirẽt, donec Fatima filia Patri redderetur; cumque ad Patrem Monroyum res delata esset, rogauit magistratum, vt copiam exeundi, quam pactus erat, auro faceret. Negauit ille, nisi Fatima restitueretur. Cui Pater respondit; id potestatis suæ nõ esse; ac vt foret, sibi per legem suam non licere Christianis sacris imbutam ad Mahometanos reducere. Igitur ipse cum duobus socijs compræhensus, & in carce-

rem

rem detrusus est. Ibi diù concluſi,& malè habiti,cum ingens ſterilitas ex nimio ęstu accidiſſet, ac illi ſuis precibus exoraturos pluuiam aſlante Deo promiſiſſent, remiſſa paulùm cuſtodia fuit,ac impetratis imbribus, Annona viluit : ſed ne id quidem ad libertatem profuit. Iterum vincti, & vexati,donec vnus poſt alium,omnes pædore, & inædia confecti interierunt. Locum Mauri ſepulturæ negarunt, ſed Christiani pecunijs elicuerunt. Eum Deus miris modis decorauit: nam & radijs ſæpe illuſtris ſplenduit, & floribus veſtitus viruit. Certante inter ſe cœlo, & terra de honore illis cineribus impendendo. Eodem ſtudio, effectu non diuerſo, cum, & flores in terris Aſtra, & hæc in ſuperis flores imitentur.

Hos curtim attingere commemorando Martyres volui, quòd facilius ex hiſtorijs colligi potuerunt.Multi ſunt alij,quorum extat idonea quidem, ſub temporum, et perſecutionum iniuria,exciſa memoria; quorum numerum ſi ineamus, et his,quos hactenùs numerauimus,adiungamus,mille circiter ſumam efficiët. Vt ſi verum eſt, quod dixit Tertullianus *Semen eſſe ſangui-*

nem

nem Chriſtianorum, & plures reddi cum nix-tuntur. Ingens haud dubiè ex ijs ad immortalem gloriam fructus pullulabit.

Atquè hìc ego operi finè impono. Exiguo ſi voluminis modum, magno ſi rerum pondus ęſtimes. Fides, quòd ab alieno ſcribitur, minùs erit ſuſpecta, nec me nouum in his ſcriptis putes, authores domeſticos, & externos, quos ſim ſecutus, in Indice produco.

Sanctiſſimæ Trinitati Gloria.

APPENDIX REVELATIONIS Lateranensis.

Per P. Fr. Ioannem à Conceptione Discalceatorum Ordinis SS. Trinitatis Redemptionis Captiuorum Congregationis Hispaniæ, in Romana Curia Procuratorem Generalem, & Conuentus S.Caroli ad quatuor fontes Ministrum.

IN hac historia, pars vna sola, visa est aliquibus dificilis. Nēpè dies, qua celebris illa visio Angeli Redemptoris felic. record. Innocentio III. facta est. Dies igitur illa fuit vigesima octaua Ianuarij, dicata festo Sanctæ Agnetis secundò. Quod ex sequētibus clarè colligi posse videtur.

CAPVT I.

Summi Pontifices, qui dictam Reuelationem insinuarunt; & asseruerunt.

SANCTISSIMVS Innocentius Tertius, cuius Pontificatus primitiæ fuerunt Ordo Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captiuorum, tametsi non omnimodo clarè reuelationem expresserit propter suam humilitatem, & modestiam; nihilominus illam aliquoties maximè insinuauit, & non tàm sibi, quàm Patriarchis dicti Ordinis attribuit.

In Bulla confirmationis bonorum, & possessionum, Conuentus Cerui Frigidi, quę incipit, *Operante Patre luminum, à quo omne datum optimum, & omne donum perfectũ, &c.* Data anno primo sui Pontificatus, quę potest videri in tomo primo Epistol. lib. 1. epist. mihi 547. dicit sic. *Nonnulli faciente cum eis Domino signum in bonum, Vnde inter alia beneficia, quæ nobis misericorditer impertitur, ad gratiarum actiones*

propensius inuitamur, posteriorum obliti, &c.

Et in Bulla, quę incipit, *Operante diuinæ dispositionis clemētia*, Data etiā ann. primo, in qua concedit, & approbat Regulā propriam nostri Ordinis, quę videri potest, Tomo 1. epist. lib. 1. epist. mihi 478. & apud Laertium Cherubinum constit. 1. loquēs cum nostro Patriarcha, dicit sic. *Sanè cum tu dilectè in Christo fili, Fr. Ioannes Minister, ad nostram olim præsentiam accesisses, & propositum tuum, quod ex inspiratione diuina creditur processisse, &c.*

Et in Epistola, quam scripsit ad Miramamolinum Regem Marrochetanum, anno secundo sui Pontificatus, quæ reperitur tomo primo Epist. lib. 2. epist. 9. dicit sic. *Sanè viri quidam, de quorum numero existunt præsentium portitores, nupèr diuinitus inflammati, Regulam, & Ordinem inuenerunt, per cuius instituta tertiam partem prouentuum*, &c.

Et in Bulla data anno duodecimo sui Pontificatus, quæ est noua confirmatio Ordinis, & priuilegiorum concessio, quæ affertur à Cherubino constit 9. repetit supradicta verba, nempè, *Nonnulli faciente cum eis Domino signum in bonum, &c.*

Et

Et in Epitaphio, quod de ordine Innocẽtij positum fuit in sepulchro marmoreo nostri Patriarchę S. Ioannis de Mattha in Ecclesia S. Thomæ de Formis in Vrbe, in Monte Cælio, vsque nunc legitur sic. *Anno Dominicæ Incarnationis millesimo, centesimo, nonagesimo, septimo, Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno primo, &c. Institutus est Nutu Dei Ordo Sanctę Trinitatis, & Captiuorum, à Fratre Ioanne sub propria Regula sibi ab Apostolica sede concessa, &c.*

Et in anno quarto Pontificatus Innocẽtij III. Serenissimus Petrus Secundus Aragonum Rex, in priuilegio, quo concedit nostro Patriarchæ, & eius alũnis, vt in toto suo Regno possint petere eleemosynas, & recipere legata pro Redemptione Captiuorum, dicit sic, *Insuper recipimus præfatum Ordinem Sanctæ Trinitatis, & Captiuorum per Dominum Papam Innocentium Tertium cælesti reuelatione institutum, & approbatum, &c.* Istud priuilegium extractum ex Archiuio Regio Barchinonensi affertur à P. Fr. Ioanne à Sancto Roberto, seu Figueras in Chronico Ordinis, pag. 593. & præsentatum fuit Illustrissimo D.

Sacræ Rituum Congregationis Secretario.

Rursus fel.rec. Pius V. in Bulla, quæ incipit, *Cum sicut accepimus à pluribus annis citra*. Data anno 1571. decimoquinto calendas Nouembris, Pontif. sui anno 6. in qua mandat fieri restitutionem omnium bonorum, & possessionem Conuentus S. Thomæ de Formis, dicit sic. *Innocentius Papa III. prædecessor noster, primò Ordinem ipsum, qui inter cæteros Vrbis, & Orbis Ordines iuxta Regularia illius instituta magis in charitate, &c. diuino quodam aflatu (vt piè creditur) inspiratus instituit, &c.*

Et Gregorius XIII. anno 1575. approbauit elegantem, & egregiam orationem coram Sanctitate sua factam à R. P. Francisco Bochet Theologo Parisiensi, & Vicario Generali nostri Ordinis, in qua expressè, & fusè intonuit hanc reuelationẽ factam Innocentio celebranti in Basilica Lateranensi in die S. Agnetis secundò. Hæc oratio excusa Romæ dicto anno, asseruatur in Bibliotheca Barberina, inter miscelanea, litera F. & affertur à Magistro Fr. Ioanne de Figueras in Chronico Ordinis pag. 497. & ostensa fuit Illustrissimo

Sacræ

Sacræ Rituum Congregationis Secretario.

Et fel.record. Clemens Octauus, seu, de eius ordine, Eminentissimus Hieronymus Cardinalis Rusticucius, in Bulla, qua prębet formam faciendi absolutionem generalem, dicit sic. *Cum ergo Ordo Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captiuorum, Nutu diuino per fel.record. Innocentium III. institutus esse dignoscatur, &c.* Apud Cherubinum in Clem.8. constit.79.

Præterea, fel.record. Vrbanus Octauus in Bulla confirmationis priuilegiorum ordinis, data anno 1623. Pontificatus sui primo, dicit sic, *dictus Ordo SS. Trinitatis, &c. diuino Nutu fundatus, &c.*

Et ipse Vrbanus, seu Sacra Rituum Congregatio, anno 1632. die decima septima Iulij, in decreto quo concedit, vt in die S. Agnetis secundò fiat absolutio Generalis dicit sic. *Cum Ordo Religiosorum SS. Trinitatis Redemptionis Captiuorum asseratur fundatus, & institutus Nutu Dei ab Innocentio Papa III. in die S. Agnetis secundò, & ob id totam Religionem SS. Trinitatis dictam S. Agnetem in patronam elegisse, &c.*

Et ipse Vrbanus, in Bulla data die 20.

Nouembris Patribus Calceatis, & die decima quinta Martij Patribus Diſcalceatis anno 1632. ad recitandum officium duplex, & cum octaua in die S. Agnetis ſecundò, dicit ſic. *Quod olim ordo huiuſmodi, Nutu Dei, à fel. recordat. Innocentio Papa III. prædeceſſore noſtro, die feſto S. Agnetis ſecundò, ſub Regula propria SS. Patriarchis dicti Ordinis Fundatoribus tradita, institutus fuit, &c.*

Ex quibus patet, dictam reuelationem non ſolùm inſinuatam, ſed aſſertam à Sũmis Pontificibus per illa verba, *faciente cum eis Domino ſignum in bonum*, &c. Ordo *inſtitutus Nutu Dei, &c. Et cæleſti Reuelatione, &c.* Signum, Nutus, Reuelatio, nullo modo conueniunt, nec verificantur de interna inſpiratione, &c.

CA-

CAPVT II.

Authores, qui dictam Reuelationem expressè afferunt, & asserunt, assignando annum primum Innocentij; & diem S. Agnetis secundò.

AVTHORES solùm producuntur, qui reperti sunt, & facilè videri possunt in aliquibus Almæ Vrbis Bibliothecis; omittendo alios antiquissimos, qui haberi non potuerunt; &c.

Robertus Gaguinus Minister Generalis Ordinis, qui floruit anno 1470 & seq. id affirmat in in compendio de Gestis Frãcorum, in vita Philippi Augusti. Inuenitur hoc compendium in Bibliotheca Barberina. Id etiam asserit in Historia de mirabili istius sacri Ordinis Institutione.

Petrus de Aponte Episcopus Balearicus in præfatione antiqui Breuiarij Ordinis tempore Leonis X. inuenitur in Conuentu Sancti Caroli ad quatuor fontes, &

prę

præſentatum fuit Illuſtriſſimo Secretario.

Franciſcus Bochet, Doctor Pariſienſis, & Vicarius Generalis noſtri Ordinis, in Oratione habita coram Gregorio XIII. inuenitur in Bibliotheca Barberina, excuſa Romæ anno 1575. & oſtenta fuit Illuſtriſſimo Secretario in chronico latino Ordinis.

Alphonſus Illeſcas, in hiſtoria Pontificali, prima parte lib. 9. in vita Innocen. III. impreſſa anno 1573. inuenitur in Bibliotheca Barberina.

Carolus de Tapia Regens Cōſilij Collateralis Regni Neapolitani, ſuper Autentica, Ingreſſus Monaſterij. Oſtenſus illuſtriſſimo Secretario.

Marcus Antonius Sabelicus tomo 2. Eneadum, Eneade 9. lib. 5. in fine pag. 735. col. 1. impreſ. in Baſilea anno 1560. Eſt in Bibliotheca Barberina.

Siluester Marulus, ſeu Maurolicus, Siculus, Ordinis Ciſtercienſis Abbas Sanctę Mariæ de Rupe. In mari Oceano omniū Religionum lib. 3. tit. del Ordine de la SS. Trinità pag. 9. & ſeq. impreſſo Meſſanæ 1613. Eſt in Bibliotheca Barberina.

Ægidius Gonzalez de Auila, Choroniſta

ſta Regum Catholicorum Philip pi Tertij, & Quarti, in compendio Ordinis SS. Trinitatis, edito Matriti anno 1630. Reperitur in Bibliotheca Barberina.

Benedictus Gononius Celeſtinus, in vitis Patrum Occidentis. Oſtenſus fuit Illuſtriſs. Secretario.

Octauius Panzirola, lib. intit. li teſori naſcoſti nell'alma Citta di Roma. Oſtenſus fuit Illuſtriſſimo Secretario.

Ioannes Seueranus, lib. intit. Memorie ſacre delle ſette Chieſe di Roma. Oſtenſus Illuſtriſs. Secretario.

Didacus de Haedo Archiepiſcopus Panormitanus, Ordinis Sancti Benedicti. In Generali Algieri Hiſtoria, impreſſa anno 1612. reperitur in Bibliotheca Barberina.

Proſperus Stellartio Ordinis Eremitarum S. Auguſtini lib. 6. intit. Fundamina, & Regulę omnium Ordinum. Impreſſo Duaci anno 1620. à pag. 435. Eſt in Bibliotheca Barberina.

Martinus Carrillo, Abbas Montis Aragonici, Canonicus Regularis S. Auguſtini, in libro intit. Annales Chronologici Mundi ad annum 1198. lib. 4. fol. 143. in vita Innoc. III. Eſt in Biblioth. Barberina.

An-

Antonius Brandanus, Monachus Cistercienſis, Chroniſta Regni Portugaliæ, in ſua Monarchia Luſitana, 4. par. cap. 9. fol. 87. col.4. reperitur in Bibliotheca Barberina.

Iacobus de Breul, Ordinis Sancti Benedicti, in lib. de antiquit. Ciuitatis Pariſ. titulo de Ordine Patrum Mathurinorum, Sermone Gallico pag.486. impreſſo anno 1612. Eſt in Bibliotheca Barberina.

Alphonſus Remon, Ordinis B. Mariæ de Mercede, in Chronico ſui Ordinis, à fol. 55. Eſt in Bibliotheca Barberina.

Abrahamus Bzouius, ex Familia Dominicana, & continuator Annalium Eminentiſs. Baronij Tom. 13. in vita Innoc. ad annum 1199. pag. 55. col.2. inuenitur in multis Bibliothecis.

Enricus Spõdanus, Epiſcopus Appamiarum, & continuator Baronij, ad annum 1209. inuenitur in multis Bibliothecis.

Ioannes Tamayus Salazar in ſuo Martyrologio Hiſpano 6. par.

Bernardinus à Sancto Antonio, Prouincialis Portugaliæ, in Epitome Generaliũ Redemptionum, impreſſa Vlyſſipone anno 1623. dicata Emin. Cardinali Bandino

no nostri Ordinis Protectori, lib. 1. cap. 4. ostensa Illustrissimo Secretario. Iste Author citat alios nostri Ordinis antiquos, & graues, vt Iacobum Burgesium Prouincialem inferioris Germanię, & Michaelem Borrelum Prouincialem Aragoniæ, & Didacum Lopez Barona, &c.

Petrus Lopez de Altuna Choronista Generalis Ordinis in suo Chronico, Hispano sermone, præsentato Illustrissimo Secretario.

Ioãnes de Figueras Carpi, nostri Ordinis, Prouincialis, & Vicarius Generalis per Angliam, Scotiam, & Hyberniam. In Chronico Ordinis, præsentato Illustrissimo Secretario; impresso Veronę anno 1645. Hic author peragrauit omnes Ordinis Prouincias, & plura Archiuia, & Bibliothecas vidit, & ad manus habuit antiquos libros, & Regestra, vt librum, seu Chronicum manuscriptum anno 1299. à nostro Siluestro Hurleo Hiberno, & Hiberniæ Prouinciali. Et librum de fundatione Ordinis manuscriptnm anno 1395. à nostro Georgio Innes Scoto, Doctore Theologo Oxoniẽsi, Prouinciali, & Vicario Generali per Scotiam, Hiberniam, &

Da-

Daniam, & alios qui dictam Reuelationem afferunt, & asserunt, &c. Et credo Magistro Figueras, nam quos ex ipso quęsiui Authores, inueni fideliter citatos.

Ioannes Iennyn I.V. Doctor, & Prothonotarius Apostolicus, in lib.intit. *Vera Confraternitas*, &c. impresso Romæ in Camerali anno 1652. approbato à R.P. Mag. Vincentio Fano, & ostenso Illustrissimo Secretario.

Ioannes à Sancto Bonauentura Procurator Generalis nostræ Congregationis, & antecessor meus, in lib.in tit. *Fasciculus Trium Florum*, impresso in Camerali anno 1651. approbato à R.P. Mag. Vincentio Cepolla, & ostenso Illustrissimo Secretario.

Franciscus à S. Laurentio ex nostris Discalceatis Gallicanæ Familiæ, in lib. intit. *Breuissimo Compendio dell'Indulgenze* impresso in Camerali anno 1643. approbato à R.P. Mag. Sacr. Apost. Palat. Michaele Mazarino, & ostenso Illustrissimo Secretario. Et etiam in *Panegyrico SS. Ioānnis, & Felicis*, eodem anno impresso, & ab eodem Magistro approbato, & etiam in libello intit. *Compendio memorabile della*

la Institutione dell'Ordine della SS. Trinità, impresso in Camerali anno 1650. approbato à R.P. Mag. Vincentio Fano, Et in alio simili libello approbato à R.P. Vincentio Maria Guinisio, impresso in Camerali anno 1658.

Nouissimè Illustrissimus D. Ludouicus Donius D'Attichi, Episcopus Eduensis, in Historia Cardinalliũ, ad annum 1191. pag. 231. num. 24. ex Gaguino, Sabelico, & Bzouio, dictam visionem asserit, & refert.

Tandem, de publica voce, & fama, ab antiquissimis temporibus, dictæ Visionis, & Reuelationis factæ Innoc. III. celebranti in die S. Agnetis secundò, examinati solemniter iurarunt decem testes, quorum nomina do in Indice Authorum.

CA-

CAPVT III.

Reuerendissimi Magistri Sacri Apost. Palatij, qui dictam Reuelationem in diuersis libris approbarunt per se, atque Socios.

REVERENDISSIMVS, & Sapientissimus Magister Siluester de Priero anno 1518. tempore Leonis X. in Breuiario Ordinis Sãctissimæ Trinitatis, cuius frons expræssam prefert Imaginem Innocentij Tertij celebrantis, & Angeli sibi apparentis, &c. & fusè affert Historiam Ordinis, & Reuelationis. Dictum Breuiarium ostensum fuit Illustrissimo Secretario.

Reuerendiss. Magister, qui approbauit Orationem factam coràm Gregorio XIII. excusam Romæ, anno 1575. apud Iosephum de Angelis.

R. P. Mag. Paulus de Francis an. 1600. in lib. intit. tesori nascosti nell'alma Città di Roma, raccolti per Ottauio Paciroli.

R.P.

R. P. Mag. Hyacinthus Lupus Socius Reuerendiſs. Magiſtri Nicolai Riccardi anno 1629. in lib. intit Memorie sacre delle sette Chieſe di Roma, raccolte da Giouanni Seuerano.

Reuerendiſs. Magiſter Michael Mazarino, poſt Eminentiſs. Card. an 1643. in lib. intit. Breuiſſimo Compendio dell'Indulgenze dell' Ordine della SS. Trinità, impreſſo nella Camerale, ann. 1643.

Idem, & eodem anno in Panegyrico SS. Ioannis, & Felicis, &c. & ex recentioribus quatuor alij.

CAPVT IV.

Aliquæ Obiectiones ponuntur, & diluuntur.

OBIICITVR primò. Innocentius Tertius Creatus fuit Summus Pontifex octaua die Ianuarij, anno Dominicæ Incarnationis 1197. Vel ſecundum communem numerationem anno 1198. Et quia tunc Diaconus erat distulit Ordina-

tionem in Presbyterum vſque ad Sabbatum quatuor temporum, nempè vſque ad vigeſimam primam diem Februarij. Nam tùnc temporis non ſolebant Pontifices ſecum diſpenſare, & extra tempora ordinari: Ergo non erat Sacerdos die vigeſima octaua Ianuarij, ac proinde, licèt Reuelatio certa ſit, non tamen Innocentio celebrante.

Reſpondetur, quod ante Innocentium Tertium multi creati ſunt Summi Pontifices, cum ſolùm eſſent Diaconi, qui tamen initiati ſunt Presbyteri extra quatuor tempora: Ergo non eſt verum quod tunc temporis nō ſolebant Pontifices ſecum diſpenſare. Probo antecedens quatuor exemplis deductis ex R.P. Alphonſo Ciaconio in vitis Pontificum. Primo igitur Ciaconius colu. 126. ad annum 423. loquens de Celeſtino primo, qui Diaconus tantum erat, ſic ait. *Creatus, & conſecratus tertio Nonas Nouembris.* Suus immediatus Anteceſſor Bonifacius I. mortus fuit octauo Calendas Nouembris, & Celeſtinus conſecratus die tertia Nouēbris, & omne iſtud temporis interuallum, in quo ordinatus eſt Presbyter, longè eſt à

Qua-

Quatuor Temporibus. Secundo P. Ciaconius col.136. ad annum 461. loquens de Hilaro, qui erat solùm Diaconus, dicit sic. *Creatus, & consecratus tertio Calendas Maij*. Hoc est, die vigesima nona Aprilis, & tali die nec Sabbatum Sanctum, nec Tempora Pentecostes possunt occurrere, vt consideranti patebit. Tertio P. Ciaconius col. 191. ad annum 604. loquens de Sabiniano, qui tantùm Diaconus erat, dicit sic. *Creatus Calendas Septembris, consecratus die Dominico Idibus Septembris*. Et aliqua die ante debebat Ordinari Presbyter. In quam diem nunquam incidunt quatuor tempora Septembris, vt cogitanti fiet clarum. Quarto Ciaconius col.305. ad annum 872. loquẽs de Ioanne VIII. qui solùm Diaconus erat, dicit sic. *Creatus, & Consecratus decimo nono Calendas Ianuarij*. Idest, die decima quarta Decembris. In qua die nunquam occurrit Sabbathum quatuor temporum, vt in illo Presbyter fieret. Ex quo claret, quòd ante Innocentiũ extra tempora ordinabantur, &c.

Rursus, post Innocentium Tertium possumus adducere duo alia clarissima exẽ-

pla ex ipso Ciaconio. Nam col. 760. ad annum 1277. loquens de Nicolao Tertio qui tantum Diaconus erat, dicit sic. *Septimo Calendas Ianuarij in Basilica Vaticanâ S. Petri in Presbyterum, & Episcopum Consecratus*. Qui dies est festum Prothomartyris Stephani, &c. Item col. 1103. ad annum 1417. loquens de Martino V. qui tantùm erat Diaconus, dicit sic. *Die Sabbathi decimo Calendas Decembris in Presbyterum Ordinatus est, & sequenti die Dominico Consecratus, &c.* Et in tali die, quæ est vigesima secunda Nouembris, nunquam possunt occurrere quatuor tempora. Vnde ante, & post Innocentium extra tempora initiabantur, &c.

Obijcitur secundò, sunt aliqui Authores, nempè duo, vel tres, qui Ordinationem Innocentij in Presbyterum diferunt vsque ad vigesimam primam diem Februarij: Ergo, &c.

Respondetur primo, quod illi plurimi & graues Authores supra à nobis allegati cap. 2. dicunt Innocentiũ antea ordinatum fuisse, cum omnes ponant illum celebrantem in Basilica Lateranensi die vigesima octaua Ianuarij; & multi ex istis

Au-

Authoribus ſunt de illis, qui ex profeſſo agunt de vitis,& geſtis Pontificum,& maiorem fidem, & authoritatem debent habere tot, tantique ſcriptores, quàm duo, vel tres.

Secundo, ex iſtis paucis non eſt Eminentiſs. Card. Baronius, nam viam vniuerſæ carnis ingreſſus eſt, antequàm Vitam Innocentij Tertij in lucem ederet. Nec in manuſcriptis aliquid contra nos reliquit; Et tametſi inueniretur, non deberet ad hoc attendi; cum (teſte Spondano) manuſcripta nec penitus digeſta, nec perpolita à Baronio fuerint, & multa conijcit in primum annum Innocentij, quæ in eo non contigerunt, & multa quę contigerunt, non adiecit.

Tertio, adhuc in iſtis paucis non eſt cōcors ſententia, nam vnus dicit, quod in eadem die vigeſima ſecūda Februarij Cathedræ Antiochenæ, fuit Ordinatus Preſbyter, & conſecratus Epiſcopus, & ſolēniter coronatus, quod abſurdum videtur, eo quòd in Matutino illius diei debebant celebrari duæ Miſſæ ſolemnes, & Pontificales, vna in qua initiaretur Presbyterio, alia in qua cōſecraretur Epiſcopus, quòd

moraliter videtur impoſſibile. Alius ponit Ordinationem in Presbyterum die ante conſecrationem. Alij multi aſſignant diem electionis, & diem conſerationis,& nihil dicunt de die Ordinationis in Presbyterum; ſicut facit P. Ciaconius in quatuor exemplis ſupra adductis pro reſponſione primæ obiectionis; vbi etiam indiſtinctè loquitur dicens de Celeſtino, Hylaro, & Ioanne, *Creatus, & Conſecratus tali die*, &c. Et certiſſimum eſt, quòd dies creationis diſtinctus fuit à die conſecrationis. Sic etiam alij ſcriptores confusè loquuntur, &c.

Dicimus igitur,Innocentium fuiſſe electum Pontificem die octaua Ianuarij, & cõſecratum, & coronatum die Cathedræ Antiochenæ, nempè vigeſima ſecunda Fabruarij, vt omnes fatentur. At verò Presbyterum factum die Cathedræ Romanæ, nempè die decima octaua Ianuarij, quæ fuit etiam dies Dominicus, cum vtriuſque Cathedræ ſit eadem litera Dominicalis in Calendario, nec poteſt vna Cathedra celebrari in Dominica, & non alia; ac proinde dies illa erat idonea, vt ſacerdotio initiaretur. Et congruentia per-

persuadet, respexit enim ad Cathedras, atque adeò vtì voluit consecrari die Cathedræ Antiochenę, ita videtur voluisse ordinari die Cathedrę Romanæ, vt vtriusque Cathedræ omen ad Pontificatum suũ deferret. Nec enim decens videbatur Innocentium, qui vir erat sanctus, & religiosns tandiu sacris ordinibus carere voluisse. Certe pietatis erat, & religionis Missam quàm primum posset dicere, nec eam per mensem, & dimidium differre. Erat ergo Sacerdos die vigesima octaua Ianuarij, & sacrum fecit in Laterano, vt ego opinor, & Visionem Angeli Redemptoris habuit, vtì est constans, & antiquissima Ordinis Sanctissimæ Triniratis traditio per quatuor sæcula, & dimidium, tot Authorum, ex omni natione, & statu consensu firmata, &c.

Sanctissimæ Trinitati Gloria:

INDEX

Authorum, ex quibus præſens opus deductum, & concinnatum eſt.

VIGINTI & ſeptem Authores allegati in Appendice, c. 2

Epiſtolæ Innocentij Papæ III. tom. 1. lib. 1. & 2.

Archiuium Conuentus S. Victoris Pariſienſis, Canonic. Regul. S. Auguſtini.

Archiuium Eccleſię de Falcone.

Archiua Conuentuum Toloſani, Maſilienſis; Auenionenſis, Auinganienſis, Ondiſcotani, & Romani S. Caroli ad 4. fontes.

Breuiarium Prouinciæ Anglicanæ.

Breuiarum antiquum manuſcriptum Conuentus de Burſena in Burgundia.

Breuiarium Conuentus Arelatenſis.

Breuiarinm antiquum Eccleſię Cathedralis Meldenſis.

Breuiarium antiquũ Prouincię Aragoniæ, &c.

Cherubinus Tom. 1. Bull. & Tom. 4. in Appendice.

Gui-

Guilelmus Spina Anglus, Monachus Benedictinus, Centuria 1. de Aduentu Monachorum Ordinis SS. Trinitatis in Angliam, &c.

Alphonsus Aluarez Güerrero, Præsens Neapolitanus, in lib. intitul. Thesaurus Christianæ Religionis, impresso Venetijs, anno 1559.

Stephanus de Garibay, in Comp. Hist. & vniuer. hist. Omnium Regnorum Hispaniæ. tit. 2. lib. 12.

Hieronymus Gratianus Carmelita, in tractatu de Redemptione Captiuorum, Hispanico Idiomate, impresso Romæ anno 1597. dicato Clem. Papę VIII.

Hippolytus Maracius, in lib. intit. Fundatores Mariani.

Traianus Maffei Florentinus, in vita istorum Patriarcharum, quam Italico sermone manuscriptam, & cum facultate ad impresionem, reliquit, &c.

Autbores Ordinis SS. Trinitatis.

Octo citati in Appendice cap. 2. insuper qui sequuntur.

Georgius Innes, Scotus Doctor Oxonien-

nienſis, Vicarius Generalis Angliæ Scotiæ, & Hiberniæ, in lib. de Fundatione Ordinis Sanctiſſimę Trinitatis, impreſſo Antuerpiæ, anno 1447.

Ioãnes BlacKeney in lib. de mundi ętatibus, impreſſo Londini anno 1447.

Ferrarius Grait Aragoniæ Prouincialis, in codicibus geſtorum S. Ioannis de Mattha, reſeruatis in Archiuio Conuentus de Auingania.

Eneccus Porcel, Prouincialis Caſtellę in lib. intit. Flos Obſeruantiæ.

Michael Borrelus Mag. Theologiæ in Aragonia, in hiſtoria de Ord. Iuſtitutione.

Franciſcus Barba Hiſpanus, in hiſtoria de Ordinis Inſtitutione.

Iacobus Burgeſius, Prouincialis Picardiæ, in libello de Regula noſtra.

Chriſtophorus Perez, in Romana Curia Proc. Generalis, in libro de Inſtitutione Ordinis impreſſo Ferraræ, anno 1575.

Paulus Aznar in lib. Exercitiorum ſpiritualium, tract. 3. cap. 9.

Chriſtophorus de Ieſu Prouincialis Luſitaniæ, in lib. conſtitut. &c.

Chriſtophorus Oſorio Luſit. in lib. intit. Pancarpia virorum illuſtrium, lib. 14.

Pe-

Petrus Dan, Gallus, in hiſt. de Barbaria, ſermone Gallico, &c.

Emanuel de Lemos, Doctor Conimbricenſis, in Tract. de Inſtit. Ordinis, &c.

Paſqualis Guaſque, in lib. de cęleſti inſtitutione huius Sacri Ordinis, impreſſo Neapoli anno 1639. Et alij plurimi.

Decem Teſtes ſolemniter examinati,

In alma Vrbe anno 1630. ſub fel. rec. Vrbano Papa VIII. pro capienda informatione immemorabilis Sanctitatis, Cultus, & venerationis SS. Ioannis de Mattha, & Felicis de Valois; necnon pro Viſione, quam habuit Innccentius III. celebrans in Lateranenſi templo, in die Sanctę Agnetis ſecundò. Quorum nomina, & qualitates ſunt.

R.D. Doctor Gabriel Maria de Teggis, Aduocatus Generalis S.V. in toto Comitatu Venaſino, Conſultor S. officij, legationis Auenonienſis Decanus, Chriſtianiſſimi Regis Eques conſiliarius Cubicularius, Dominus locorum Zenoſæ, & S. Deſiderij in Comitatu Venaſino.

R.P. Hieromymus de SS. Sacramento

Or-

Ordinis SS. Trinitatis Redemptionis Captiuorum ex Discalceatis Gallis, & Reformator in Gallia.

R.P. Alexander de Alexis Romanus, Procurator Generalis Ordinis SS. Trinitatis, Prouinciæ Italię Pater.

R. P. Philippus de Gouea, Diœcesis Conimbricensis Regni Portugalliæ, Procurator Generalis Ordinis S. Benedicti.

R.P. Ioannes de Schiuias Valdes, Presbyter Toletanus Ordinis SS. Trinitatis.

R.P. Gonzaluus de Albornoz Sacræ Theologiæ Lector iubilatus vniuersitatis Complutensis, qualificator S. Officij Hispaniarum, Presbyter Soc. Iesu.

R.P. Lucas Vaddingus Ordinis S. Frãcisci strictioris obseruantiæ, sacræ Theologiæ Professor de Hybernia, Guardianus S. Isidori de Vrbe, Generalis Inquisitionis Romanę qualificator, sacrorum Rituum Consultor.

R. D. Petrus Sarabia I.V.D. loci Pampilonẽsis, eiusdem Ciuitatis Canonicus, & Regius Capellanus Catholicę Maiestatis.

R.D. Lazarus de Iudicibus Presbyter, Diœcesis Burgensis, in sacra pagina Doctor, & Magister, S. Inquisitionis Regni

Na-

Nauarræ Cominissarius, & in sacro Collegio Maiori S. Clementis Hispanorum Bononiæ alumnus.

R.D. Licentiatus D. Ludouicus Albarez Pereyra Presbyter Vlixbonensis, Archidiaconus Bracharensis, & Prior Nationis Hispaniarum in Vrbe.

Denique.

Processus fabricatus in Hispania anno 1623. sub fel. rec. Gregorio XV. pro Beatificatione seruorum Dei, Mag. Fr. Bernardi de Monroy, Fr. Ioannis de Palacios, Fr. Ioannis del Aguila, qui pro fidei Catholicæ defensione Algieri mortem obierunt. Qui processus in hoc nostro Archiuio S. Caroli ad 4. fontes seruatur.

Sanctissimæ Trinitati Gloria.

Pro-

Protestatio Authoris.

Lector aduerte, quod non omnia exarata in præsenti libello accipi velim tamquã ab Apostolica Sede examinata, approbata, decretaque; sed tanquam quæ à sola suorum Authorum fide pondus obtineant; atque adeò non aliter quàm humanam, & priuatam historiam. Proinde Apostolicum Sac. Rit. Congreg. & vniuersalis Inquisitionis decretum Editum anno 1652. & confirmatum anno 1634. integrè, & inuiolatè iuxta declarationem eiusdem decreti à san. me. Vrbano Papa VIII. anno 1631. factam, seruari à me omnes intelligant; nec velle me hoc nouo testimonio vim aliquam, aut probationis gradum prædictis augeri, sed omnia in eo statu à me relinqui, quem seclusis hisce meis lucubrationibus obtinerent, non obstante quouis longissimi tẽporis cursu. Idque tam sanctè profiteor, quàm decet eum, qui S. Sedis Apost. filius obedientissimus haberi cupit, ab eaq. in omnibus dirigi velit.

Fr. Franciscus à S. August. Macedo.

Er-

Errata	*Corrige.*
Pag. 17. lin. 12. quæ,	lege, qui.
18, lin. vlt. eridiatur.	erudiatur;
21; lin. 12. quidam,	quiddam.
23. in titulo Ostensum,	ostentum.
24. lin. 19. non cedit hic,	excepit hic
24. lin. 24. immitaris,	imitaris.
25. lin. 4. væ tu,	Næ tu,
39. lin. penult. obrenta,	obtenta.
42. lin. 13. precs,	preces.
42. lin. 24. proximum,	proximo.
43. lin. 2. ornatus,	ornatum.
43. lin. 17. varios, locos	varijs locis.
49. lin. 9. Miramolino,	Miramagolino.
ibi lin. 21. iunenerunt.	Inuenerunt.
50. capnt. XXIII.	XVIII.
52. lin. 19. Ioanni,	Ioannis.
66. lin. vlt. Papa,	Papæ.
72. lin. 22. reliquo,	relinquo
82, lin. 3. innocenti.	innocenti.
ibi lin. 4. eultura,	cultura.
ibi infine, manum,	manuum.
98. lin. 17. tum hoste,	cum hoste.
105. lin. 2. campanæ,	campana.
108. lin. 12. Matre,	Matrem.
110. lin. 18. oculis,	osculis.
112. in tit. Offertur,	Efferrur.
ibi lin. vlt. stinculis,	vinculis.
123. lin. 22. Boylace,	Boileau,
125. lin. 20. 2630,	1630.
129. lin. 20. ornamenta,	ornamento.
135. lin. 17. Pontifex.	Pontifices.
141. lin. 10. qua,	quæ.
151. lin. 14. pesequor,	persequor.
156. lin. 14. stustia,	studia.
167 lin. penult. immunitate,	immanitate.
170. lin. 16. Reficiente.	Deficiente.
ibi. lin. 19. dehacchatæ,	debacchatæ.

Alia leuiora candido Lectori corrigenda relinquntur.